

Euroopan unionin virallinen lehti

ISSN 1725-261X

L 77

46. vuosikerta

24. maaliskuuta 2003

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

Sisältö

I Säädökset, jotka on julkaistava

.....

II Säädökset, joita ei tarvitse julkaista

Komissio

2003/192/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 20 päivänä joulukuuta 2001, valtiontukiohjelmasta, jonka Espanja on toteuttanut vuonna 1993 uusien yritysten hyväksi Guipúzcoassa (Espanjassa) (tiedoksiannettu numerolla K(2001) 4448) ⁽¹⁾** 1

2003/193/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 5 päivänä kesäkuuta 2002, valtiontuesta, joka koskee Italian myöntämiä verovapautuksia ja halpakorkoisia lainoja yleishyödyllisille laitoksille, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa C 27/99 (ex NN 69/98) (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 2006 lopullinen) ⁽¹⁾** 21

2003/194/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 30 päivänä lokakuuta, valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle C 31/2001 (ex NN 156/99 ja N 288/98) (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 2145) ⁽¹⁾** 41

2003/195/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 16 päivänä lokakuuta 2002, tukijärjestelmästä, jonka Italia aikoo toteuttaa Sisilian alueen työllisyyden edistämiseksi C 56/1999 (ex N 668/1997) (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 3738) ⁽¹⁾** 57

Hinta: 18 EUR

⁽¹⁾ ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

(jatkuu kääntöpuolella)

FI

Säädökset, joiden otsikot on painettu laihalla kirjasintyyppillä, ovat maatalouspolitiikan alaan kuuluvia juoksevien asioiden hoitoon liittyviä säädöksiä, joiden voimassaoloaika on yleensä rajoitettu.

Kaikkien muiden säädösten otsikot on painettu lihavalla kirjasintyyppillä ja merkitty tähdellä.

★ Komission päätös, tehty 11 päivänä joulukuuta 2002, valtiontukiohjelmasta C 42/2002 (ex N 286/2002), jonka Ranska aikoo toteuttaa ranskalaisten lentoyhtiöiden hyväksi (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4833) ⁽¹⁾	61
---	----

(1) ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 päivänä joulukuuta 2001,

valtiontukiohjelmasta, jonka Espanja on toteuttanut vuonna 1993 uusien yritysten hyväksi Guipúzcoassa (Espanjassa)

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 4448)

(Ainoastaan espanjankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/192/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artikloiden mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾ ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

(2) Komissio ilmoitti Espanjalle 28 päivänä marraskuuta 2000 päivätyllä kirjeellä SG(2000) D/108 806 päätöksestään aloittaa kyseistä tukea koskeva EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely.

(3) Espanjan viranomaiset pyysivät pysyvän edustustonsa 14 päivänä joulukuuta 2000 päivätyllä, 19 päivänä joulukuuta 2000 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä huomautusten esittämiseksi asetetun määräajan pidentämistä. Lisäksi ne esittivät pysyvän edustustonsa 5 päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä, 8 päivänä helmikuuta 2001 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä kyseisen menettelyn mukaisesti (Guipúzcoan Diputación Foralin laatimat) huomautuksensa.

(4) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ⁽²⁾. Komissio kehotti päätöksessään asianomaisia esittämään tukea koskevat huomautuksensa kuukauden kuluessa kyseisen päätöksen julkaisupäivästä.

(5) Komissio sai tuesta huomautuksia 1 päivänä maaliskuuta La Riojan aluehallitukselta; 2 päivänä maaliskuuta 2001 Confederación Empresarial Vasca – Euskal Entrepresarien Konfederakuntzalta (jäljempänä 'Confebask') sekä 2 päivänä maaliskuuta 2001 La Riojan Unión General de Trabajadores -liitolta (työntekijöiden liitto). Komissio toimitti 2 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyllä kirjeellä

1 MENETTELY

(1) Komissio sai La Riojan autonomisen alueen rajaseudulla toimivien yhteisöjen Baskimaan kolmen maakunnan neuvostojen (Diputación Foral) vuonna 1993 hyväksymistä kiireellisistä ja väliaikaisista verotoimenpiteistä tekemän kantelun perusteella tiedon verotuista, joita oli myönnetty Guipúzcoassa uusille yrityksille vapautuksina yhtiöverosta. Lisäksi eräs kilpaileva yritys teki komissiolle kantelun, joka koski Lantaróniin (Álavaan) sijoitautuneelle Depósitos Tubos Reunidos Lentz TR Lentz, SA -yritykselle (jäljempänä 'Detursa') kymmeneksi vuodeksi myönnettyä vapautusta yhtiöverosta (Guipúzcoassa myönnettyä verovapautusta vastaava toimenpide).

⁽¹⁾ EYVL C 37, 3.2.2001, s. 38.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

D/52 703 kyseiset huomautukset Espanjalle, jotta tämä voisi esittää näkemyksensä niistä. Espanjan viranomaiset pyysivät pysyvän edustustonsa 26 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyllä kirjeellä huomautusten esittämiseksi asetun määräajan pidentämistä. Ne esittivät pysyvän edustustonsa 17 päivänä syyskuuta 2001 päivätyllä kirjeellä kyseisen menettelyn mukaisesti (Guipúzcoan Diputación Foralin laatimia) näkemyksiä kolmansien esittämistä huomautuksista.

2 YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

- (6) Komissio toteaa, että tarkasteltavana oleva verotuki-ohjelma perustettiin 26 päivänä kesäkuuta 1993 annetun alueellisen säädöksen Norma Foral 11/1993 de Medidas Fiscales Urgentes de Apoyo a la Inversión e Impulso de la Actividad Económica ⁽³⁾ 14 §:n nojalla. Mainitun pykälän sisältö on seuraava ⁽⁴⁾:

"1. Yritykset, jotka perustetaan tämän Norma Foralin voimaantulopäivän ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana, vapautetaan yhtiöverosta kymmenen verovuoden ajaksi niiden perustamisvuodesta alkaen, jos seuraavassa kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät.

2. Tässä pykälässä säädetyn verovapautuksen myöntämisedellytykset ovat seuraavat:

- a) Yritysten maksetun osakepääoman on oltava vähintään 20 miljoonaa pesetaa.

[...]

- f) Yrityksen on investoitava perustamisajankohdansa ja 31 päivän joulukuuta 1995 välisenä aikana vähintään 80 miljoonaa pesetaa; tätä omaisuutta on käytettävä yrityksen toimintaan eikä sitä saa vuokrata eikä luovuttaa kolmansien käyttöön.

- g) Yrityksen on luotava vähintään kymmenen työpaikkaa perustamisensa jälkeisten kuuden kuukauden aikana ja pidettävä työvoima vuosittain keskimäärin tällä samalla tasolla siihen vuoteen asti, jona sen oikeus verovapautukseen päättyy.

[...]

- i) Yrityksellä on oltava liiketoimintasuunnitelma, joka kattaa vähintään viisi vuotta. [...].

[...]

6. Tässä pykälässä säädetty vapautus ei ole yhteensopiva muiden veroetujen kanssa.

7. Määräaikaista verovapautusta haetaan Diputación Foralin talousosastolta [...], joka tarkastaa perusvaatimusten täytymisen ja ilmoittaa sitten hakijayritykselle tilapäisestä luvasta, joka on virallisesti annettava Consejo de Diputadosin päätöksellä."

- (7) Komissio toteaa, että kyseisen Norma Foralin johdantosan mukaan tuen tarkoituksena on edistää taloudellista toimintaa yritysten tekemiä aloitteita ja investointeja koskevilla kannustimilla.

- (8) Komissio katsoo myös, että kyseisten verotukien kohteena on liiketoiminnan tuloksesta laskettava yhtiöveron positiivinen perusta, joka saadaan tekemällä veroperustaan aiempien verovuosien negatiivisten veroperustojen mukainen tasaus. Tarkasteltavana olevassa tapauksessa tuensajaajat ovat yrityksiä, jotka ovat aloittaneet toimintansa mainittujen Norma Foralien voimaantulopäivämäärän jälkeen, investoineet aineelliseen käyttöomaisuuteen vähintään 80 miljoonaa pesetaa (480 810 euroa) ja luoneet vähintään kymmenen uutta työpaikkaa. Komissio toteaa myös, että tuensajayrityksillä on oltava liiketoimintasuunnitelma, joka kattaa vähintään viisi vuotta, ja niiden maksetun alkupääoman on oltava vähintään 20 miljoonaa pesetaa (120 202 euroa).

- (9) Komissio korostaa, että tuki koostuu yritysten perustamisvuodesta alkaen kymmeneksi verovuodeksi myönnettävästä yhtiöverovapautuksesta.

- (10) Komissio toteaa, että kyseisen verotuen kohdeyritykset eivät harjoita tietynlaista toimintaa eivätkä kuulu tietyille aloille, sillä tukea voidaan myöntää millä tahansa alalla toimiville yrityksille. Tukea ei ole tarkoitettu myöskään tietyille yritysryhmälle, esimerkiksi pk-yrityksille, sillä sitä voidaan myöntää kaikille edellä mainitut edellytykset täyttävillä yrityksillä.

- (11) Yhdistämisestä muihin tukiin komissio toteaa lisäksi, että on varmaa, ettei kyseisiä verotukia voida yhdistää muihin sellaisiin veroetuihin, jotka perustuvat vähimmäisin-

⁽³⁾ Boletín Oficial del Territorio Histórico de Guipúzcoa N:o 28, 28.7.1993.

⁽⁴⁾ Tässä esitetään vain tuen arvioinnin kannalta merkitykselliset säädöksen osat.

vestointeihin tai työpaikkojen luomiseen tiettyyn vähimmäismäärään saakka. Kyseisen verotuen yhdistäminen muihin tukiin kuin verotukiin on kuitenkin mahdollista. Tällaisia tukia ovat muun muassa vastaaviin investointeihin kohdistuvat avustukset, verohelpotukset, takaukset, pääomasijoitukset jne. Verotuki voidaan yhdistää myös verotukiin, joilla on erilainen määräytymisperuste (eli olosuhde, joka johtaa etujen myöntämiseen). Nämä ehdot täyttäviä verotukia ovat esimerkiksi verohyvitykset ⁽⁵⁾.

timukset jättävät tuen ulkopuolelle kaikki ennen kyseisen Norma Foralin voimaantulopäivää (noin vuoden 1993 puolivälissä) perustetut yritykset, jotka ovat luoneet alle kymmenen työpaikkaa, joiden investoinnit ovat alle 80 miljoonaa pesetaa (480 810 euroa) ja joiden maksettu pääoma on alle 20 miljoonaa pesetaa (120 202 euroa). Komissio on lisäksi katsonut, että kyseistä verotukea ei voida perustella järjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella.

(12) Menettelyn aloittamista koskevassa komission päätöksessä muistutetaan, että tukien verotuksellisella luonteella ei ole merkitystä yhteisön valtiontulisääntöjen soveltamisen kannalta, sillä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklaa sovelletaan ”muodossa tai toisessa” myönnettyihin tukiin. Komissio täsmentää kuitenkin, että toimenpiteiden katsominen tueksi edellyttää, että ne täyttävät kaikki 87 artiklassa säädetty edellytykset, joita käsitellään seuraavassa.

(13) Komissio toteaa, että yhtiöverosta myönnettävän vapautuksen on muodostettava tuensaajille etu, joka alentaa liiketoiminnan harjoittamisesta niille tavallisesti aiheutuvia kustannuksia.

(14) Komissio katsoo lisäksi, että koska verohyvitys aiheuttaa verotulojen menetyksen, siinä on kyse valtion varojen käyttämisestä veromenoina.

(15) Komissio toteaa, että yhtiöverosta myönnetty vapautus vaikuttaa kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Koska tuensaajat harjoittavat taloudellista toimintaa, joka voi olla jäsenvaltioiden välisen kaupan kohteena, tuki parantaa tuensaajayritysten asemaa suhteessa yrityksiin, jotka kilpailevat niiden kanssa yhteisön markkinoilla. Onkin ilmeistä, että nyt tarkasteltavat tuet vaikuttavat kauppaan. Lisäksi tuensaajayritysten kannattavuus paranee niiden nettotuloksen (voitto verojen jälkeen) parantuessa. Tämän ansiosta ne ovat edullisemmassa kilpailuasemassa kuin tukien ulkopuolelle jääneet yritykset.

(16) Komissio katsoo myös, että kyseinen vapautus yhtiöverosta on erityinen tai valikoiva siinä mielessä, että se suosii tiettyjä yrityksiä. Tuen saamiselle asetetut vaa-

(17) Menettelyn aloittamista koskevassa komission päätöksessä katsotaan näin ollen, että mainitussa yhtiöverosta myönnettävässä vapautuksessa on kyse perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuesta, sillä se täyttää kaikki valtioneuelle asetetut edellytykset eli tuo suhteellista etua, on jäsenvaltion myöntämää tai myönnetään valtion varoista, vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää kilpailua suosiomaan vain tiettyjä yrityksiä.

(18) Koska kyseisten verotukien enimmäismäärään ei sovelleta ehtoa, jonka mukaan tuet olisi myönnettävä *de minimis* -säännöissä ⁽⁶⁾ määrättyä enimmäismäärää noudattaen, komissio katsoo, ettei kyseisten tukien voida katsoa kuuluvan *de minimis* -säännön soveltamisalaan ⁽⁷⁾.

(19) Komissio huomauttaa, että valtiontukiin, jotka eivät kuulu *de minimis* -säännön soveltamisalaan, sovelletaan perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkoilmoitusvelvollisuutta. Espanjan viranomaiset eivät kuitenkaan ole noudattaneet tätä velvollisuutta. Tästä syystä komissio katsoo, että tuet voidaan katsoa sääntöjenvastaisiksi.

(20) Komissio toteaa, että vaikka tukien ehtona on vähimmäisinvestointien tekeminen ja työpaikkojen luominen tiettyyn vähimmäismäärään saakka, kyseiset vero-ohjelmat eivät takaa alueellisia valtiontukia koskevien yhteisön sääntöjen noudattamista. Tästä syystä komissio on katsonut, että kyseiset verotuet eivät ole luonteeltaan investointitukia eivätkä työllisyystukia.

⁽⁵⁾ Ks. komission päätös 1999/718/EY, tehty 24 päivänä helmikuuta 1999, Espanjan Daewoo Electronics Manufacturing España SA:lle (Demesa) myöntämästä valtiontuesta (EYVL L 292, 13.11.1999, s. 1).

⁽⁶⁾ Ks. pienille ja keskiuurille yrityksille myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C 213, 19.8.1992, s. 2) 3.2 kohta, vähämerkityksisestä tuesta annettu komission tiedonanto (EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9) ja komission asetus (EY) N:o 69/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30).

⁽⁷⁾ Ks. pienille ja keskiuurille yrityksille myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen 3.2 kohta (ks. alaviite 6) ja vähämerkityksisestä tuesta annettu komission tiedonanto (ks. alaviite 6).

- (21) Komissio katsoo kuitenkin, että verotuet ovat luonteeltaan toimintatukea, sillä niiden tarkoituksena on vapauttaa yritys kustannuksista, jotka aiheutuvat yrityksen hoidossa tavanomaista tai päivittäistä liiketoimintaansa.

- (22) Komissio muistuttaa, että alueelliset toimintatuet ovat periaatteessa kiellettyjä. Poikkeuksellisesti tämäntyyppisiä tukia voidaan kuitenkin myöntää määrätty edellytyksin täyttävillä alueilla. Nyt tarkasteltavat tuet eivät kuitenkaan täytä kyseisiä edellytyksiä. Tämän vuoksi komissio epäilee, että kyseiset verotuet eivät sovellu yhteismarkkinoille alueellisia valtiontukia koskevien sääntöjen nojalla.

- (23) Tarkasteltavana oleva veroperustan alennus, joka ei rajoitu yhteen alaan, voidaan myöntää yrityksille, jotka kuuluvat yhteisön alakohtaisten sääntöjen soveltamisalaan. Komissio epäilee näin ollen kyseisen tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, jos tuensaaja toimii yhteisön erityissääntöjen soveltamisalaan kuuluvalla alalla.

- (24) Komission päätöksessä esitetään epäilyjä myös kyseisen verotuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjen poikkeusten nojalla. Nyt tarkasteltavaa tukea ei voida katsoa 87 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuksi sosiaalisesti tueksi, tuen tarkoituksena ei ole korvata 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttamaa vahinkoa eikä se kuulu myöskään tiettyjä Saksan liittotasavallan alueita koskevan 87 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalaan. Jo mainituista 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeuksista erillisten 87 artiklan 3 kohdan poikkeusten osalta komission päätöksessä todetaan, että tuen tarkoituksena ei ole edistää Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta eikä poistaa jäsenvaltion taloudessa olevaa vakavaa häiriötä 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Tukeen ei sovelleta myöskään 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräyksiä, jotka koskevat "tukea tietyn taloudellisen toiminnan kehityksen edistämiseen –", sillä tuensaajayritysten toiminta ei ole luonteeltaan erityistä. Kyse ei ole myöskään 87 artiklan 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettusta tuesta kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen.

- (25) Sen lisäksi että komissio kehottaa päätöksessään Espanjan viranomaisia esittämään huomautuksia perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä mukaisesti, viranomaisilta pyydetään myös Guipúzcoassa

uusille yrityksille vapautuksena yhtiöverosta myönnettujen verotukien arvioinnin kannalta välttämättömiä tietoja.

3 ESPANJAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (26) Espanjan viranomaiset esittivät pysyvän edustustonsa 5 päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä kirjeellä (Guipúzcoan Diputación Foralin laatimia) huomautuksia. Espanjan viranomaiset katsovat huomautuksissaan, että päätös aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, joka koskee nyt tarkasteltavaa vapautusta yhtiöverosta, on mitätön, sillä päätös tehtiin perustamissopimuksessa määrätyn menettelyn vastaisesti. Tämä johtuu siitä, että päätös perustuu Norma Foralin 11/1993 virheelliseen määrittelyyn voimassa olevan tuen sijaan uudeksi tueksi.

- (27) Espanjan viranomaiset korostavat, että kyseistä verotoimenpidettä ei katsottu tueksi sen voimaantuloajankohdanna. Viranomaiset tukevat väitettään huomauttamalla, että komissio on ollut tietoinen mainitun Norma Foralin olemassaolosta jo useita vuosia, sillä se ilmoitti Espanjan pysyvälle edustustolle 25 päivänä toukokuuta 1994 päivätyllä kirjeellä kyseisestä Norma Foralista tehdystä kantelusta. Viranomaisten mukaan kirjeestä ilmenee selvästi, että komissio ei katsonut toimenpidettä valtiontueksi eikä pitänyt tarpeellisena aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (nykyinen 88 artiklan 2 kohta) tarkoitettua menettelyä. Espanjan viranomaiset ilmoittivat komissiolle pysyvän edustustonsa 30 päivänä syyskuuta 1994 päivätyllä kirjeellä katsovansa, että kyseiset verotoimenpiteet eivät olleet perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisesti kiellettyjä valtiontukia, vaan yleisiä toimenpiteitä. Komissio pyysi Espanjalta lisäksi pysyvälle edustustolle osoitetulla, 19 päivänä tammikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä yksityiskohtaisia tietoja kyseisten toimenpiteiden mahdollisista edunsaajista. Órgano de coordinación fiscal (verotuksen koordinointielin) ilmoitti komissiolle sittemmin, 6 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä ⁽⁸⁾ toistamiseen, että "Baskimaassa annetut veromääräykset ovat luonteeltaan yleisiä määräyksiä eivätkä täytä valtiontukien tunnusmerkkejä". Espanjan viranomaiset toteavat lisäksi, että jos komissiolle oli pie-

⁽⁸⁾ Todisteena kirjeen olemassaolosta Guipúzcoan Diputación Foral liitti huomautuksiinsa jäljennöksen asiakirjasta, joka oli laadittu Departamento de Hacienda y Administración pública del Gobierno vascon eikä Órgano de coordinación fiscalin tunnuksilla varustetulle paperille. Asiakirjasta puuttui myös päiväys ja allekirjoitus. Asiakirjaa ei ole kirjattu saapuneeksi komissiossa.

nintäkään epäilystä siitä, että tässä Norma Foralissa on kyse perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettusta valtiontuesta, sen olisi pitänyt aloittaa välittömästi (Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti ⁽⁹⁾) perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa määrätty menettely.

- (28) Espanjan viranomaisten mukaan se, että komissio piti marraskuussa 2000 Norma Foralia 18/1993 valtiontukea, johtuu (kuten myös tiedonantoon perustuvassa päätöksessä menettelyn aloittamisesta todetaan) yhteisön valtiontukipolitiikassa tapahtuneesta kehityksestä. Yritysverotukseen sovellettavista menettelysäännöistä 1 päivänä joulukuuta 1997 annetussa neuvoston päätöslauselmassa ⁽¹⁰⁾ (jäljempänä 'verotusmenettelysäännöt') myönnetään, että perusteet, joita komissio soveltaa tarkastellessaan voimassa olevia verojärjestelmiä – eikä vain olemassa olevia järjestelmiä – yhteisön valtiotukisääntöjen mukaisesti voivat muuttua jälkikäteen. Komission ensimmäisessä vuosittaisessa kertomuksessa yritysverotusta ja verotuksellisia valtiontukia koskevien menettelysääntöjen täytäntöönpanosta ⁽¹¹⁾ ilmoitetaan nimenomaan, että komission toiminnan tavoitteena on selvittää valtiotukisääntöjen soveltamista välittömään yritysverotukseen liittyvissä tapauksissa ⁽¹²⁾. Komissio on antanut myös tiedonannon valtiotukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen ⁽¹³⁾. Menettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen mukaan komissio tutkii verotukijärjestelmät, esimerkiksi Norma Foralin 18/1993, kyseisen tiedonannon 37 kohdassa määriteltyjen suuntaviivojen mukaisesti. Tiedonannon 36 kohdassa todetaan lisäksi, että 'perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan nojalla komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä'. Tiedonannosta ilmeneekin, että komissio voi harjoittaa jäsenvaltioissa voimassa olevien ja ainakin tiedonannon antamista edeltävien verojärjestelmien seurantaa ('jatkuva seuranta') vain perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Kyseinen menettely estää toisaalta 'tukien' katsomisen sääntöjenvastaisiksi. Kyse on näin ollen jäsenvaltioissa sovellettavista verotoimenpiteistä (mikä on perusteena ilmauksen 'voimassa olevat' käytölle), joita ei siihen mennessä (joulukuuta 1997) ollut katsottu valtiontuiksi.

- (29) Espanjan viranomaiset huomauttavat myös, että Norma Foraliin 18/1993 ei ole tehty kertaakaan muutoksia. Tämä merkitsee, että se täyttää Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 659/1999 ⁽¹⁴⁾ tarkoitettua voimassa olevaa tukea koskevan muuttamattomuuden vaatimuksen.

- (30) Espanjan viranomaiset katsovat tämän mukaisesti, että vaikka Norma Foral 18/1993 olisi komission mukaan luokiteltava valtiontueksi, kyse on voimassa olevasta tukiohjelmasta. On näyttöä siitä, että komissio sai tiedon Norma Foralin 18/1993 soveltamisesta viimeistään vuonna 1994, jolloin se ei katsonut sitä valtiontueksi. Valtiontukipolitiikassa on tapahtunut kehitystä jäsenvaltioissa voimassa olevien verotoimenpiteiden seurannan osalta ja kyseistä Norma Foralia ei ole muutettu sen voimaantulon jälkeen. Perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa määrätään menettelystä, jota on sovellettava voimassa oleviin tukiin ja jonka mukaan tukia seurataan jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa. Seuranta ei näin ollen tapahdu kyseisen artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Edellä mainitussa asetuksessa säädetään samaan tapaan menettelystä, jota on sovellettava voimassa oleviin tukijärjestelmiin: perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan (nykyinen 88 artiklan 1 kohta) mukainen yhteistyö ja aiheellisten toimenpiteiden ehdottaminen. Komission päätöstä menettelyn aloittamisesta ei tästä syystä ole tarpeen panna täytäntöön. Jos komissio katsoo alustavan tutkimuksen perusteella kyseisen Norma Foralin olevan perustamissopimuksen 87 artiklan mukaista valtiontukea, sen on ehdotettava kyseiselle jäsenvaltiolle yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen ja toiminnan kannalta aiheellisia toimenpiteitä.

- (31) Nyt tarkasteltavien toimenpiteiden luonteesta Espanjan viranomaiset toteavat, että valikoivuuksien toteuttaminen 87 artiklan 1 kohdan valikoivuusedellytykset, niitä ei voida pitää valtiontukina. Toimenpiteet eivät ole valikoivia varsinkaan siksi, että niitä sovelletaan riippumatta yritysten toimialasta, ja niiden tavoite, koko talouden edistäminen, ei ole luonteeltaan valikoiva, vaikka komissio niin väittää, sillä komission noudattamat objektiiviset ja syrjimättömät soveltamisedellytykset eivät merkitse sitä, että edellytykset täyttävät yritykset olisivat perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettuja 'tiettyjä yrityksiä'. Päätelmänsä tueksi Espanjan viranomaiset korostavat erityisesti, että kyseisillä toimenpiteillä, joiden tarkoituksena on, kuten niiden nimestä ilmenee, 'taloudellisen toiminnan elvyttäminen', tavoitellaan oikeutettua talouspoliittista tavoitetta hyödyntämällä kaikkia valtion käytävissä olevia välineitä. Viranomaiset katsovat myös, että kyseisten veroetujen soveltaminen olemassa oleviin

⁽⁹⁾ Ks. asia C-84/82, Saksa v. komissio, tuomio 20.3.1984, 12 kohta. Kok. 1984, espanjankielinen erityispainos, s. 457.

⁽¹⁰⁾ Ecofin-neuvoston päätelmät, 1.12.1997, liite I (EYVL C 2, 6.1.1998, s. 1).

⁽¹¹⁾ Komissio tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille, KOM(1998) 595 lopullinen, 25.11.1998.

⁽¹²⁾ Edellisessä alaviitteessä mainitun tiedonannon 14 kohta.

⁽¹³⁾ Komission tiedonanto valtiotukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen (EYVL C 384, 10.12.1998, s. 3).

⁽¹⁴⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

yrityksiin tai 31 päivän joulukuuta 1994 jälkeen perustettuihin uusiin yrityksiin ei tee eduista valikoivia, koska tavoitteena on uuden yritystoiminnan edistäminen eivätkä edut aiheuta kyseisen ajankohdan jälkeen perustettujen yritysten joutumista tuensaajayrityksiä heikompaan asemaan. Investointeihin, työpaikkojen luomiseen ja omiin varoihin liittyvien kvantitatiivisten edellytysten osalta Espanjan viranomaiset huomauttavat, että kyseiset edellytykset eivät tee toimenpiteistä valikoivia, sillä koska ne ovat luonteeltaan horisontaalisia ja objektiivisia, ne eivät ole syrjiviä. Koska toimenpiteet eivät ole valikoivia, Espanjan viranomaiset väittävät, ettei niitä voida katsoa valtiontueksi vaan yleisiksi toimenpiteiksi.

- (32) Espanjan viranomaisten mukaan kyseisiä verotoimenpiteitä ei voida katsoa valtiontueksi myöskään siitä syystä, että ne eivät väärin kilpailua eivätkä vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Espanjan viranomaiset muistuttavat tältä osin, että Norma Foralia 18/1993 on jo tarkasteltu edellä mainittujen verotusmenettelysääntöjen nojalla ⁽¹⁵⁾ ja tuolloin todettiin, ettei kyseinen säädös vaikuta millään tavoin taloudellisten toimintojen sijoittumiseen yhteisössä. Norma Foral 18/1993 ei myöskään vahvista eikä voisi vahvistaa yritysten asemaa. Koska vasta perustetuilla yrityksillä ei sitä paitsi edes ole selkeästi määriteltyä markkina-asemaa, niiden aseman vahvistaminen olisi vaikeaa.

- (33) Espanjan viranomaiset torjuvat myös Norma Foralilla 18/1993 perustettujen verotoimenpiteiden katsomisen toimintatuiksi ja väittävät, että määritelmän mukaan toimenpiteet voidaan katsoa toimintatuiksi vain silloin, kun ne koskevat olemassa olevia yrityksiä, muttei uusien yritysten tapauksessa. Viranomaiset katsovat sitä vastoin toimenpiteiden myöntämisen edellytyksenä olevien vähimmäisinvestointien ja luotujen työpaikkojen vähimmäismäärän perusteella, että toimenpiteet ovat alueellisia valtiontukijärjestelmiä koskevassa komission antamassa ⁽¹⁶⁾ esitetyn määritelmän mukaisia alkuinvestointeja edistäviä toimenpiteitä. Viranomaiset huomauttavat, että kun alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa ⁽¹⁷⁾ ilmoitetaan, että verotuet 'voidaan' katsoa investointituiksi, kun niiden perustana on tehty investointi,

sillä ei tarkoiteta, että verotuet 'on katsottava' investointituiksi vain kyseisessä tapauksessa.

4 MUUT KOMISSION SAAMAT HUOMAUTUKSET

- (34) Komissio korostaa, että jäljempänä käsitelty huomautukset eivät vaikuta siihen, voidaanko niiden tekijät katsoa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi asianomaisiksi osapuoliksi.

4.1 La Riojan aluehallituksen esittämät huomautukset

- (35) La Riojan aluehallitus väittää, että kyseiset verotoimenpiteet ovat valtiontukea, koska ne täyttävät EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa määrätty neljä edellytystä. Väitteensä tueksi aluehallitus viittaa perustamissopimuksen 87 artiklaan, jossa käytetty käsite 'valtio' kattaa kaikki julkiset elimet niiden toimivallan alueellisesta laajuudesta riippumatta. Näin ollen käsite kattaa myös maakuntien hallitukset. La Riojan aluehallitus huomauttaa myös, että toimenpiteen katsominen tueksi ei riipu toimenpiteen muodosta. Aluehallitus tähdentää, että 87 artiklassa käytetty käsite 'tuki' on käsitettävä 'avustus' kattavampi ja voi näin ollen kattaa myös verotoimenpiteet. Aluehallitus toteaa myös, että kyseiset verotoimenpiteet muodostavat tuensaajille edun, sillä kymmenenä perättäisenä verovuonna yhtiöverosta myönnettävän vapautuksen tarkoituksena ja tuloksena on vapauttaa tuensaajat osasta verorasitusta, joka todennäköisesti heikentäisi maksettuna niiden tuottavuutta. Koska tuensaajayritykset harjoittavat taloudellista toimintaa, joka voi olla jäsenvaltioiden välisen kaupan kohteena, tarkasteltavana olevat verotoimenpiteet väärin kilpailua ja vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kyseisen verotoimenpiteen erityisyyttä voidaan La Riojan aluehallituksen mukaan perustella 20 miljoonan pesetan (120 202 euron) vähimmäisosakepääomaa, 80 miljoonan pesetan (480 810 euron) vähimmäisinvestointia ja vähintään kymmenen työpaikan luomista koskevien vaatimusten lisäksi toisaalta olemassa olevien yritysten jättämisellä tukien ulkopuolelle ja toisaalta edun rajaamisella kyseisen jäsenvaltion tietyillä alueilla sijaitseviin yrityksiin.

- (36) Aluehallitus muistuttaa, että perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti valtiontuet on annettava tiedoksi komissiolle. Ilmoitettuja tukia ei voida myöntää ennen kuin komissio on tehnyt päätöksen tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

⁽¹⁵⁾ Yritysverotuksen menettelysääntöryhmän selvitys Ecofin-neuvostolle, 29.11.1999, kohta D009 'Baskimaa – Uusien yritysten verohelpotukset'.

⁽¹⁶⁾ EYVL C 31, 3.2.1979, s. 9. Tiedonannon mukaan alkuinvestointeihin liittyvillä tuilla tarkoitetaan tukia, jotka hyväksytään suoraan alkuinvestointien määrän perusteella tai jotka liittyvät työpaikkojen luomiseen ja hyväksytään suoraan luotujen työpaikkojen määrän perusteella.

⁽¹⁷⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9. Ks. suuntaviivojen liitteessä I oleva, alaviite 46: 'Verohelpotuksen muodossa annettuja tukia voidaan pitää investointeihin liittyvinä tukina, kun niiden perustana on tietty kyseiselle alueelle tehty investointi'.

- (37) Aluehallitus katsoo, että koska kyseiset verotoimenpiteet eivät täytä alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa ⁽¹⁸⁾ määrättyjä edellytyksiä, niitä ei voida katsoa investointituiksi. Aluehallitus korostaa tältä osin, että vaikka tukien edellytyksenä on vähimmäisinvestointien tekeminen ja työpaikkojen luominen tiettyyn vähimmäismäärään saakka, tuet eivät riipu investoinnin eivätkä luotujen työpaikkojen määrästä. Aluehallitus katsoo sitä vastoin, että tarkasteltavat verotoimenpiteet ovat luonteeltaan toimintatukia, sillä ne vapauttavat tuensaaajat osasta kustannuksia, joista niiden olisi muutoin vastattava osana päivittäistä liiketoimintaansa. Kyseisiin toimintatukiin ei voida myöskään soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia.
- (38) La Riojan aluehallitus katsoo, että kyseistä verotoimenpidettä ei voida perustella sillä, että Espanjassa on viisi verojärjestelmää. Aluehallitus muistuttaa tältä osin, että julkisasiamies Saggio ⁽¹⁹⁾ on katsonut, että asema jonkin alueen veroviranomaisena ei oikeuta kyseiselle alueelle sijoittautuneita yrityksiä suosivaan syrjivään kohteluun. Toimenpiteitä ei voida perustella myöskään Guipúzcoan verojärjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella, sillä tarkoituksena on parantaa tuensaaajayritysten kilpailukykyä. La Riojan aluehallitus muistuttaa lisäksi, että Espanjan korkein oikeus on katsonut ⁽²⁰⁾ kyseisiä toimenpiteitä vastaavien verotoimenpiteiden vääristäneen kilpailua ja vaikuttaneen pääomien ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen. Myös Baskimaan korkein oikeus ⁽²¹⁾ on soveltanut tätä periaatetta.
- (39) Aluehallitus onkin sitä mieltä, että kyseiset verotoimenpiteet on katsottava valtiontuiksi. Koska toimenpiteitä ei ole annettu tiedoksi perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, niitä on pidettävä sääntöjenvastaisina ja yhteismarkkinoille soveltumattomina.
- (41) Verovelvollisuuden oletetusta keventämisestä Confebask toteaa, että komissio katsoo virheellisesti, että verorasitusta olisi kevennetty siten, että valtio olisi menettänyt verotuloja. Jos tämä väite pitäisi paikkansa, verovähennykset aiheuttaisivat aina verotulojen menetyksen suhteessa määrään, joka verovelvollisen olisi pitänyt maksaa normaalisti. Confebask pyytääkin komissiota tarkistamaan kantaansa, sillä muussa tapauksessa seurauksena olisi verorasituksen aiheeton yhdenmukaistaminen, joka merkitsisi mahdollisten verotulojen menetysten määritysperusteena käytettävän viitemäärän vahvistamista.
- (42) Tarkasteltaessa kyseisten verotoimenpiteiden vaikutusta kauppaan Confebask toteaa, että komission mielestä toimenpiteet vääristävät kauppaa, koska edunsaajat ovat sen osapuolia. Verojärjestelmien väliset erot vaikuttavat kuitenkin aina kauppaan. Tarkistaakseen, vaikuttavatko toimenpiteet kauppaan, komission olisi analysoitava koko verojärjestelmää eikä järjestelmään sisältyviä yksittäisiä määräyksiä. Confebask korostaa lisäksi, että erään tutkimuksen mukaan Baskimaan verotus on muita Espanjan alueita kireämpi. Komissio olisi annettava selvitys siitä, miksi nimenomaan nämä toimenpiteet vaikuttavat kauppaan, kun muut toimenpiteet eivät niin tee. Vaikka kyseiset toimenpiteet sitä paitsi vaikuttaisivatkin kauppaan, tämä vaikutus olisi poistettava verotuksen yhdenmukaistamisen eikä valtiontukien avulla.
- (43) Verotoimenpiteiden valikoivuudesta Confebask huomauttaa, että komission mukaan on kyse tukien suoraa myöntämistä koskevista säännöistä. Confebask muistuttaa, että valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen annetun komission tiedonannon 17, 19 ja 20 kohdan mukaan verotoimenpiteet voivat olla erityisiä ja silti samalla myös valtiontukea, kun ne on suunnattu vain julkisille yrityksille, tietyille yritysmuodoille tai tietyn alueen yrityksille. Kyseisiin verotoimenpiteisiin ei kuitenkaan liity näitä erityispiirteitä, esimerkiksi alueellisuutta, sillä ne käsittävät koko sen alueen, jolla toimenpiteet perustaneet alueviranomaiset ovat toimivaltaisia. Raja-arvojen (20 miljoonan pesetan pääoman, 80 miljoonan pesetan investointien ja kymmenen uuden työpaikan) erityisyydestä Confebask toteaa, että raja-arvojen käyttö on tavanomainen käytäntö kaikissa (sekä kansallisissa että yhteisön) verosäännöissä. Lisäksi Confebask toteaa yhteisöjen tuomioistuinten tuomioiden ja komission päätösten perusteella, että toistaiseksi ei ole koskaan katsottu, että raja-arvon asettaminen tekisi toimenpiteestä erityisen. Komissio myöntää lisäksi itsekkin edellä mainitun tiedonantonsa 14 koh-

4.2 Confederación Empresarial Vascan – Euskal Entresarien Konfederakuntzan (Confebask) esittämät huomautukset

- (40) Confebask toteaa aluksi, että Guipúzcoan nykyisellä verotuksellisella autonomialla on pitkät perinteet.

⁽¹⁸⁾ Ks. edellinen alaviite.

⁽¹⁹⁾ Ratkaisuehdotukset yhdistetyissä asioissa C-400/97, C-401/97 ja C-402/97 (joista Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco on pyytänyt ennakkoratkaisua).

⁽²⁰⁾ Ks. 7.2.1998 annettu tuomio.

⁽²¹⁾ Ks. 30.9.1999 ja 7.10.1999 annetut tuomiot verovapautuksista, jotka oli myönnetty 99, 75, 50 ja 25 prosentin alennuksina veroperustasta.

dassa, että toimenpidettä ei välttämättä katsota erityiseksi, jos se hyödyttää tiettyjä aloja.

- (44) Komission näkemyksestä, jonka mukaan toimenpide katsotaan erityiseksi sillä perusteella, että sitä sovelletaan vain osaan jäsenvaltion alueesta, Confebask muistuttaa, että vuoden 1994 Ley de acompañamiento del Presupuesto -lailla ⁽²²⁾ otettiin käyttöön vastaavia toimenpiteitä koko alueella. Kyseiseen lakiin perustuvissa toimenpiteissä oli kyse uusille yrityksille verovuosina 1994, 1995 ja 1996 yhtiöverosta myönnetystä 95 prosentin alennuksesta, jonka edellytyksiksi asetettiin vähintään 15 miljoonan pesetan (90 152 euron) investoinnit ja 3–20 työntekijän työllistäminen. Toimenpiteiden tarkoituksena oli edistää uusien yritysten perustamista. Tästä syystä Guipúzcoassa yhtiöverosta myönnetyn vapautuksen vaikutus kilpailuun kumoutuu, sillä myös Baskimaassa sijaitsevien historiallisten seutukuntien naapurialueet tarjoavat veroetuja uusille yrityksille. Vaikka kyseiset verotoimenpiteet sitä paitsi vaikuttaisivatkin kilpailuun, vaikutus aiheutuisi edellä mainituista Espanjan keskusviranomaisten toteuttamista toimenpiteistä, sillä niiden kohderyhmä on todennäköisesti suurempi.

- (45) Confebask korostaa myös, että muissa jäsenvaltioissa sovelletaan samantyyppisiä toimenpiteitä, joiden tutkimiseksi komissio ei ole aloittanut menettelyitä ja joita Primarolo-ryhmä ei ole luokitellut haitallisiksi toimenpiteiksi. Confebask mainitsee esimerkkinä Ranskan, jossa uusille yrityksille on myönnetty vuodesta 1994 vapautuksia tai alennuksia yhtiöverosta viideksi vuodeksi tai joillakin alueilla jopa kymmeneksi vuodeksi. Korsikaan sovelletaan vieläkin suotuisampaa järjestelmää. Luxemburgissa sovelletaan kahdeksan vuotta voimassa olevaa 25 prosentin alennusta yhtiöverosta. Etelä-Italiassa myönnetään kymmeneksi vuodeksi vapautuksia IRPEG-(oikeushenkilöiltä kannettava tulovero) ja ILOR-veroista (kunnallisvero). Myös Portugalissa myönnetään 25 prosentin alennusta yhtiöverosta seitsemän-kymmenen vuoden ajaksi. Kaikki viittaakin siihen, että Guipúzcoassa yhtiöverosta myönnetyssä vapautuksessa ei ole kyse sellaisesta poikkeuksellisesta järjestelmästä, jonka perusteella toimenpide katsottaisiin erityiseksi. Kyse on ennemminkin jäsenvaltioissa laajasti käytössä olevasta järjestelmästä. Confebask päättelee näiden seikkojen perusteella, että kyseisissä verotoimenpiteissä ei ole kyse valtiontuesta vaan yleisistä toimenpiteistä.

- (46) Confebask väittää, että se, että komissio luokittelee tarkasteltavana olevan veronalennuksen sääntöjenvastai-

seksi tueksi, kyseenalaistaa luottamuksensuojan, toimielinten mielivaltaisten päätösten kieltämisen, oikeusvarmuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Komissio totesi jo päätöksessään 93/337/ETY ⁽²³⁾ Baskimaan verojärjestelmän yhteisön oikeuden mukaiseksi. Komissio voi muuttaa kantaansa 'jatkuvan seurannan' mukaisesti tulevilla tapauksissa, muttei aiempien tapausten osalta.

- (47) Confebaskin mukaan tarkasteltavana olevia verotoimenpiteitä ei voida periä takaisin, sillä niihin sovelletaan luottamuksensuojan periaatetta, joka perustuu erityisesti komission Espanjan pysyville edustolle 22 päivänä toukokuuta 1994 lähettämään kirjeeseen nro 4555, jossa Espanjalta pyydettiin tietoja toimenpiteistä. Kyseinen kirje osoittaa toisaalta, että komissio sai tiedon tarkasteltavista toimenpiteistä jo vuonna 1994, ja toisaalta, että kantelija luokitteli toimenpiteet valtiontueksi. Komissio ei kuitenkaan aloittanut menettelyä toimenpiteiden tutkimiseksi, vaan ilmeisesti mukautui Espanjan viranomaisten sille antamaan vastaukseen, jossa kiistettiin, että kyse olisi valtiontuista. Kyseinen tilanne muistuttaa ennakkotapausta, jota yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli asiassa RSV ⁽²⁴⁾ annetussa tuomiossa. Tuomioistuin totesi kyseisessä asiassa annetussa tuomiossa, että 26 kuukauden kulumisen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemisestä lopullisen päätöksen tekemiseen oli luonut tuensaajalle riittävän suuren luottamuksensuojan estämään sen, että komissio olisi voinut vaatia Alankomaiden viranomaisia määräämään tuen perittäväksi takaisin. Confebask katsoo, että jos 26 kuukauden kulumisen menettelyn aloittamisen ja sen päättämisen välillä luo luottamuksensuojan, joka estää tuen määräämisen perittäväksi takaisin, on sitäkin todennäköisempää, että komissio ei edes aloita menettelyä kuuden vuoden ja kuuden kuukauden kuluttua toimenpiteen käyttöönotosta, sillä komissio ei ole ilmaissut millään tavoin epäilevänsä, että Espanjassa on myönnetty yhteismarkkinoille soveltumattomia tukia. Yritykset ja viranomaiset, joille toimitettiin komission esittämät kysymykset, voivat katsoa perustellusti, että veroperustan alennusjärjestely ei antanut aihetta valtiontukisäännöstöön perustuviin kanteluihin. Komissio ei myöskään reagoinut Espanjan viranomaisten sille antamaan vastaukseen. Confebask muistuttaa lisäksi, että on myös muita tekijöitä, jotka estivät kokenutta talouden toimijaa havaitsemasta mitään sääntöjenvastaisuutta kyseisten veroetujen vastaanotossa. Tässä yhteydessä on muistutettava, että yleisessä verolainsäädännössä (muualla Espanjassa sovellettavassa lainsäädännössä) on säädetty ainakin vuodesta 1993 uusille yrityksille myönnettävästä veroperustan alennuksesta. Kyseiset järjestelyt eivät eroa juurikaan nyt käsiteltävistä Baskimaan lainsäädännön mukaisista järjestelyistä. Tuensaajayritykset eivät tästä syystä voineet olettaa, että komissio vaatii yhteisön oikeuden nojalla tuen perimistä takaisin useita vuosia sen jälkeen, kun Baskimassa sovelletut säännöt, jotka vastaavat muilla Espan-

⁽²²⁾ Ley 22/1993, de 29 de diciembre, de Medidas Fiscales, de Reforma del Régimen Jurídico de la Función Pública y de Protección por Desempleo'.

⁽²³⁾ EYVL L 134, 3.6.1993, s. 25.

⁽²⁴⁾ Asia C-223/85, RSV v. komissio, tuomio 24.11.1987 (Kok. 1987, s. 4617).

jan alueilla voimassa olevia sääntöjä, annettiin sille tiedoksi. Kuten edellä todettiin, tuen takaisinperintä edellyttäisi useita vuosia sitten päätetyiltä verovuosilta kertyneen verovelan laskentaa, mikä olisi oikeusvarmuuden vastaista.

(48) Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arvioinnista Confebask muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ⁽²⁵⁾ komissiolla on oltava menettelyä aloittaessaan vakavia epäilyjä tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Koska komissio ei ollut vuosiin reagoinut kyseisten tukien myöntämiseen, oli päätelty, että niiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ei ollut epäilyjä.

(49) Jos verotoimenpiteitä taas pidetään sääntöinä, joilla tukia myönnetään suoraan edunsaajille, Confebask katsoo, että komission ja yhteisöjen tuomioistuimen noudattamat käytännöt edellyttävät tukitoimenpiteiden olevan alakohdaisia sen arvioimiseksi, soveltuvatko ne yhteismarkkinoille. Lisäksi on määritettävä yritysten kokonaisverotuksen kireys ja vertailukohtana olevan verotuksen kireys. Tämä lähestymistapa johtaisi absurdiin päätelmään, jonka mukaan kireimmän verotuksen jäsenvaltiota alhaisempi verotus olisi katsottava aina valtiontueksi. Confebask kiistää myös komission väitteen, jonka mukaan kyseiset toimenpiteet eivät sovellu yhteismarkkinoille, koska ne eivät sisällä ala- tai aluekohtaisia tukia, suuriin investointihankkeisiin myönnettävää tukea jne. koskevia erityismääräyksiä, sillä verosäännöt eivät voi eivätkä saa sisältää tällaisia tarkentavia määräyksiä. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan ⁽²⁶⁾ komission on eriteltävä päätöksissään toimenpiteiden kielteiset kilpailuvaikutukset määrittelemällä tarkasteltavien toimenpiteiden todelliset vaikutukset. Yksittäisessä verojärjestelmässä havaittuja abstrakteja seikkoja ei voida luokitella yhteismarkkinoille soveltumattomiksi, sillä siinä tapauksessa kaikki verojärjestelmien väliset erot olisi katsottava tuiksi. Confebask pitää tästä syystä näkemyksessään, jonka mukaan kyseiset verotoimenpiteet eivät kevennä tavanomaista verorasitusta.

(50) Tästä syystä Confebask pyytää komissiota saattamaan menettelyn lopullisesti päätökseen ja toteamaan kyseiset verotoimenpiteet yhteisön oikeuden mukaisiksi toimenpiteiksi.

4.3 Unión General de Trabajadores de la Rioja -liiton (jäljempänä "UGT") esittämät huomautukset

(51) UGT:n mukaan La Riojan alueen työntekijät joutuvat kärsimään kyseisten toimenpiteiden haitallisista seurauksista, sillä toimenpiteet kannustavat yrityksiä siirtymään muille alueille. Työntekijöihin kohdistuvaa haitallista vaikutusta lisää se, että La Rioja on Baskimaan rajanaapuri.

(52) Guipúzcoan alueella sovellettava verotoimenpide vastaa kahdessa muussa Baskimaan historiallisessa seutukunnassa käyttöön otettuja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tehdä Baskimaasta veroparatiisi, joka houkuttelee taloudellista toimintaa kaikkialta yhteisöstä ja varsinkin Baskimaan rajanaapurin La Riojan alueelta. Tarkasteltavana olevat toimenpiteet vääristävät tästä syystä kilpailua, sillä ne aiheuttavat sen, että yritysten sijoittautumispäätökset eivät perustu markkinavoimiin vaan veroetuihin, jotka luodaan verojärjestelmästä riippumattomiin tavoitteisiin keskitetyllä veropolitiikalla. Toimenpiteet muodostavat lisäksi esteen yhteisön tavoitteeksi asettamalle verotuksen yhdenmukaistamiselle.

(53) UGT on myös sitä mieltä, että nyt tarkasteltavissa verotoimenpiteissä on kyse valtiontuesta. Se muistuttaa, että komissio ⁽²⁷⁾ on katsonut jo aiemmin joitakin muita Baskimaan historiallisissa seutukunnissa sovellettuja verotoimenpiteitä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi valtiontuiksi. UGT huomauttaa myös, että julkisasiamies Saggio päätteli 1 päivänä heinäkuuta 1999 asiassa, jossa pyydettiin ennakkoratkaisua ja joka koski Baskimaan historiallisten seutukuntien toimenpiteitä vastaavia verotoimenpiteitä, että toimenpiteissä oli kyse perustamissopimuksen vastaisista valtiontuista.

(54) UGT tukee myös komission arviota, jonka mukaan kyseiset toimenpiteet ovat sääntöjenvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia valtiontukia. UGT onkin sitä mieltä, että toimenpiteet on katsottava valtiontuiksi, ja koska niistä ei ole annettu perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusta, niitä on pidettävä sääntöjenvastaisina ja yhteismarkkinoille soveltumattomina. Komission on sen mielestä vaadittava aiheettomasti maksettujen valtiontukien perimistä takaisin tuensaajilta.

5 ESPANJAN VASTAUS MUIDEN OSAPUOLTEN ESITTÄMIIN HUOMAUTUKSIIN

(55) Espanjan viranomaiset vastasivat pysyvän edustustonsa 17 päivänä syyskuuta 2001 päivätyllä (Guipúzcoan

⁽²⁵⁾ Asia C-198/1991, William Cook PLC v. komissio, tuomio 19.5.1993 (Kok. 1993, s. I-2487).

⁽²⁶⁾ Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4103).

⁽²⁷⁾ Álanvan Norma Foralista 28/88, Biskajan Norma Foralista 8/88 ja Guipúzcoan Norma Foralista 6/88 10.5.1993 tehty päätös; päätös 1999/718/EY (Daewoo) (ks. alaviite 5) ja päätös; 2000/795/EY (Ramondín SA ja Ramondín Cápsulas SA) (EYVL L 318, 16.12.2000, s. 36).

Diputación Foralin laatimalla) kirjeellä muiden osapuolten esittämiin huomautuksiin, jotka oli toimitettu niille asetuksen (EY) N:o 659/1999 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Diputación Foral katsoi, että yksikään huomautuksista ei kyseenalaistanut sen itsensä esittämiä huomautuksia⁽²⁸⁾. Guipúzcoan Diputación Foralin mukaan muiden osapuolten esittämät huomautukset eivät sisällä seikkoja, joiden perusteella komissio voisi määrittää, muodostaako kyseinen toimenpide voimassa olevaa vai uutta tukea.

- (56) Guipúzcoan Diputación Foral käyttää kuitenkin muiden osapuolten huomautuksiin antamassaan vastauksessa tilaisuutta hyväkseen täydentääkseen huomautuksia, jotka se esitti asetuksen (EY) 659/1999 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti 5 päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä Espanjan pysyvän edustuston kirjeellä. Yhden kuukauden pituinen määräaika, joka alkoi 28 päivänä marraskuuta 2000, jolloin komissio ilmoitti Espanjan viranomaisille kirjeellä päätöksestään aloittaa menettely ja kehotti niitä esittämään huomautuksia kyseisen artiklan mukaisesti, päättyi kuitenkin 29 päivänä joulukuuta 2001. Komissio ei näin ollen ota huomioon Espanjan viranomaisten esittämiä täydentäviä huomautuksia. Komissio huomauttaa, että kyseisen jäsenvaltion viranomaisille annettu mahdollisuus vastata muiden osapuolten esittämiin huomautuksiin mainitun asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti ei merkitse sitä, että viranomaiset saisivat lisäaikaa 6 artiklan 1 kohdan mukaisten huomautusten esittämiseen.

6 ARVIOINTI TUESTA

6.1 Valtiontuen luonne

- (57) Komissio muistuttaa, että toimenpiteiden verotuksellisen luonteella ei ole vaikutusta yhteisön valtiontukisääntöjen soveltamiseen, sillä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklaa sovelletaan ”muodossa tai toisessa” myönnettyyn tukeen. Komissio korostaa kuitenkin, että jotta toimenpide luokiteltaisiin tueksi, sen on täytettävä 87 artiklassa määritellyt neljä perustetta, joita kuvataan seuraavassa:
- (58) Ensinnäkin toimenpiteen on muodostettava tuensaajille etu, joka alentaa liiketoiminnan harjoittamisen niille tavallisesti aiheuttamia kustannuksia. Etu voidaan myöntää erilaisina yrityksen verorasituksen huojennuksina.

Vapautus yhtiöverosta täyttää tämän edellytyksen, sillä se poistaa yhtiöveron maksuvelvollisuuden tuensaajayrityksiltä. Jos tuensaajayritys ei saisi vapautusta yhtiöverosta, se joutuisi maksamaan sen täysimääräisesti kymmenen vuoden ajan. Yhtiöverosta myönnetty vapautus muodostaa näin ollen poikkeuksen voimassa olevasta yleisestä verojärjestelmästä.

- (59) Komissio katsoo myös, että koska kyseinen verovapautus aiheuttaa verotulojen menetyksen, siinä on kyse valtion varojen käyttämisestä veromenojen kattamiseen. Tätä perustetta sovelletaan myös jäsenvaltioiden alue- tai paikallishallinnon myöntämiin tukiin⁽²⁹⁾. Valtiontuki voidaan myöntää myös verotoimenpiteinä, joista on säädetty lailla tai asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä tai jotka voivat perustua verohallinnon käytäntöön. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa Guipúzcoan alueviranomaiset toteuttavat valtion toimenpiteen lainsäädännöllisellä määräyksellä.
- (60) Joissakin kolmansien huomautuksissa väitettiin, että komissio katsoo virheellisesti, että yhtiöverosta myönnetty vapautus aiheuttaisi verotulojen menetyksen. Kyseisen väitteen mukaan komission on määritettävä tavanmukaisesti maksettava verokanta tai määrä menetettyjen verotulojen laskemiseksi. On kuitenkin huomautettava, että tavanmukaisesti maksettava verokanta perustuu sovellettavaan verojärjestelmään eikä komission tekemään päätökseen. Lisäksi on muistettava, että valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen annetun komission tiedonannon 9 kohdan ensimmäisen alakohdan toisessa luetelmakohdassa todetaan, että jotta toimenpide voidaan katsoa valtiontueksi ”tuensaajien on ensinnäkin saatava toimenpiteestä etua, joka keventää niiden taloutta yleensä rasittavia kustannuksia”. Etu voidaan myöntää erilaisina yrityksen verorasituksen huojennuksina ja erityisesti ”veron määrän täydellisenä tai osittaisena alentamisena (verovapautus, verohyvitys jne.)”. On huomattava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan⁽³⁰⁾ ”toimenpide, jolla viranomaiset vapauttavat tietyt yritykset verosta, vaikka toimenpiteeseen ei liittyisikään valtion varojen siirtoa, ja joka asettaa ne, joita verovapautus koskee, muita veronmaksajia suotuisampaan taloudelliseen asemaan, on EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea”. Veroetu, jonka

⁽²⁸⁾ Ks. III jakso: ”Espanjan viranomaisten esittämät huomautukset”.

⁽²⁹⁾ Asia C-248/84, Saksa v. komissio, tuomio 14.10.1987 (Kok. 1987, s. 4013).

⁽³⁰⁾ Ks. asia C-387/92, Banco de Crédito Industrial (nyk. Banco Exterior de España SA) v. Ayuntamiento de Valencia, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.3.1994 (asia, jossa Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana on pyytänyt ennakkoratkaisua) (Kok. 1994, s. I-877).

vapautus yhtiöverosta muodostaa, on tällainen toimenpide. Kolmansien huomautus komission virheellisestä näkemyksestä ei näin ollen pidä paikkansa.

- (61) Kolmanneksi toimenpiteen on vaikutettava kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tältä osin on korostettava, että Baskimaan talouden ulkoisesta riippuvuudesta vuosina 1990–1995 laaditun raportin ⁽³¹⁾ mukaan Baskimaan vienti Espanjan ulkopuolelle oli kasvanut ⁽³²⁾ paitsi rahamääräisenä, myös suhteellisesti tarkasteltuna muualle Espanjaan suuntautuvan myynnin kustannuksella. Espanjan ulkopuoliset markkinat ovat näin ollen korvanneet osittain muusta Espanjasta koostuvat markkinat. Toisen Baskimaan ulkomaankauppaa käsittelevän tilastoraportin ⁽³³⁾ mukaan viennin osuus Baskimaan taloudesta (vienti suhteessa bruttokansantuotteeseen), joka on noin 28,9 prosenttia, ylittää viennin osuuden Saksan ja muiden Euroopan maiden taloudesta (noin 20 prosenttia). Kyseisen raportin mukaan Baskimaan kauppataase oli selkeästi ylijäämäinen vuosina 1993–1998. Vuonna 1998 jokaista 100 pesetan tuontimäärää kohden vietiin 144 pesetalla. Baskimaan talouden suhteet ulkomaihin ovat näin ollen erittäin avoimet, ja sen tuotannosta suuri osa menee vientiin. Nämä Baskimaan talouden ominaispiirteet aiheuttavat sen, että tuensaajayritykset harjoittavat taloudellista toimintaa, joka voi olla jäsenvaltioiden välisen kaupan kohteena. Tuki vahvistaa tästä syystä tuensaajayritysten asemaa suhteessa niiden kilpailijoihin yhteisössä. Onkin ilmeistä, että tarkasteltavana olevat tuet vaikuttavat kauppaan. Lisäksi tuensaajayritysten kannattavuus paranee niiden nettotuloksen (voitto verojen jälkeen) parantuessa. Tämän ansiosta ne pystyvät kilpailemaan tukiohjelman ulkopuolelle jääneiden yritysten kanssa.

- (62) Koska tarkasteltavana olevat verosäännöt ovat luonteeltaan yleisiä ja abstrakteja, komissio huomauttaa, että niiden vaikutuksia on tarkasteltava vain yleisellä ja abstraktilla tasolla eikä niiden vaikutusta tiettyihin markkinoihin, aloihin tai tuotteisiin voida tarkistaa, vaikka joidenkin kolmansien huomautuksissa niin väitetään. Tämä

näkemyks on vahvistettu toistuvasti ⁽³⁴⁾ yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Komissio korostaa myös, että se pyysi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään Espanjan viranomaisia toimittamaan kaikki kyseisten verotukien arvioinnin kannalta merkittävät tiedot. On ilmeistä, että tämän pyynnön tarkoituksena oli tarjota komissiolle yleiskuva tukiohjelman todellisista vaikutuksista eikä pyytää yksittäisten analyysien laatimisen edellyttämiä tietoja. Espanjan viranomaiset eivät kuitenkaan toimittaneet mitään tietoja ⁽³⁵⁾ tapauksista, joissa oli kyse nyt tarkasteltavista verovapautuksista. Tästä syystä on ristiriitaista huomauttaa komissiolle siitä, että se ei ole esittänyt tarpeeksi yksityiskohtaisia arvioita (kuten jotkut kolmannet väittävät), ja samalla kieltäytyä toimittamasta vaadittuja tietoja.

- (63) Espanjan viranomaiset ovat väittäneet, että tarkasteltavana olevat verotoimenpiteet eivät vääristä kilpailua eivätkä vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska yritysverotuksen menettelysääntöryhmän selvityksessä päätellään, että kyseiset toimenpiteet eivät vaikuta yritystoiminnan sijoittumiseen yhteisössä. Komissio katsoo, että menettelysääntöihin perustuva analyysi ei voi korvata valtiontukisääntöjen mukaisesti laadittua arviointia. Verotusmenettelysääntöjen B kohdan ⁽³⁶⁾ määrittelyperusteet verotoimenpiteiden luokitteluksi "haitallisik-

⁽³⁴⁾ Ks. asia C-75/97, Belgia v. komissio ("Maribel"), tuomio 17.6.1999, 48 ja 51 kohta (Kok. 1999, s. I-3691). Yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98, Alzetta Mauro ym., tuomio 15.6.2000, 80, 81 ja 82 kohta (Kok. 2000, s. II-2319). Julkisiasiamies Ruiz-Jarabon ratkaisuehdotukset asiassa C-310/99, Italian tasavalta v. komissio, 17.5.2001, 54 ja 55 kohta, ja julkisasiamies Saggion ratkaisuehdotukset asiassa C-156/98, Saksa v. komissio, 27.1.2000, 31 kohta: "Tässä yhteydessä on korostettava, että yleisen tukijärjestelmän kauppaan kohdistuvien vaikutusten määrittämiseksi riittää, että ennakkoarvioinnissa voidaan kohtuullisella varmuudella katsoa, että järjestelmä vaikuttaa kauppaan. Jos yrityksen (tai kuten tässä tapauksessa, joidenkin yritysten) asema vahvistuu tukijärjestelmän ansiosta, kyseisen yrityksen saama etu voi periaatteessa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun."

⁽³⁵⁾ Schütz Ibérica SA:n tekemän kantelun seurauksena Espanjan viranomaiset ilmoittivat komissiolle, etteivät ne olleet maksaneet Detur-salle tukia kyseisenä ajankohtana.

⁽³⁶⁾ Yritysverotukseen sovellettavien menettelysääntöjen B kohta: "[...] Näiden toimenpiteiden haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa seuraavaa: 1) myönnetäänkö etuja vain niille, jotka eivät asu kyseisessä jäsenvaltiossa, tai vain muiden kuin kyseisessä jäsenvaltiossa asuvien kanssa tehtyihin liiketoimiin, tai 2) ovatko edut täysin erillään jäsenvaltion taloudesta niin, että ne eivät vaikuta kansalliseen veropohjaan, tai 3) myönnetäänkö edut ilman minkäänlaista todellista taloudellista toimintaa tai merkittävää taloudellista läsnäoloa kyseiset veroedut tarjoavassa jäsenvaltiossa, tai 4) poikkeavatko monikansallisen yritysryhmän sisäisten toimien tuottaman voiton määrittelyssä käytetyt perusteet kansainvälisesti yleisesti hyväksytyistä periaatteista, erityisesti OECD:ssä sovellettavista säännöistä, tai 5) puuttuuko verotuksellista toimenpiteistä avoimuus, esimerkiksi silloin, kun säännöksiä sovelletaan hallinnon tasolla väljemmin tavalla, joka ei ole avoin".

⁽³¹⁾ "La dependencia exterior vasca en el periodo 1990–1995", Patxi Garrido Espinosa ja Maria Victoria García Olean laatima raportti, jonka Eustat on julkaissut.

⁽³²⁾ Viennin osuus kokonaisyhtymästä (myynti muualle Espanjaan mukaan luettuna) vuonna 1990 oli 28,5 prosenttia ja vain viisi vuotta myöhemmin jo 40,8 prosenttia.

⁽³³⁾ "Estadística de Comercio Exterior para la Comunidad Autónoma de Euskadi en el año 1998", Eustatin (Euskal Estatistika-Erakundea / Instituto Vasco de Estadística) laatima raportti.

si” poikkeavat perusteista, joita käytetään määriteltäessä, vääristääkö toimenpide kilpailua tai vaikuttaako se kauppaan. Onkin mahdollista, että vaikka toimenpide vääristää kilpailua ja vaikuttaa kauppaan, sitä ei katsota haitalliseksi, koska se ei täytä menettelysääntöjen B kohdan perusteita. Tässä tapauksessa verovapautukset eivät täytä B kohdan perusteita varsinkaan siksi, että niitä ei myönnetä vain niille, jotka eivät asu kyseisessä jäsenvaltiossa tai vain muiden kuin kyseisessä jäsenvaltiossa asuvien kanssa tehdyille liiketoimille. Ne eivät ole myöskään täysin erillään jäsenvaltion taloudesta eikä niitä myönnetä ilman minkäänlaista todellista taloudellista toimintaa tai merkittävää taloudellista läsnäoloa alueella. Niitä ei myöskään sovelleta monikansallisen yritysryhmän sisäisten toimien tuottamaan voittoon, jonka määrittelyssä käytetyt perusteet poikkeavat kansainvälisesti yleisesti hyväksytyistä periaatteista, eikä niistä puutu avoimuus. Kuten edellä kuitenkin todetaan, tarkasteltavana olevat verovapautukset vääristävät kilpailua ja vaikuttavat kauppaan.

- (64) Kolmansien huomautuksesta, jonka mukaan komission olisi tarkasteltava toimenpiteiden vaikutusta kauppaan vertailemalla verojärjestelmiä toisiinsa, komissio muistuttaa, että perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan nojalla aloitetun menettelyn kohteina ovat kilpailunvääristymät, joita vain joitakin jäsenvaltion yrityksiä (tarkasteltavana olevassa tapauksessa uusia yrityksiä) suosiva sääntö voi aiheuttaa, eivätkä vääristymät, jotka johtuvat jäsenvaltioiden verojärjestelmien välisistä eroista, jotka kuuluvat perustamissopimuksen 93–97 artiklan soveltamisalaan.

- (65) Valtiontukien erityisyydestä komissio katsoo, että vapautus yhtiöverosta on erityinen tai valikoiva toimenpide tiettyjä yrityksiä suosivalla tavalla. Tuen saamiselle asetettujen edellytykset jättävät tuen ulkopuolelle kaikki ennen kyseisen Norma Foralin voimaantulopäivää (noin vuoden 1996 puolivälissä) perustetut yritykset, jotka ovat luoneet alle kymmenen työpaikkaa, joiden investoinnit ovat alle 80 miljoonaa pesetaa (480 810 euroa) ja joiden maksettu pääoma on alle 20 miljoonaa pesetaa (120 202 euroa). Komissio muistuttaa, että eurooppalaisia yrityksiä koskevan neljännen raportin ⁽³⁷⁾ mukaan vuonna 1992 Euroopan yhteisössä oli 14,629 miljoonaa yritystä, joissa oli alle kymmenen palkattua työntekijää tai ei lainkaan palkattuja työntekijöitä. Tämä on 92,72 prosenttia yritysten kokonaismäärästä ⁽³⁸⁾. Espanjan tapauksessa kyseisten yritysten osuus oli vuonna 1991

vieläkin suurempi, noin 95,11 prosenttia ⁽³⁹⁾. Lisäksi eurooppalaisia yrityksiä koskevan viidennen raportin ⁽⁴⁰⁾ mukaan vuonna 1995 Euroopan yhteisössä oli 16,767 miljoonaa yritystä, joissa oli alle kymmenen palkattua työntekijää tai ei lainkaan palkattuja työntekijöitä. Tämä on 92,89 prosenttia ⁽⁴¹⁾ yritysten kokonaismäärästä. Espanjan tapauksessa kyseisten yritysten osuus oli vieläkin suurempi, noin 95 prosenttia ⁽⁴²⁾. Uusien yritysten kohdalla nämä prosentuaaliset osuudet ovat todennäköisesti vieläkin suuremmat, sillä käynnistysvaiheessa olevilla yrityksillä on yleensä vähän työntekijöitä, joiden määrä voi kasvaa yrityksen aseman vahvistumisen ja kasvun käynnistymisen myötä. Tämä pitää paikkansa Espanjan tapauksessa, jossa kyseisten yritysten osuus oli suurempi, noin 98 prosenttia ⁽⁴³⁾. Kaikki viittaakin siihen, että tämä tukien myöntämiselle asetettu edellytys sulkee useimmat yritykset tukien ulkopuolelle.

- (66) Komissio toteaa toisaalta, että havainto, jonka mukaan kyseisessä verovapautuksessa on kyse erityistoimenpiteestä, ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että tarkasteltavilla verotustoimenpiteillä on myös muita erityisyyteen viittaavia ominaisuuksia, esimerkiksi alueellinen erityisyys. Koska on kuitenkin osoitettu, että verovapautus suosii erityisyytensä perusteella joitakin yrityksiä, komissio katsoo, ettei kyseisten toimenpiteiden muita erityispiirteitä ole tarpeen analysoida yksityiskohtaisesti. Tämän mukaisesti komissio ei aio tarkastella toimenpiteiden mahdollista alueellista erityisyyttä.

- (67) Asetettujen raja-arvojen objektiivisuus ei estä tukien valikoivuutta ja sellaisten yritysten jäämistä tuen ulkopuolelle, jotka eivät täytä asetettuja edellytyksiä, vaikka joidenkin kolmansien huomautuksissa niin väitetäänkin. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ⁽⁴⁴⁾ todetaan seuraavaa: ”Se, ettei tuki koske yhtä tai useaa etukäteen määriteltäviä yksittäisiä tuensaajaa vaan että sen saamiselle on asetettu useita objektiivisia edellytyksiä, joiden täyttyessä se voidaan myöntää [...], ei riitä kyseenalaistamaan tuen valikoivuutta ja siten sen katsomista perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi. [...] Se ei sitä vastoin sulje pois mahdollisuutta, että tätä julkista toimenpidettä olisi tutkittava valikoivaa toimenpidettä merkitseväna tukijärjestelmänä ja siten erityisenä järjestelmänä, jos se soveltamisedellytystensä

⁽³⁹⁾ Tiedot perustuvat kyseisen raportin sivulla 152 olevaan taulukkoon.

⁽⁴⁰⁾ Enterprises in Europe, Fifth Report, Eurostat.

⁽⁴¹⁾ Tiedot perustuvat kyseisen raportin sivulla 31 olevaan taulukkoon.

⁽⁴²⁾ Tiedot perustuvat kyseisen raportin sivulla 224 olevaan taulukkoon.

⁽⁴³⁾ Tiedot perustuvat viidennen raportin sivulla 73 olevaan taulukkoon.

⁽⁴⁴⁾ Ks. asia T-55/99, Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) v. komissio, tuomio 29.9.2000, 40 kohta (Kok. 2000, s. II-3207).

⁽³⁷⁾ Enterprises in Europe, Fourth Report, Eurostat.

⁽³⁸⁾ Tiedot perustuvat kyseisen raportin sivulla 27 olevaan taulukkoon.

vuoksi hyödyttää tiettyjä yrityksiä tai toimialoja muiden kustannuksella”.

- (68) Tarkasteltaessa mahdollisuutta perustella yhtiöverosta myönnettyä vapautusta verojärjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella komissio korostaa, että tällöin on tutkittava, liittyvätkö kyseiset verotoimenpiteet verojärjestelmälle ominaisiin tavoitteisiin vai muihin tavoitteisiin, jotka voivat olla oikeutettuja, mutta eivät liity verojärjestelmään. Lisäksi sen määrittäminen, millaista verojärjestelmän sisäistä logiikkaa kyseiset toimenpiteet noudattavat, kuuluu asianomaiselle jäsenvaltiolle⁽⁴⁵⁾. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa Espanjan viranomaiset eivät ole toimittaneet mitään tietoja tarkasteltavien verotoimenpiteiden taustalla vaikuttavasta verojärjestelmän sisäisestä logiikasta. Komissio toteaa kuitenkin, että kyseisten vapautusten oikeusperustan muodostavan Norma Foralin mukaan verovapautusten tarkoituksena on elvyttää Guipúzcoan taloutta, joka on kärsinyt vakavasta kriisistä. Tämä tavoite ei perustu verotukselle asetettuihin ensisijaisiin vaatimuksiin, vaan kyse on talouspoliittisesta tavoitteesta, jolla ei ole yhtymäkohtia verojärjestelmään. Verojärjestelmän ulkopuolelle jäämistä vahvistaa se, että kyse on väliaikaisista verotoimenpiteistä. Komissio ei kyseenalaista sitä, että toimenpiteiden tavoitteet voivat olla oikeutettuja, mutta huomauttaa kuitenkin, että tämä ei ole riittävä syy jättää valtion toteuttama toimenpide valtioneuvoston kohdistuvan valvonnan ulkopuolelle, sillä kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä⁽⁴⁶⁾ ilmenee, ”tämän väitteen mukaan riittäisi, että viranomaiset vetoaisivat tukitoimenpiteen toteuttamisella tavoiteltujen päämäärien oikeutukseen, jotta tukea voitaisiin pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jäävänä yleisenä toimenpiteenä. Tässä määräyksessä ei kuitenkaan tehdä eroa valtioiden toimenpiteiden syiden tai tavoitteiden perusteella vaan niiden vaikutusten perusteella”.

- (69) On väitetty, että myös muissa jäsenvaltioissa on käytössä verotoimenpiteitä, jotka muodostuvat yhtiöverosta myönnettävästä vapautuksesta ja joita komissio ei ole katsonut valtioneuvoston, koska ne on suunnattu uusille yrityksille. Tämä luo joidenkin kolmansien esittämien huomautusten mukaan perustellun luottamuksen uusille yrityksille myönnettäviin verotuksiin. Komissio huomauttaa kuitenkin alustavan tarkastelun perusteella, että näitä väitteitä on aiheellista epäillä. Kyseisten jäsenvaltioiden

myöntämät verovapautukset on katsottu valtioneuvoston ohjelmiksi⁽⁴⁷⁾, joista on ilmoitettu perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissiolle ja jotka soveltuvat yhteismarkkinoille. Vaikka lähtökohtana olisi, että komissio ei ole reagoinut kyseisiin toimenpiteisiin, tämän virheellisen toimintatavan noudattamiseen myös käsiteltävänä olevaan tapaukseen ei ole perusteita. On huomattava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”jäsenvaltion sille perustamissopimuksen nojalla kuuluvien, 92 artiklan sisältämään kieltoon liittyvien velvollisuuksien mahdollista noudattamatta jättämistä ei voida perustella sillä, että muutkaan jäsenvaltiot eivät noudata niille kuuluvaa kyseistä velvollisuutta. Monien kilpailun vääristymien vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ei tasaannu, vaan päinvastoin kasautuu keskinäisessä vuorovaikutuksessa, mikä lisää yhteismarkkinoihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia”⁽⁴⁸⁾.

- (70) Kolmannet ovat myös huomauttaneet, että Espanjassa on käytössä myös muita verotoimenpiteitä, joita komissio ei ole katsonut valtioneuvoston, sillä perusteella, että ne on suunnattu uusille yrityksille. Tältä osin on korostettava, että mainittujen toimenpiteiden ominaispiirteet eroavat huomattavasti nyt käsiteltävistä verovapautuksista. Kolmen työpaikan luomista koskevaa vaatimusta ei voida verrata kymmenen työpaikan luomisen vaatimukseen eikä veroperustan alentamista 95 prosenttia kolmen vuoden ajaksi kymmenen vuotta voimassa olevaan verovapauteen. Komissio katsoo lisäksi, että kyseisistä verovapautuksista tehdyt päätökset eivät voi vaikuttaa päätöksiin, jotka on tarvittaessa tehtävä muista verotoimenpiteistä.

⁽⁴⁷⁾ Vrt. Ranska: yritysalueiden (”zones d’entreprises”) verotukijärjestelmä N 155/86, hyväksytty 21.1.1987 tehdyllä komission päätöksellä (XVII kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus, 245 kohta); lakia aluesuunnittelun suuntaamisesta (”loi pour l’orientation de l’aménagement du territoire”) koskeva tukijärjestelmä N 493/95, hyväksytty 29.11.1995 tehdyllä komission päätöksellä (EYVL C 53, 22.2.1996). Italia: Mezzogiornossa toteutetuista erityistoimenpiteistä 1.3.1986 annettua lakia nro 64 koskeva tukijärjestelmä, hyväksytty 2.3.1988 tehdyllä komission päätöksellä (EYVL L 143, 10.6.1988). Luxemburg: talouskehityksestä annettua lakia (”loi de développement économique”) koskeva tukijärjestelmä N 607/92, hyväksytty 9.12.1992 tehdyllä komission päätöksellä (EYVL C 39, 13.2.1993); aluetukikarttaa (”carte régionale”) koskeva tukijärjestelmä N 72/96, hyväksytty 20.9.1996 tehdyllä komission päätöksellä (EYVL C 51, 21.2.1997); eräiden alueiden taloudelliseen kehitykseen suunnattu aluetukijärjestelmä N 793/B/99, hyväksytty 19.7.2000 tehdyllä komission päätöksellä (EYVL C 278, 30.9.2000).

⁽⁴⁸⁾ Ks. asia C-78/76, Steinike & Weinlig v. Saksan liittotasavalta, tuomio 22.3.1977, s. 141, 24 kohta. Asiassa C-313/90, Comité International de la rayonne et des fibres synthétiques ym v. komissio, 24.3.1993 annetun tuomion 45 kohdassa todetaan toisaalta, ”ettei myöskään yhdenvertaisen kohtelun tai luottamuksensuojan periaatteisiin voida vedota sen perustelemiseksi, että tointa tulkitaan uudestaan virheellisesti” (Kok. 1993, s. I-1125).

⁽⁴⁵⁾ Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabon asiassa C-6/97 esittämien ratkaisuehdotusten 27 kohta.

⁽⁴⁶⁾ Ks. alaviitteessä 44 mainitun tuomion 53 kohta.

- (71) Eräiden kolmansien huomautuksissa esitetystä väitteestä, jonka mukaan Baskimaan verotus on muita Espanjan alueita kireämpi, komissio toteaa jälleen, ettei kyseisellä väitteellä ole merkitystä tarkasteltavana olevassa tapauksessa, sillä tapauksen tutkimiseksi aloitettu menettely kohdistuu yksittäiseen toimenpiteeseen eikä kunkin Baskimaassa sijaitsevan kolmen alueen verojärjestelmän muodostamaan kokonaisuuteen.
- (72) Komissio päätelee, että yhtiöverosta myönnetty vapaus on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, koska toimenpide tuo suhteellista etua, on jäsenvaltion myöntämää ja myönnetty valtion varoista, vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää kilpailua suositamalla tiettyjä yrityksiä.

6.2 Verotoimenpide on uutta tukea

- (73) Komission mukaan nämä tuet eivät ole myöskään voimassa olevia tukia, sillä ne eivät täytä asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdassa säädettyjä edellytyksiä. Ne eivät täytä kyseisen kohdan i-iv alakohdassa ⁽⁴⁹⁾ säädettyjä perusteita, sillä niitä ei alettu soveltaa ennen Espanjan liittymistä yhteisöön 1 päivänä tammikuuta 1986, komissio tai neuvosto ei ole hyväksynyt niitä, ei voida katsoa, että ne olisivat tulleet hyväksytyiksi, sillä niitä ei ole ilmoitettu ja ne hyväksyttiin alle kymmenen vuotta sitten.
- (74) Komissio katsoo, että kyseinen verovapautus ei voi täyttää myöskään 1 artiklan b kohdan v alakohdan ⁽⁵⁰⁾ edellytyksiä.

⁽⁴⁹⁾ Asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan i-iv alakohdan sisältö on seuraava:

"b) 'voimassa olevalla tuella' [tarkoitetaan]:

- i) tukia, jotka olivat olemassa ennen perustamissopimuksen voimaantuloa kyseisessä jäsenvaltiossa, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka on otettu käyttöön ennen perustamissopimuksen voimaantuloa ja joita voidaan soveltaa edelleen perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisasiakirjan 144 ja 172 artiklan soveltamista;
- ii) hyväksytyjä tukia eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka komissio tai neuvosto on hyväksynyt;
- iii) tukia, joiden voidaan katsoa joko tämän asetuksen 4 artiklan 6 kohdan nojalla tai ennen tämän asetuksen antamista, mutta tämän menettelyn mukaisesti, tulleen hyväksytyiksi;
- iv) tukia, joiden voidaan tämän asetuksen 15 artiklan nojalla katsoa voimassa olevaksi tueksi."

⁽⁵⁰⁾ Asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan v alakohdan sisältö on seuraava:

"b) 'voimassa olevalla tuella' [tarkoitetaan]:

- (...)
- v) tukia, joiden voidaan katsoa olevan voimassa olevia tukia, koska voidaan osoittaa, että ne käyttöönottohetkellä eivät vielä olleet tukia, mutta ovat muuttuneet myöhemmin sellaisiksi yhteismarkkinoiden kehityksen johdosta ilman, että jäsenvaltio olisi muuttanut niitä. Jos tietyt toimenpiteet muuttuvat tuiksi sen jälkeen, kun tietty toiminta on vapautettu kilpailulle yhteisön lainsäädännössä, näitä toimenpiteitä ei kilpailun vapauttamiselle vahvistetun alakohdan jälkeen pidetä voimassa olevana tukena."

lytyksiä. Komissio muistuttaa, että sen kirjeenvaihdossa ja muissa asiakirjoissa ei ole viitattu kertaakaan suoraan tai epäsuorasti siihen, että komissio katsoisi, etteivät kyseiset verovapautukset ole tukea. Sitä vastoin 18 päivänä marraskuuta 1997 tehdyssä komission päätöksessä 98/C 103/03 ⁽⁵¹⁾ katsottiin, että Álaván vuonna 1996 käyttöön ottamiin uusiin verovapautuksiin, joita oli myönnetty muiden tukien lisäksi Demesa-yritykselle, sisältyi mahdollisesti yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Myöhemmin menettelyn lopettamisesta tehdyssä komission päätöksessä 1999/718/EY katsotaan kuitenkin, että vuonna 1996 myönnetty verovapautukset olivat yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Komissio on noudattanut tätä samaa tarkastelutapaa katsoessaan verovapautukset valtiontuiksi myös muiden jäsenvaltioiden soveltamia verotustoimenpiteitä koskevissa asioissa (esimerkiksi Ranskan osalta tukiohjelmasta N 155/86 21 päivänä tammikuuta 1987 ja tukiohjelmasta N 493/95 29 päivänä marraskuuta 1995 tehdyt päätökset, Italian osalta 2 päivänä maaliskuuta 1988 tehty päätös ja Luxemburgin osalta tukiohjelmasta N 607/92 9 päivänä joulukuuta 1992 ja tukiohjelmasta N 72/96 20 päivänä syyskuuta 1996 tehdyt päätökset). Päätöstä 1999/718/EY lukuun ottamatta kaikki nämä päätökset tehtiin paitsi ennen 10 päivää joulukuuta 1998, joka on valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen annetun komission tiedonannon julkaisupäivä, myös ennen 1 päivää joulukuuta 1997, jolloin annettiin päätöslauselma yritysverotukseen sovellettavista menettelysäännöistä. Komissio korostaa tästä syystä, että päätös, jossa vuonna 1993 käyttöön otetut verovapautukset katsottiin valtiontuiksi, ei ole seurausta siitä, että komissio olisi muuttanut perusteita, joita se soveltaa tutkiessaan voimassa olevia verojärjestelmiä kyseisen tiedonannon tai kyseisten verotusmenettelysääntöjen nojalla, kuten Guipúzcoan Diputación Foral väittää huomautuksissaan.

- (75) Espanjan viranomaiset ovat väittäneet myös, että jos komissio katsoi kyseiset verovapautukset valtiontuiksi, sen olisi pitänyt aloittaa välittömästi tutkintamenettely, kuten alaviitteessä 9 mainitussa asiassa C-84/82 annetun tuomion 12 kohdassa todetaan. Komissio muistuttaa kuitenkin, että kyseistä oikeuskäytäntöä ei sovelleta tarkasteltavana olevaan tapaukseen, sillä sitä voidaan soveltaa vain tukiin, joista on ilmoitettu komissiolle. Komissio muistuttaa myös, että asetuksen (EY) N:o 659/1999 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos on kyse sääntöjenvastaisesta tuesta, ilmoitetuille tuille asetetut määräajat eivät sido komissiota. Komissio muistuttaa lisäksi pyytäneensä Espanjalta sen pysyville edustustolle osoitetulla, 19 päivänä tammikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä yksityiskohtaisia tietoja kyseisten toimenpiteiden mahdollisista edunsaajista. Espanjan pysyvä edustusto pyysi 16 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä faksilla, joka

⁽⁵¹⁾ Päätös aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, joka koskee Álavan sijoittautuneelle Demesa-yritykselle myönnettyjä tukia (EYVL C 103, 4.4.1998, s. 3).

vahvistettiin 19 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä, vastaamiselle asetetun määräajan pidentämistä 15 päivällä. Espanjan pysyvä edustusto pyysi lisäksi 21 päivänä maaliskuuta 1996 päivätyllä kirjeellä määräajan pidentämistä vielä 30 päivällä. Vaikka Espanjan viranomaiset pyysivät kyseisiä lisäaikoja, jotka viittasivat mahdollisuuteen, että viranomaiset aikoivat vastata komission pyyntöön, ne eivät kuitenkaan tehneet niin. Komissio huomauttaa toisaalta aloittaneensa 29 päivänä syyskuuta 1999 muita samankaltaisia verotukitoimenpiteitä koskevan menettelyn, joka kohdistui Guipúzcoassa uusille yrityksille myönnettyyn veroperustan alennukseen (C-50/99). Heinäkuun 12 päivänä 2001 tehdyssä komission lopullisessa päätöksessä kyseisten tukien katsotaan olevan yhteismarkkinoille soveltumattomia.

- (76) Voidaan näin ollen päätellä, että koska kyseiset toimenpiteet eivät täytä asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan edellytyksiä, niitä ei voida katsoa voimassa oleviksi tuiksi. Komissio katsoo kuitenkin, että toimenpiteet voidaan katsoa kyseisen asetuksen 1 artiklan c kohdassa tarkoitetuiksi uusiksi tuiksi ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾.

6.3 Verotoimenpiteen sääntöjenvastaisuus

- (77) Koska tarkasteltavana oleva tukiohjelma ei edellytä Espanjan viranomaisten sitoutuvan myöntämään tuet vähämerkityksisten tukien (*de minimis* -tuet) myöntämisedellytysten mukaisesti ⁽⁵⁴⁾, komissio katsoo, ettei tukien voida katsoa kuuluvan *de minimis* -säännön soveltamisalaan. Espanjan viranomaiset eivät ole väittäneet menettelyn missään vaiheessa, että tuet olisivat kokonaan tai osittain vähämerkityksisiä tukia. Kyseisiin tukiin ei voida soveltaa *de minimis* -sääntöä etenkin siksi, ettei ole mitään takeita siitä, etteivät tuet ylitä *de minimis* -säännön mukaisille tuille asetettua enimmäismäärää.

- (78) Komissio huomauttaa, että valtiontukiin, jotka eivät kuulu *de minimis* -säännön soveltamisalaan, sovelletaan

perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkoilmoitusvelvollisuutta. Espanjan viranomaiset eivät kuitenkaan ole noudattaneet tätä velvollisuutta. Tästä syystä komissio on sitä mieltä, että tuet on katsottava sääntöjenvastaisiksi.

- (79) Joidenkin kolmansien huomautuksissa väitettiin myös, että verotoimenpiteitä ei voida katsoa sääntöjenvastaisiksi, sillä oli luotu perusteltu luottamus siihen, että komissio hyväksyy Baskimaassa sovellettavan verojärjestelmän. Komissio ei hyväksy tätä väitettä, sillä tuki voidaan katsoa sääntöjenvastaiseksi asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan f kohdan mukaisesti jo sillä perusteella, että siitä ei ole ilmoitettu komissiolle perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, kuten tarkasteltavana olevassa tapauksessa. Koska tuesta ei ole annettu ilmoitusta, komissio ei ole voinut tehdä päätöstä sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ⁽⁵⁵⁾. Oletuksesta, jonka mukaan komissio aikoi hyväksyä Baskimaan verojärjestelmän päätöksen 93/337/ETY nojalla, kuten kolmansien huomautuksissa on väitetty, komissio muistuttaa, että kyseinen päätös ei koskenut Baskimaan verojärjestelmää vaan Álavan, Guipúzcoan ja Biskajan vuonna 1988 käyttöön ottamia konkreettisia verotoimenpiteitä ⁽⁵⁶⁾, jotka sitä paitsi katsotaan päätöksessä valtiontuiksi. Päätöksen 1 artiklan 4 kohdassa ⁽⁵⁷⁾ säädetään lisäksi, että tukien myöntämiselle olisi asetettava muun muassa aluetukien enimmäismääriin, pk-yrityksiin sovellettaviin sääntöihin, herkkiin aloihin ja tukien kasautumista koskeviin määräyksiin liittyviä edellytyksiä. Kyse ei näin ollen ollut Baskimaan verojärjestelmän hyväksymisestä, vaan määrättyjen verotoimenpiteiden katsomisesta valtiontuiksi ja näiden tukien myöntämistä koskevien edellytysten määrittämisestä. Kyseinen päätös ei näin ollen estä millään tavoin komissiota tekemästä mahdollista myönnteistä päätöstä Baskimaassa käyttöön otettavista uusista verotoimenpiteistä. Mainituissa huomautuksissa esitettyjen väitteiden vastaisesti voidaan todeta, että komissio ei ole tehnyt missään vaiheessa päätöstä Baskimaan vero-

⁽⁵⁵⁾ Yhdistetyt asiat T-132/96 ja T-143/96, Freistaat Sachsen ym. v. komissio, tuomio 15.12.1999, 300 kohta (Kok. 1999, s. II-3663).

⁽⁵⁶⁾ Toimenpiteissä oli pääasiassa kyse leimaverosta myönnetystä 95 prosentin verohelpotuksesta, investoinneista myönnettävästä 20 prosentin verohyvityksestä, uusiksi investoinneiksi katsottavien omaisuuserien jättämisestä kokonaan poistovelvollisuuden ulkopuolelle, investoinneista maksettavan verohyvityksen korottamisesta enintään 5 prosenttia investointien ansiosta luotavien työpaikkojen perusteella ja investoinneista maksettavan verohyvityksen korottamisesta 20 prosenttia teknisesti erityisen merkittävien investointien tekemiseksi.

⁽⁵⁷⁾ Ks. päätöksen 93/337/ETY 1 artiklan 4 kohta: "Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä päätös on annettu tiedoksi, Espanjan viranomaisten on huolehdittava siitä, että tukien myöntäminen tapahtuu niillä alueilla, niiden enimmäismäärien sallimissa rajoissa ja niillä edellytyksillä, jotka kansallisille alueille on asetettu pk-yrityksille myönnettävää valtiontukea koskeissa yhteisön suuntaviivoissa, eri tarkoituksiin myönnettävien tukien kasautumista koskevien yhteisön säännösten mukaisesti ja tietyillä teollisuuteen, maatalouteen ja kalastukseen liittyville toimialoille asetettujen rajojen mukaisesti".

⁽⁵²⁾ Asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan c kohdan sisältö on seuraava: "c) 'uudella tuella' [tarkoitetaan] kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset".

⁽⁵³⁾ Tammikuun 19. päivänä 1996 päivätty kirje D/10687 Espanjan pysyvälle edustustolle.

⁽⁵⁴⁾ Tukia koskevan arvioinnin tulokset ovat samat riippumatta siitä, perustuuko arviointi pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävää valtiontukea koskeviin yhteisön suuntaviivoihin, komission tiedonantoon vähämerkityksisestä tuesta vai EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12 päivänä tammikuuta 2001 annettuun komission asetukseen (EY) N:o 69/2001 (ks. alaviite 6).

järjestelmän tai jonkin muun uuden verotoimenpiteen, esimerkiksi käsiteltävänä olevan verovapautuksen, hyväksymisestä tai toimenpiteen toteamisesta sääntöjen mukaiseksi ⁽⁵⁸⁾.

ta. Alueellisten sääntöjen ⁽⁶¹⁾ ⁽⁶²⁾ mukaan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisen poikkeuksen myöntämisedellytykset täyttyvät vain siinä tapauksessa, että NUTS II -tason alueyksikköä vastaavalla alueella BKT asukasta kohden ei ylitä 75 prosenttia yhteisön keskiarvosta. Komissio muistuttaa kuitenkin, että aluetukikartan ⁽⁶³⁾ mukaan Guipúzcoa oli alue, jolla myönnettävät valtiontuet voitiin katsoa osittain yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c) alakohdan poikkeuksen nojalla.

6.4 Arviointi tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille

- (80) Komissio palaa aluksi yhtiöverosta myönnettävää vapautusta koskevan tukiohjelman luonteeseen. Koska tarkasteltavina olevat tukiohjelmat ovat luonteeltaan yleisiä ja abstrakteja, komissio ei katso aiheelliseksi tarkastella erikseen kunkin mahdollisen tuensaajayrityksen tilannetta. Komissio ei ole tietoinen tukea jo saaneiden tai tukea vastaisuudessa saavien yritysten tilanteesta eikä tästä syystä voi tutkia yksittäisten yritysten vaikutuksia kilpailuun. Tässä yhteydessä riittää sen vahvistaminen, että mahdolliset tuensaajayritykset voivat saada tukia, jotka eivät ole yhdenmukaisia alalla sovellettavien direktiivien, suuntaviivojen ja puitteiden kanssa. Komissio huomauttaa myös, että se pyysi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään Espanjan viranomaisia toimittamaan kaikki kyseisten verotukien arvioinnin kannalta merkitykselliset tiedot. On ilmeistä, että tämän pyynnön tarkoituksena oli tarjota komissiolle yleiskuva järjestelmän todellisista vaikutuksista eikä pyytää yksittäisten analyysien laatimisen edellyttämiä tietoja. Espanjan viranomaiset eivät kuitenkaan toimittaneet mitään tietoja tapauksista, joissa oli myönnetty nyt tarkasteltavia verovapautuksia. Tästä syystä on ristiriitaista huomauttaa komissiolle siitä, että se ei ole esittänyt tarpeeksi yksityiskohtaista arvioita (kuten jotkut kolmannet väittävät), ja samalla kieltäytyä toimittamasta vaadittuja tietoja.
- (81) Koska kyseinen tukiohjelma kattaa pelkästään Guipúzcoan NUTS III -alueet ⁽⁵⁹⁾, on tutkittava, voidaanko tälle historialliselle seutukunnalle myönnettäviin tukiin soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a tai c alakohdan alueellisia poikkeuksia. Komissio muistuttaa tässä yhteydessä, että Guipúzcoalle ei ole myönnetty kertaakaan 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaista poikkeusta, koska bruttokansantuote asukasta kohden ⁽⁶⁰⁾ sen sijaintipaikassa eli Baskimaan NUTS II -alueella on ollut aina yli 75 prosenttia yhteisön keskiarvosta.
- (82) Vapautuksena yhtiöverosta myönnettävät valtiontuet edistävät uusien yritysten perustamista Guipúzcoaan. Tuet on suunnattu uusille yrityksille, joiden alkuinvestoinnit ja työntekijöiden lukumäärä ylittävät tietyt raja-arvot. Vähimmäisinvestointeja ja luotujen työpaikkojen vähimmäismäärää koskevista vaatimuksista huolimatta kyseiset verotuet eivät ole luonteeltaan investointieivätkä työllisyystukia. Tukien perusteena ei käytetä investointien määrää, työpaikkojen lukumäärää eikä palkkakustannuksia vaan veroperustaa. Myöskään tukien määrä ei ole riippuvainen maksimaalisesta investointiprosentista, työpaikkojen lukumäärästä eikä palkkakustannuksista vaan veroperustasta. Komissio muistuttaakin, että alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen liitteessä I huomautetaan, että ”verohelpotuksen muodossa annettuja tukia voidaan pitää investointeihin liittyvinä tukina, kun niiden perustana on tietty kyseiselle alueelle tehty investointi. Lisäksi kaikki verohelpotuksen muodossa annetut tuet voidaan liittää investointeihin, jos niille määrätään yhteinen yläraja, joka ilmaistaan prosentteina alueelle tehdystä investoinneista.” Tästä voidaan päätellä, että tukia, jotka eivät noudata näitä edellytyksiä, ei voida katsoa investointituiksi.
- (83) Koska kyseiset tuet alentavat kuitenkin osittain tuensaajayritysten tuloveroa, ne ovat luonteeltaan toimintatukia. Yhtiövero on vero, joka yritysten on maksettava välttämättä ja määrärajoin osana tavanomaista liiketoimintaan.
- ⁽⁶¹⁾ Jäljempänä olevat viittaukset alueellisiin sääntöihin perustuvat vain alueellisia valtiontukia koskeviin suuntaviivoihin (ks. alaviite 17). Komissio arvioi ennen kyseisten suuntaviivojen voimaantuloa myönnettäviä tukia niiden myöntämisaikana voimassa olleiden sääntöjen perusteella. Koska kyseisten sääntöjen merkityksellisiin osiin ei kuitenkaan ole tehty muutoksia, tässä tapauksessa riittää, kun viitataan viimeisimpään tekstiin.
- ⁽⁶²⁾ Ks. alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 3.5 kohta (alaviite 17).
- ⁽⁶³⁾ Aluetukikartat, jotka ovat olleet voimassa siitä lähtien kun Espanja liittyi yhteisöön, ovat komission päätöksellä 88/C 351/04 vuonna 1988 hyväksytty kartta, 26.7.1995 tehdyllä päätöksellä muutettu kartta (ks. tiedonanto 96/C 25/03) ja 11.4.2000 tehdyllä päätöksellä hyväksytty kartta vuosiksi 2000–2006.

⁽⁵⁸⁾ Ks. alaviite 23.

⁽⁵⁹⁾ Nomenclature of Territorial Units for Statistics.

⁽⁶⁰⁾ Bruttokansantuote (BKT) asukasta kohden ostovoimayksikkönä.

sa. Kyseisiä verotukia onkin aiheellista tarkastella tällaisiin toimintatukiin mahdollisesti sovellettavien poikkeusten kannalta.

3 kohdan c alakohdan poikkeusta edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

(84) Komissio huomauttaa, että alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen mukaan alueelliset toimintatuet ovat periaatteessa kiellettyjä. Poikkeuksellisesti tämällyypisiä tukia voidaan kuitenkin myöntää perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen soveltamisalueilla edellyttäen, että tuki täyttää aluetuen suuntaviivojen 4.15, 4.16 ja 4.17 kohdassa määrätty erityisedellytykset tai sitä myönnetään syrjäisimmillä alueilla tai harvaanasutuilla alueilla lisäkuljetuskustannusten korvaamiseen. Guipúzcoan NUTS III -alue ei kuitenkaan ole tukikelpoinen perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen nojalla eikä toimintatukien myöntäminen kuulu näiden edellytysten piiriin. Guipúzcoan NUTS III -alue ei kuulu myöskään syrjäisimpiin⁽⁶⁴⁾ eikä harvaanasuttuihin alueisiin⁽⁶⁵⁾. Tästä syystä yhtiöverosta myönnettävään vapautukseen sisältyvä toimintatuki on kielletty erityisesti siksi, että sitä ei myönnetä 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen mukaisella, syrjäisellä eikä harvaanasutulla alueella. Näin ollen tarkasteltavana olevat tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.

(85) Komissio katsookin, ettei tarkasteltavana olevan verotukiohjelman voida katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeusten nojalla, sillä se ei noudata alueellisia valtiontukia koskevia sääntöjä.

(86) Sen lisäksi, että tutkitaan tietyn taloudellisen toiminnan kehitykseen liittyvän perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeuksen soveltamista aiemmin käsiteltyihin tapauksiin, on tutkittava myös mahdollisuutta soveltaa kyseistä poikkeusta muihin tarkoituksiin. On huomattava, että tarkasteltavana olevan verovapautuksen tavoitteena ei ole edistää tiettyä taloudellista toimintaa 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Tällaista toimintaa ovat varsinkin tämän asian kannalta merkityksellisten yhteisön sääntöjen mukainen pk-yritysten toiminnan kehittäminen, tutkimus- ja kehitystyö, ympäristönsuojelu, uusien työpaikkojen luominen tai koulutus. Näihin verotukiin ei tästä syystä voida soveltaa tietyn taloudellisen toiminnan kehittämistä koskevaa perustamissopimuksen 87 artiklan

(87) Koska yhtiöveroa koskevan vapautuksen myöntämiselle ei ole asetettu alakohtaisia rajoituksia, sitä voidaan myöntää rajoituksetta yhteisön erityissääntöjen soveltamisalaa kuuluvilla herkillä aloilla toimiville yrityksille. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen maataloustuotteiden tuotanto, jalostus ja kaupan pitäminen, kalastus, hiili- ja terästeollisuus, laivanrakennus, synteettiset kuidut ja autoteollisuus⁽⁶⁶⁾. Komissio katsookin, että vapautuksena yhtiöverosta myönnettävät tuet eivät välttämättä noudata mainittuja alakohtaisia sääntöjä. Vapautus yhtiöverosta ei täytä edellytystä, jonka mukaan tuki ei saa edistää uutta tuotantokapasiteettia, jotta herkillä aloilla perinteisesti ilmenevät liikakapasiteettiongelmat eivät pahenisi. Komissio katsoo tästä syystä, että jos tuensaaja toimii mainituilla aloilla eikä noudata niitä koskevia sääntöjä, tarkasteltavana olevat tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille tietyn taloudellisen toiminnan edistämistä koskevan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeuksen nojalla.

(88) Tarkasteltuihin tukiin ei näin ollen voida soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeuksia eikä niihin voida soveltaa myöskään muita 87 artiklan 2 ja 3 kohdan poikkeuksia. Näitä tukia ei voida katsoa 87 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisiksi sosiaalisiksi tuiksi eikä 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisiksi luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi myönnettäviksi tuiksi. Niiden tavoitteena ei ole 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti edistää Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta eikä poistaa jäsenvaltion taloudessa olevaa vakavaa häiriötä. Niihin ei voi soveltaa 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan poikkeusta, koska niitä ei ole tarkoitettu kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen. Tarkasteltavana olevat tuet eivät näin ollen sovellu yhteismarkkinoille.

(89) Ottaen huomioon, että yhtiöverosta myönnetty vapautus kattaa useita verovuosia, on mahdollista, että osa tuista on vielä maksamatta. Koska kyse on kuitenkin sääntö-

⁽⁶⁴⁾ Alue ei sisälly perustamissopimuksen 299 artiklassa olevaan syrjäisimpien alueiden luetteloon.

⁽⁶⁵⁾ Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen 3.10.4 kohdan mukaan (ks. alaviite 17).

⁽⁶⁶⁾ Tällä hetkellä voimassa olevat alakohtaiset säännöt on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ja kilpailun pääosaston verkkosivuilla osoitteessa (http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/).

jenvastaisista ja yhteismarkkinoille sopimattomista tuista, Espanjan viranomaisten on peruutettava joillekin tuensaajille vielä mahdollisesti maksamatta oleva osa verovapautuksista.

6.5 Jo maksettujen tukien takaisinperintä

- (90) Confebaskin huomautusten mukaan kyseisiä tukia ei pitäisi periä takaisin, sillä oli olemassa perusteltu luottamus siihen, että tuet ovat sääntöjenmukaisia. Tämä luottamus perustui toisaalta siihen, että komissio ei luokitellut toimenpiteitä valtiontuiksi moneen vuoteen, ja toisaalta siihen, että komissio ei ole kyseenalaistanut kyseisen jäsenvaltion muilla alueilla sovellettavia verovapautuksia.
- (91) On huomattava, että Confebask ei väitä, että yritykset, joita se edustaa, eivät olisi ymmärtäneet, että uusille yrityksille tietyin edellytyksin myönnettyssä verovapautuksessa oli kyse edusta. Onkin katsottava, että yritykset olivat tietoisia siitä, että verovapautus asetti ne edulliseen asemaan.
- (92) On myös muistettava, että verovapautusta ei sovellettu perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Vakiintuneen oikeuskäytännön⁽⁶⁷⁾ mukaan tukea saavat yritykset voivat periaatteessa luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen vain silloin, jos tuki on myönnetty kyseisen artiklan mukaisessa menettelyssä. Varovainen yrittäjä pystyy tavallisesti varmistautumaan siitä, että kyseistä menettelyä on noudatettu. Tarkasteltavana olevassa tapauksessa Confebask ei voi väittää olleensa tietämätön toimenpiteiden sääntöjenvastaisuudesta, sillä se liitti huomautuksiinsa kopioita komission ja Espanjan viranomaisten välisestä kirjeenvaihdosta.
- (93) Oikeuskäytäntö⁽⁶⁸⁾ ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että sääntöjenvastaisen tuen saajat voivat vedota poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joiden vallitessa ne olivat voineet

luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen, vastustaakseen tuen takaisinmaksua. Tässä tapauksessa kolmansien huomautuksissa kuvattuja seikkoja ei kuitenkaan voida ottaa mitään osin huomioon. Mahdollisesta perustellusta luottamuksesta, joka syntyi, kun komissio ei luokitellut kyseisiä toimenpiteitä moneen vuoteen valtiontuiksi, komissio muistuttaa, että asetuksen (EY) N:o 659/1999 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos on kyse sääntöjenvastaisesta tuesta, ilmoitetuille tuille asetetut määräajat eivät sido komissiota. Komissio ei näin ollen joudu tekemään päätöstä sääntöjenvastaisista tuista, joista on kyse tässä tapauksessa, kahden kuukauden⁽⁶⁹⁾ (kyseisen asetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaisesti) eikä 18 kuukauden määräajan⁽⁷⁰⁾ (7 artiklan 6 kohdan mukaisesti) kuluessa. On lisäksi muistutettava, että Confebaskin huomautuksiin liitettyssä, 25 päivänä toukokuuta 1994 päivätyssä kirjeessä Espanjan pysyvälle edustustolle komissio pyysi Espanjaa kiinnittämään huomiota kaikille jäsenvaltioille 3 päivänä marraskuuta 1983 lähetettyyn kirjeeseen, joka koski perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdasta ja 24 päivänä marraskuuta 1983 julkaistusta (EYVL C 318, 24.11.1983) tiedonannosta johtuvia velvollisuuksia ja jossa muistutettiin, että kaikki sääntöjenvastaisesti maksettu tuki voidaan vaatia perittäväksi takaisin. Ensimmäisessä kirjeessä, jonka komissio lähetti Espanjan pysyvälle edustustolle vuonna 1994 tehdyn kantelun jälkeen, komissio varoitti Espanjan viranomaisia paitsi mahdollisuudesta, että kyseinen verovapautus sisältää tukea, myös mahdollisuudesta, että tuki on sääntöjenvastaista ja voidaan tarvittaessa vaatia perittäväksi takaisin. Espanjan viranomaisten kanssa vuodesta 1994 käymässään kirjeenvaihdossa komissio ei ole kertaakaan luokitellut suoraan eikä epäsuorasti kyseistä verovapautusta soveltuvaksi yhteismarkkinoille.

- (94) Jäsenvaltioiden muilla alueilla sovellettavista muista verovapautuksista johtuvan perustellun luottamuksen osalta on toistettava jo edellä esitetty huomautus suurista eroista kyseisten toimenpiteiden välillä. Toisistaan hyvin paljon eroavien toimenpiteiden käsittelemistä samalla tavalla olisi vaikea perustella. Muiden verovapautusten osalta on toisaalta muistettava, että komissio ei ole voinut ottaa kantaa niiden soveltuvuuteen yhteismarkkinoille joko siitä syystä, että niistä ei ole ilmoitettu, tai siksi, että niistä ei ole tehty kantelua. Komissio ei ole myöskään koskaan ottanut suoraan eikä epäsuorasti kantaa kyseisiin toimenpiteisiin.

- (95) Asiassa RSV⁽⁷¹⁾ annettu tuomio muodostaa ennakkotapauksen, jonka kolmannet ovat maininneet vedotessaan

⁽⁶⁷⁾ Ks. asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990, 14 kohta (Kok. 1990, s. I-3437); asia C-169/95, Espanja v. komissio, tuomio 20.3.1997, 51 kohta (Kok. 1997, s. I-135) ja asia C-24/95, Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland GmbH, tuomio 20.3.1997, 25 kohta (josta Saksan Bundesverwaltungsgericht on pyytänyt ennakkoratkaisua) (Kok. 1997, s. I-1591).

⁽⁶⁸⁾ Ks. alaviitteessä 67 mainittu asia, tuomio 20.9.1990, 16 kohta ja asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993, 18 kohta (Kok. 1993, s. I-3131).

⁽⁶⁹⁾ Vastustamatta jättämistä ja muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevat päätökset.

⁽⁷⁰⁾ Muodollisen tutkintamenettelyn päättämistä koskevat päätökset.

⁽⁷¹⁾ Ks. alaviite 24.

luottamuksensuojaan, joka syntyi sen seurauksena, että komission ensimmäisen, 25 päivänä toukokuuta 1994 päivätyn kirjeen jälkeen kului useita vuosia ennen kuin komissio teki päätöksen aloittaa kyseistä verovapautusta koskeva menettely. On kuitenkin muistutettava tähän asiaan liittyvien olosuhteiden erityisluonteesta. Asiaan RSV liittyvästä tuesta annettiin muodollinen ilmoitus komissiolle, vaikkakin määräajan päätyttyä. Tuki liittyi lisäksi lisäkustannuksiin, jotka aiheutuivat komission jo aiemmin hyväksymien tukien kohteena olleesta toimenpiteestä. Tuki liittyi alaan, jolle oli myönnetty jo vuosien ajan komission hyväksymiä tukia. Perusteelliset tutkimukset sen selvittämiseksi, soveltuivatko tuet yhteismarkkinoille, eivät tästä syystä olleet tarpeellisia. Nyt käsiteltävässä tapauksessa tuesta ei ole ilmoitettu, se ei liity komission hyväksymiin tukiin eikä sitä myönnetä alalle, jolle on myönnetty tukia jo aiemmin. Komissio katsoo näin ollen, että tämä tapaus ei kuulu asiassa RSV annetussa tuomiossa sovelletun oikeuskäytännön soveltamisalaan.

- (96) On myös huomattava, että kirjeen ja päätöksen välinen viive johtui pääasiassa Espanjan viranomaisten yhteistyöhaluttomuudesta. Komissio pyysi Espanjalta sen pysyvälle edustustolle osoitetulla, 19 päivänä tammikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä yksityiskohtaisia tietoja toimenpiteiden mahdollisista edunsaajista. Espanjan pysyvä edustusto pyysi 16 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä faksilla, joka vahvistettiin 19 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä kirjeellä, vastaamiselle asetetun määräajan pidentämistä 15 päivällä. Espanjan pysyvä edustusto pyysi lisäksi 21 päivänä maaliskuuta 1996 päivätyllä kirjeellä määräajan pidentämistä vielä 30 päivällä. Vaikka Espanjan viranomaiset pyysivät näitä lisäaikoja, jotka viittasivat mahdollisuuteen, että viranomaiset aikovat vastata komission pyyntöön, ne eivät kuitenkaan tehneet niin. Komissio huomauttaa myös, että kyseisen jakson aikana Espanjan viranomaisille ilmoitettiin, että komissio oli aloittanut Demesalle⁽⁷²⁾ myönnettyistä tuista vuonna 1996 tehdyn kantelun seurauksena ja Ramondínille⁽⁷³⁾ myönnettyistä tuista vuonna 1997 tehdyn kantelun seurauksena menettelyt, jotka koskivat Álavassa vuonna 1996 käyttöön otettuja verovapautuksia⁽⁷⁴⁾, jotka oli myönnetty näille yrityksille muiden tukien lisäksi. Koska molemmissa asioissa vuoden 1996 verovapautukset katsottiin sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi valtiontuiksi, Espanjan viranomaisille asiasta toimitetut tiedot eivät suinkaan luoneet perusteltua luottamusta verovapautuksen soveltuvuuteen yhteismarkkinoille, vaan osoittivat komission epäilevän niiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

⁽⁷²⁾ Demesalle myönnettyä tukea koskeva valtiontukiasia (ks. alaviite 51). Lopullinen päätös 1999/718/ETY (ks. alaviite 5).

⁽⁷³⁾ Ramondínille myönnettyä tukea koskeva valtiontukiasia: päätös menettelyn aloittamisesta, 30.3.1999 (EYVL C 194, 10.7.1999, s. 18); lopullinen päätös 2000/795/EY (ks. alaviite 27).

⁽⁷⁴⁾ Tukiasiat C-49/99, C-50/99 ja C-52/99, jotka koskevat verovapautuksiin liittyviä verotukiohjelmia, jotka on perustettu seuraavien Norma Foralien 26 §:n nojalla: Álavassa 5. heinäkuuta annettu Norma Foral 24/1996, Guipúzcoassa 4. heinäkuuta annettu Norma Foral 7/1996 ja Biskajassa 26. kesäkuuta annettu Norma Foral 3/1996.

- (97) Komissio katsoo näistä syistä, ettei kyseisen verovapautuksen mahdollisesta soveltuvuudesta yhteismarkkinoille voi olla komission toimintaan pohjautuvia perusteltuja odotuksia. Näin ollen tuensaajat eivät voi vedota luottamuksensuojaan eivätkä oikeusvarmuuteen kyseisen vapautuksen tapauksessa. Tässä yhteydessä on muistutettava, että ”vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luottamuksensuojaansa saa vedota oikeussubjekti, joka on tilanteessa, josta käy ilmi, että yhteisön viranomaiset ovat luoneet hänelle perusteltuja odotuksia [...]. Sitä vastoin kukaan ei voi väittää luottamuksensuojan periaatetta loukatun, jos viranomaiset eivät ole antaneet täsmällisiä vakuutuksia asiassa”⁽⁷⁵⁾.

- (98) Komissio katsoo edellä esitettyjen väitteiden perusteella, että tuensaajat eivät voi vedota yhteisön oikeuden yleisperiaatteisiin, kuten perustellun luottamuksen tai oikeusvarmuuden periaatteisiin, jo maksettujen, yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien osalta. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan soveltamiselle ei näin ollen ole estettä. Kyseisen kohdan mukaan ”sääntöjenvastaista tukea koskeissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta”. Espanjan viranomaisten onkin toteutettava tässä tapauksessa kaikki tarvittavat toimenpiteet jo maksetun tuen perimiseksi takaisin palauttaakseen ennalleen taloudellisen tilanteen, jossa tuensaajayritykset olisivat ilman sääntöjenvastaista tukea. Tuet on perittävä takaisin Espanjan lainsäädännön määräysten ja menettelyiden mukaan. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä ajankohdasta, kun tuki myönnettiin, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa Espanjassa käytettyyn viitekorkoon⁽⁷⁶⁾.

- (99) Tämä päätös koskee koko tukiohjelmaa ja se on pantava täytäntöön välittömästi. Myös kyseisestä ohjelmasta myönnettyt yksittäiset tuet on perittävä takaisin. Komissio muistuttaa, että tämä päätös ei estä sitä, että yksittäisten tukien katsotaan ominaisuuksiensa perusteella olevan kokonaan tai osittain yhteismarkkinoille soveltuvia joko komission jälkikäteen tekemän päätöksen tai poikkeusasetusten nojalla.

⁽⁷⁵⁾ Ks. alaviitteessä 55 mainitun tuomion 300 kohta.

⁽⁷⁶⁾ Komission kirje jäsenvaltioille SG(91) D/4577, 4.3.1991. Ks. myös asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990 (Kok. 1990, s. I-959).

7 PÄÄTELMÄT

3 artikla

(100) Komissio pääättelee edellä esitetyn perusteella seuraavaa:

- a) Espanja on toteuttanut sääntöjenvastaisesti Guipúzcoassa tietyille uusille yrityksille myönnetyn vapautuksen yhtiöverosta ja rikkonut siten perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa.
- b) Kyseinen yhtiöverosta myönnetty vapautus ei sovellu yhteismarkkinoille.
- c) Espanjan viranomaisten on peruutettava joillekin tuensaajille mahdollisesti vielä maksamatta olevan tuen maksaminen. Espanjan viranomaisten on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet jo maksetun, yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen perimiseksi takaisin palauttaakseen ennalleen taloudellisen tilanteen, jossa tuensaajayritykset olisivat ilman sääntöjenvastaista tukea,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Veroperustan alennuksena myönnetty sääntöjenvastainen valtiontuki, joka on otettu perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti käyttöön Espanjassa, Guipúzcoan historiallisessa maakunnassa 5 päivänä heinäkuuta 1993 annetun Norma Foralin 18/1993 14 §:n nojalla, ei sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

Espanjan on kumottava 1 artiklassa tarkoitettu tukiohjelma, jos se on edelleen voimassa.

1. Espanjan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin. Espanjan on peruutettava maksamatta olevan tuen maksaminen.

2. Tuki on maksettava takaisin viipymättä kansallisen oikeuden mukaisten menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

4 artikla

Espanjan on ilmoitettava kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Espanjan kuningaskunnalle.

Tehty Brysselissä 20 päivänä joulukuuta 2001.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 5 päivänä kesäkuuta 2002,****valtioneutusta, joka koskee Italian myöntämiä verovapautuksia ja halpakorkoisia lainoja yleishyödyllisille laitoksille, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa****C 27/99 (ex NN 69/98)***(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 2006 lopullinen)***(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)***(2003/193/EY)*

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

(4) Komission päätös menettelyn aloittamisesta on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio pyysi asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisistä toimenpiteistä.

(5) Komissio on saanut huomautuksia asianomaisilta. Huomautukset on lähetetty Italianille, joka on vastannut niihin lähettämällä omat huomautuksensa jäljempänä mainituina päivinä päivätyillä kirjeillä:

— 2 päivänä elokuuta 1999: ensimmäiset huomautukset,

— 15 päivänä lokakuuta 1999: pyyntö jatkaa huomautusten esittämistä varten asetettua määräaika,

— 28 päivänä lokakuuta 1999: huomautukset Cassa Depositi e prestitin (jäljempänä 'CDDPP') myöntämistä lainoista,

— 14 päivänä joulukuuta 1999: pyyntö jatkaa huomautusten esittämistä varten asetettua määräaika,

— 3 päivänä helmikuuta 2000: lisähuomautuksia,

— 8 päivänä helmikuuta 2001: kirje, jossa Italian viranomaiset ilmoittivat, ettei Federazione Gas Italian (jäljempänä 'Gas-it') huomautuksissa mainittua tukitoimenpidettä ollut hyväksytty,

— 31 päivänä heinäkuuta ja 3 päivänä elokuuta 2001: pyyntö jatkaa 25 päivänä heinäkuuta 2001 päivättyyn komission kirjeeseen vastaamista varten asetettua määräaika,

— 25 päivänä lokakuuta 2001: huomautuksia 'siirtovero koskevasta vapautuksesta' (katso 16 kappale),

1 MENETTELY

(1) Komissio sai 3 päivänä maaliskuuta 1997 kantelun, jonka mukaan Italia oli antanut valtioneutusta useille yleishyödyllisille laitoksille myöntämällä näille vapautuksia tuloverosta ja halpakorkoisia lainoja.

(2) Komission yksiköt pyysivät Italian viranomaisilta alustavia tietoja tutkinnan kohteena olevista toimenpiteistä 12 päivänä toukokuuta, 16 päivänä kesäkuuta ja 21 päivänä marraskuuta 1997 päivätyillä kirjeillä. Italian viranomaiset toimittivat osan pyydetyistä tiedoista 17 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä ja komissioon 23 päivänä joulukuuta 1997 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä. Italian viranomaisten pyynnöstä järjestettiin kokous Roomassa 19 päivänä tammikuuta 1998.

(3) Komissio tiedotti 17 päivänä toukokuuta 1999 päivätyllä kirjeellä Italian viranomaisille päätöksestään aloittaa kyseisiä tukitoimenpiteitä koskeva perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely (jäljempänä 'päättös menettelyn aloittamisesta').

⁽¹⁾ EYVL C 220, 31.7.1999, s. 14.⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

- 22 päivänä marraskuuta 2001: huomautuksia CDDPP:n lainoista,
 - 21 päivänä joulukuuta 2001: huomautuksia CDDPP:n lainoista.
- (6) Komissio sai asianomaisilta huomautuksia jäljempänä mainittuina päivinä päivätyillä kirjeillä:
- 10 päivänä syyskuuta 1999: Azienda Elettrica Municipale SpA:n (jäljempänä 'AEM') ja ACEA SpA:n (jäljempänä 'ACEA') esittämät huomautukset,
 - 31 päivänä elokuuta 1999: Bundesverband der Deutschen Industrien (jäljempänä 'BDI') esittämät huomautukset,
 - 21 päivänä tammikuuta 2000: täydennys AEM:n ja ACEA:n lähettämiin huomautuksiin.
- (7) Komissio sai asianomaisilta lisähuomautuksia alla olevina päivinä päivätyissä kirjeissä:
- 16 päivänä maaliskuuta 2000: Confservizi CISPelin (jäljempänä 'CISPEL') lähettämät huomautukset,
 - 13 päivänä maaliskuuta ja 17 päivänä huhtikuuta 2000: Gas-it:n lähettämät huomautukset uudesta tukitoimenpiteestä, jonka Italian valtio aikoi hyväksyä ja joka yhdessä tutkinnan kohteena olevien tukitoimien kanssa olisi johtanut lisätuen myöntämiseen,
 - 11 päivänä huhtikuuta 2000: Azienda Mediterranea Gas e Acqua SpA:n (jäljempänä 'AMGA') huomautukset.
- (8) Komissio sai myös muita huomautuksia AMGA:lta, ACEA:lta ja AEM:ltä 12 päivänä kesäkuuta 2000 päivätyssä kirjeessä. Samat tahot lähettivät komissiolle 7 päivänä heinäkuuta 2000 huomautuksia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Alzetta Mauro antamasta tuomiosta ⁽³⁾.
- (9) Komissio lähetti Italian viranomaisille alla olevina päivinä päivätyt kirjeet:
- 23 päivänä elokuuta 1999: ensimmäinen kirje menettelyn aloittamista koskevan päätöksen jälkeen,
 - 1 päivänä lokakuuta 1999: kirje, jossa välitettiin asianomaisilta saatuja huomautuksia,
 - 5 päivänä lokakuuta 1999: 23 päivänä elokuuta 1999 päivättyyn kirjeeseen liittyvä muistutus,
 - 25 päivänä lokakuuta 1999: suostuminen lisähuomautusten esittämistä koskevan määräajan jatkamiseen,
 - 4 päivänä helmikuuta 2000: kirje, jossa välitettiin asianomaisten esittämiä muita huomautuksia,
 - 21 päivänä tammikuuta 2000: 23 päivänä elokuuta 1999 päivättyyn kirjeeseen liittyvä muistutus,
 - 11 päivänä ja 14 päivänä huhtikuuta 2000: kirje, jossa välitettiin asianomaisten esittämiä lisähuomautuksia,
 - 25 päivänä huhtikuuta 2000: Gas-it:n mainitsemaan tukitoimenpiteeseen liittyvä ilmoitus velvollisuudesta ilmoittaa uudesta perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisesta tukitoimenpiteestä,
 - 25 päivänä heinäkuuta 2001: pyyntö selvittää siirto-verosta myönnettyä vapautusta (katso 16 kappale),
 - 17 päivänä elokuuta 2001: suostuminen lisähuomautusten esittämistä koskevan määräajan jatkamiseen.
- (10) Lisäksi komissio tapasi ACEA:n ja AEM:n edustajia 18 päivänä marraskuuta 1999, 23 päivänä maaliskuuta 2000 ja 20 päivänä kesäkuuta 2000. 14 päivänä huhtikuuta 2000 komissio tapasi Gas-it:n edustajia.
- (11) Komissio tapasi Italian viranomaisia 24 päivänä lokakuuta 2001.

2 KUVAAUS TUISTA

2.1 Kansallinen oikeusperusta

- (12) Italiassa paikallisviranomaiset (kunnat) ovat perinteisesti tuottaneet alueellaan toimiville yhteisöille suoraan tai välillisesti erilaisia paikallispalveluja ⁽⁴⁾ (kuten esimerkiksi vedenjakelu ja -käsittely, liikenneyhteydet, nestekaasun jakelu jne.) käyttämällä erilaisia organisointivälineitä. Vuonna 1990 pantiin toimeen näiden palvelujen tuottamisesta kunnissa huolehtivien oikeudellisten organisointivälineiden uudistus 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla lailla 142 (jäljempänä 'laki 142/90'). Lain 22 §:n mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä toukokuuta 1997 annetun lain 127 17 §:n 58 momentilla, kunta voi tarjota palveluja

⁽³⁾ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 15.6.2000 yhdistetyissä asioissa T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98, Kok. 2000 sivu II-2319.

⁽⁴⁾ Tavallisesti kunnallisiksi laitoksiksi (aziende municipalizzate) kutsuttujen erillisten hallinto- ja kirjanpitoyksiköiden välityksellä.

- a) suoraan (julkisena palveluna);
 b) erillisen hallinto- ja kirjanpitolaitoksen välityksellä (erityislaitos);
 c) ei-kaupallisista palveluista vastaavan julkisen elimen välityksellä;
 d) myöntämällä käyttöoikeussopimuksen julkiselle tai yksityiselle yhtiölle (kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimukset);
 e) perustamalla kaupallisia yhtiöitä (osakeyhtiö) tai rajavastuuyhtiöitä, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa.
- (13) Vuoden 1992 lain 498 (jäljempänä 'laki 498/92') 12 §:ssä säädettiin vielä yksi mahdollisuus järjestää kyseiset palvelut: perustamalla osakeyhtiöitä, joissa julkisella sektorilla on vähemmistöosakkuus.
- (14) Säännösten mukaan kunnan tarjotessa julkisia palveluja a) suoraan tai b) erillisen kirjanpitoyksikön välityksellä, palveluntarjoaja ei voi toimia kyseisen kunnan ulkopuolella ⁽⁵⁾. Lain 142/90 nojalla perustettuja osakeyhtiöitä ei sen sijaan ole lailla määrätty toimimaan tietyllä ennalta sovitulla alueella tai alalla, ja ne harjoittavat yleensä toimintaansa tavanomaisen kaupallisen yrityksen tapaan siviili- ja kaupapaoikeuden sääntöjen alaisina ⁽⁶⁾.
- a) suoraan tai b) erillisen kirjanpitoyksikön välityksellä, palveluntarjoaja ei voi toimia kyseisen kunnan ulkopuolella ⁽⁵⁾. Lain 142/90 nojalla perustettuja osakeyhtiöitä ei sen sijaan ole lailla määrätty toimimaan tietyllä ennalta sovitulla alueella tai alalla, ja ne harjoittavat yleensä toimintaansa tavanomaisen kaupallisen yrityksen tapaan siviili- ja kaupapaoikeuden sääntöjen alaisina ⁽⁶⁾.
- a) 28 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain 549 3 §:n 69 momentti luettuna yhdessä 12 päivänä tammikuuta 1991 annetun asetuksen 6 13 a §:n ⁽⁷⁾ kanssa;
 b) lain 549/1995 3 §:n 70 momentti luettuna yhdessä 30 päivänä elokuuta 1993 annetun asetuksen 331 66 §:n 14 momentin ⁽⁸⁾ kanssa;
 c) 'julkiseen talouteen kohdistuvista kiireellisistä toimenpiteistä 1 päivänä heinäkuuta 1986 annetun asetuksen 318 tarkistamisesta ja muuttamisesta laiksi' 9 päivänä elokuuta 1986 annetulla lailla 488 lisätty 9 a § (jäljempänä 'asetuksen 318/1986 9 a §').
- (16) Lain 549/1995 3 §:n 69 ja 70 momentissa säädetään erityinen verojärjestelmä lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa. Verojärjestelmään kuuluu
- a) vapautus kaikista siirtoveroista, jotka liittyvät erityisten yritysten ja kunnallisten laitosten muuttamiseen osakeyhtiöiksi ('vapautus siirtoveroista');
 b) kolmivuotinen vapautus yrityksen tuloveroista vero vuoden 1999 loppuun asti yhtiöille, joissa osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa ('kolmivuotinen vapautus tuloveroista').

2.2 Yksityiskohtainen kuvaus tuista

- (15) Komissio esitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä tarkastelevansa, pitäisikö eräät kansalliset tukitoimet, joita sovelletaan lain 142/90 nojalla perustettuihin yhtiöihin, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa ('lain 142/90 mukaiset yhtiöt'), luokitella perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisiksi valtion-

⁽⁵⁾ Huomattakoon kuitenkin, että 4 päivänä lokakuuta 1986 annetun tasavallan presidentin asetuksen N:o 902 4 §:n 1 momentin mukaan kunta voi muiden asianomaisten kuntien suostumuksella laajentaa yrityksensä toiminta-alueita kyseisten kuntien alueelle. Italian oikeuskäytäntö on kuitenkin asettanut tarkat edellytykset tämän mahdollisuuden käyttämiselle: ks. esimerkiksi Consiglio di Stato IV jaosto, 29.9.1988 N:o 1291; V jaosto, 3.8.1995 N:o 1159; V jaosto, 14.11.1996, N:o 1374.

⁽⁶⁾ Ks. esimerkiksi Corte di cassazione, Sezioni unite, 6.5.1995, N:o 4989.

- (17) Lain 549/95 3 §:n 69 momentissa, jossa viitataan 12 päivänä tammikuuta 1991 annetun asetuksen 6 13 a §:ään, (jäljempänä '69 momentti') säädetään, että erityislaitosten ja kunnallisten laitosten muuttamiseen lain 142/90 ja lain 498/92 mukaisiksi osakeyhtiöiksi liittyvät toimet vapautetaan seuraavista veroista:

- a) rekisteröintivero;
 b) leimaverot;
 c) kiinteän omaisuuden arvonnoususta perittävä vero (INVIM);

⁽⁷⁾ Sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna 15.3.1991 annetulla lailla 80.

⁽⁸⁾ Sellaisena kuin se on muutettuna 29.10.1993 annetulla lailla 427.

- d) kiinnitysverot ja rekisteriverot;
- e) kaikki muut siirtoon liittyvät verot ja maksut.
- (18) 69 momentin mukainen verojärjestelmä on myöhemmin vahvistettu 18 päivänä elokuuta 2000 annetun asetuksen N:o 267 115 §:n 6 momentissa ja 118 §:n 1 ja 2 momentissa.
- (19) Lain 549/95 3 §:n 70 momentissa, luettuna yhdessä 30 päivänä elokuuta 1993 annetun asetuksen 331 66 §:n 14 momentin ⁽⁹⁾ kanssa, (jäljempänä '70 momentti') asetetaan kolme vuotta kestävä vapautus IRPEG- ja ILOR-tuloveroista lain 140/90 mukaisille yhtiöille siitä päivästä alkaen, jolloin oikeushenkilö on perustettu, ja enintään 31 päivänä joulukuuta 1999 päättyvän verovuoden loppuun.
- (20) Asetuksen 318/1986 9 a §:ssä annetaan julkisia palveluja tarjoaville yhtiöille, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa, mahdollisuus saada halpakorkeisia lainoja Cassa Depositi et Prestitiltä (CDDPP). Italian viranomaisten toimittamien tietojen mukaan tällaisia lainoja on myönnetty lain 142/90 mukaisille yhtiöille vuosina 1994–1998 ⁽¹⁰⁾. Tämän päätöksen puitteissa tarkastellaan vain lainoja, jotka on myönnetty lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille asetuksen 318/1986 9 a §:n perusteella.
- vat, ei ollut avoin kilpailulle. Näin ollen yksi olennainen tekijä valtiontuen käsitteestä eli 'kilpailun vääristyminen' jää toteutumatta.
- b) Vaikka tukia pidettäisiinkin valtiontukina, niiden olisi katsottava olevan voimassa olevia tukia.
- c) Tukia olisi toisaalta pidettävä myös 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisina, sillä kyseisten siirtymävaiheen tukitoimenpiteiden tarkoituksena oli helpottaa yhtiöiden muuttamista ja rakenneuudistusta, jotta ne voisivat selvittää siirtymisestä suljetuilta markkinoilta vapaille markkinoille.
- (23) 22 kappaleen a alakohdassa esittämänsä väitettä mainitut yritykset perustelivat sillä, että lain 142/09 mukaiset osakeyhtiöt tarjoavat palveluja yksinomaan kotikuntansa alueella. Ne eivät osallistu samanaikaisesti tarjouskilpailuihin palvelujen tarjoamiseksi muiden kuntien alueella. Ainoa poikkeus on Arezzon vesijohtoverkoston hallinnointia koskeva tarjouskilpailu, johon ovat osallistuneet ACEA, AMGA ja Compagnie Générale des Eaux ⁽¹¹⁾. Lisäksi AMGA on esittänyt yhdessä Lyonnaise des eaux -yhtiön kanssa Alto Valdarnon yhdenmisen vesipalvelun hallinnointia koskevan urakkatarjouksen ⁽¹²⁾. Yritykset esittivät lisäksi, että tarkasteltavina olevat tukitoimenpiteet eivät ole edistäneet lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden pääsyä uusille markkinoille. Veroetu ei käytännössä ole merkittävä suhteessa uusille markkinoille siirtymisestä aiheutuneisiin kustannuksiin (esimerkiksi televiestinnän alalla).

3 ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (21) Komissio on saanut huomautuksia useilta asianomaisilta.
- (22) Eräät yritykset (AEM, AMGA ja ACEA) lähettivät seuraavia huomautuksia:
- a) Tukitoimenpiteet eivät ole valtiontukea; käsiteltävänä olevat tukitoimet eivät voineet vaikuttaa kilpailuun, sillä ala, jolla lain 142/90 mukaiset osayhtiöt toimi-
- (24) 22 kappaleen b alakohdassa esittämänsä väitettä eli sitä, että kyseiset tukitoimet on luokiteltava voimassa oleviksi valtiontuiksi, yritykset perustelivat kahdenlaisilla näkökohdilla. Ennen kaikkea ne korostivat, että kunnat ja kunnalliset laitokset oli vapautettu tuloverosta vuoden 1999 loppuun. Uudet lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat taloudellisesta näkökulmasta samoja erityislaitoksia, jotka hyötyvät tästä vapautuksesta. Näin ollen 70 momentin mukainen kolmivuotinen vapautus on pikemminkin aiemmin vallinneen verovapauden rajoitus. 70 momentissa ei säädetä uudesta tukitoimenpiteestä eikä muuteta voimassa olevaa tukitoimenpidettä, joten tuki on luokiteltava voimassa olevaksi tueksi.

⁽⁹⁾ Momentissa säädetään, että lain 142/90 mukaisiin osakeyhtiöihin sovelletaan samaa verojärjestelmää kuin paikallisvirastoon, jolla on hallitseva asema kyseisessä osakeyhtiössä, kolmen vuoden ajan oikeushenkilön perustamisesta alkaen. Näin ollen osakeyhtiö vapautetaan tuloveroista kolmeksi vuodeksi.

⁽¹⁰⁾ Italian viranomaisten 28. lokakuuta 1999 ja 21. joulukuuta 2001 päivätyt huomautukset.

⁽¹¹⁾ AEM:n ja ACEA:n 21. tammikuuta 2000 päivätyt huomautukset, kohta 28.

⁽¹²⁾ AMGA:n 11. huhtikuuta 2000 päivätyt huomautukset, kohta 23. Ei ole selvää, viitataan näissä huomautuksissa samaan tarjouskilpailuun, jonka AEM ja ACEA mainitsevat 21. tammikuuta 2000 päivätyissä huomautuksissaan.

(25) Toinen yleisempi näkökohta on se, että ajankohtana, jolloin käsiteltävänä olevat tukitoimet tulivat voimaan, lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden toiminta-alat olivat kilpailulta suljettuja, mikä merkitsee sitä, että tukitoimet olisi nyt kaikki luokiteltava voimassa oleviksi tuiksi (katso erityisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽¹³⁾ 1 artiklan b alakohdan v alakohta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa Alzetta Mauro ⁽¹⁴⁾).

(26) 22 kappaleen c alakohdassa esitetyn näkökohdan osalta AEM, AMGA ja ACEA selittivät, että käsiteltävänä olevien tukitoimenpiteiden ainoa tavoite oli helpottaa siirtymistä monopolistisesta markkinarakenteesta vapaaseen kilpailuun ja sallia yksityisen pääoman ja yksityisomistuksen mukaantulo paikallispalvelujen hallinnointiin. Olisi siten katsottava, että toimenpiteet ovat 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisia eli tukia tietyn taloudellisen toiminnan, tässä tapauksessa julkisten paikallispalvelujen, kehityksen edistämiseen. Komissio on jo katsonut, että tuki, jonka tarkoituksena on helpottaa siirtymistä monopolistisesta markkinarakenteesta avoimille kilpailumarkkinoille, soveltuu yhteismarkkinoille 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella (katso erityisesti komission päätös asiassa Milk Marketing Board ⁽¹⁵⁾ ja Alankomaiden julkista liikennettä koskeva päätös ⁽¹⁶⁾).

(27) Yritykset väittivät myös, etteivät tukitoimenpiteet ole syrjiviä, sillä lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden mahdollisten yksityisten kilpailijoiden ei ole tarvinnut muuttua yksityisoikeudelliseksi yhtiöiksi voidakseen toimia vapaasti markkinoilla, ja että valtio ei ole menettänyt sille kuuluvia varoja, sillä puuttuvan verotuoton ovat korvanneet kuntien saamat suuremmat voitot.

(28) Cispel, lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden ja erityislaitosten liitto, huomautti puolestaan seuraavaa:

a) Käsiteltävänä olevien tukitoimenpiteiden hyväksymisajankohtana kyseisellä alalla vallitsi monopolitilanne. Paikallisviranomaiset saattoivat itse hallin-

noida suoraan näiden palvelujen tuottamista alueellaan tai antaa palvelujen hallinnointioikeuden kolmansille osapuolille myöntämällä niille käyttöoikeussopimuksia, jolloin niille annettiin yksinoikeudet. Kyse ei siten ole kilpailusta, ja kilpailun puuttuminen merkitsee sitä, ettei tukitoimea voida pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisena valtiontukena.

b) Kyseisten toimenpiteiden tarkoituksena oli helpottaa julkisoikeuden alaisten julkisten laitosten muuttamista yleisten säännösten alaisiksi yrityksiksi eli siirtymistä monopolitilanteesta kilpailutilanteeseen. Tukitoimet eivät kohtele yksityisiä yrityksiä ja julkisia laitoksia eriarvoisesti, sillä yksityiset yritykset ovat erilaisessa asemassa: niiden ei tarvitse muuttaa mitään voidakseen toimia markkinoilla. Tukitoimenpiteitä on näiden ollen pidettävä vähintäänkin 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisena tukena eli tukena tietyn taloudellisen toiminnan kehityksen edistämiseen.

c) Käsiteltävänä olevat tukitoimenpiteet eivät ole tukia myöskään seuraavista syistä: i) lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt eivät ole kilpailuoikeudessa tarkoitettuja yrityksiä; ii) niillä korvataan vain julkisten palvelujen tarjoamisesta kyseisille osakeyhtiöille koituneet lisäkustannukset; iii) niitä ei rahoiteta valtion varoista, sillä vaikka valtion verotulot vähenevät keskushallinnon tasolla, ne kasvavat paikallistasolla; iv) ne ovat yleisiä tukitoimenpiteitä; vi) ne ovat perusteltuja järjestelmän luonteen ja yleisen rakenteen vuoksi: Italian vero-oikeuden mukaan lainsäätäjällä on laaja harkintavalta määritellään verovelvollisia, joten sillä on mahdollisuus säätää lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettävästä siirtymäkaudesta; vii) ne eivät ole vaikuttaneet yhteisön sisäiseen kauppaan, sillä edunsaajien tuottamat hyödykkeet ja palvelut eivät ole jäsenvaltioiden välisen kaupan kohteena, vaan ne on tarkoitettu pelkästään paikallisille markkinoille; viii) siirtoverosta vapauttaminen ei tuo minkäänlaista etua kyseisille osakeyhtiöille, sillä vero olisi joka tapauksessa tullut kuntien maksettavaksi.

(29) Toisaalta Cispel väitti, että tukitoimenpiteet ovat oikeutettuja perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa asetetun poikkeuksen nojalla — ne olisivat siten "tukea jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen" — sekä 86 artiklan 2 kohdan nojalla.

⁽¹³⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Ks. alaviite 3.

⁽¹⁵⁾ Asia N:o C 45/93 (N 663/93) (EYVL C 100, 9.4.1994, s. 9).

⁽¹⁶⁾ Asia N:o N 199/99 (Alankomaiden kunnalliset liikenteenharjoittajat) (EYVL C 379, 31.12.1999, s. 11).

- (30) Bundesverband der Deutschen Industrie (saksalaisten teollisuuslaitosten liitto) huomautti, että verovapautukset ja halpakorkoiset lainat valtion hallinnoimien yritysten hyväksi vääristävät kilpailua Italian lisäksi myös Saksassa.
- (31) Gas-it, paikallisviranomaisten myöntämin käyttöoikeussopimuksin toimivien italialaisten yksityisten kaasunjake-lualan yrittäjien yhdistys, huomautti, että komission mainitsemat tukitoimenpiteet ovat valtiontukea. Erityisesti kolmivuotinen vapautus tuloverosta on selvästi valtion-tuki, sillä yksityisten yritysten, jotka harjoittavat samaa liiketoimintaa kuin lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt, on käytettävä, toisin kuin mainittujen osakeyhtiöiden, noin 50 prosenttia voitostaan tuloverojen maksamiseen. Gas-it korosti myös, ettei kyseisiä tukitoimia voida perustella 87 artiklan 3 kohdan c alakohdalla, sillä niitä ei ole tarkoitettu kokonaisen talouden alan kehityksen edistämiseen vaan pikemminkin tuomaan etua tietyille alalla toimiville yrityksille niiden oikeudellisen muodon (osakeyhtiöiksi muutetut julkiset laitokset) ja osakeomis-tusrakenteen (julkinen enemmistöosakkuus ja yksityinen vähemmistöosakkuus) perusteella. Lopuksi Gas-it huo-mautti, että Italian viranomaiset ovat käsitelleet lakiesi-tystä, joka olisi tuonut uusia etuja lain 142/90 mukai-sille osakeyhtiöille. Italian viranomaiset ilmoittivat kui-tenkin komissiolle 8 päivänä helmikuuta 2001, että esi-tyksen käsittely oli keskeytetty.
- (32) Italian viranomaiset huomauttivat, että kyseisiä tukitoi-menpiteitä sovelletaan ainoastaan yrityksiin, jotka huo-lehtivat lähes yksinomaan julkisiksi paikallispalveluiksi nimettyjen palvelujen eli paikallistason sähkön-, kaasun- ja vedenjakelun, liikenteen, jätehuollon ja lääkevalmistei-den alojen palvelujen tuottamisesta. Italian viranomais-ten mukaan tukitoimet eivät ole valtiontukia seuraavista syistä:
- a) Ne eivät ole aiheuttaneet kilpailun vääristymistä, sillä ala, jolla lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt toimivat, ei ollut toimenpiteiden voimaantulon ajankohtana avoin kilpailulle.
 - b) Ne eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska kyseisten yritysten toiminta on pelkästään pai-kallista.
 - c) Niitä ei rahoiteta valtion varoista, eikä valtio menetä sille kuuluvia tuloja. Tuensaajat oli tosiasiassa vapau-tettu veroista jo ennen niiden muuttamista osakeyh-tiöiksi, koska ne kuuluvat julkishallintoon. Valtion tulot pikemminkin kasvavat kuntatasolla.
- (33) Viranomaiset totesivat myös, että jos tukitoimet luokitel-laan valtiontuiksi, niiden olisi katsottava olevan voi-massa olevia tukia, sillä kyseinen talouden ala ei ollut toimenpiteiden voimaantulohetkellä avoin kilpailulle. Lisäksi kyseiset tuet olisivat Italian viranomaisten mukaan perustamissopimuksen mukaisia 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan (tuki rakenneuudistuksille) ja 86 artiklan 2 kohdan (yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liit-tyvät palvelut) perusteella.
- (34) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakoh-dan mukaisesta poikkeuksesta Italian viranomaiset totesi-vat, että kyseisten tukitoimien avulla paikallispalveluja tarjoavat julkiset yritykset on voitu siirtää osaksi kilpai-lulle avoimempaa markkinarakennetta. Lisäksi viran-omaiset väittivät, että komissio oli jo todennut tuet, joi-den avulla edistetään siirtymistä monopolitilanteesta avoimeen kilpailuun, perustamissopimuksen mukaisiksi, sekä lisäsivät, että kun otetaan huomioon kilpailun vähäisyys ⁽¹⁷⁾ kyseisillä aloilla, 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukainen ehto, jonka mukaan "tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla", täyttyy.

4 ITALIAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (32) Italian viranomaiset huomauttivat, että kyseisiä tukitoi-menpiteitä sovelletaan ainoastaan yrityksiin, jotka huo-lehtivat lähes yksinomaan julkisiksi paikallispalveluiksi nimettyjen palvelujen eli paikallistason sähkön-, kaasun- ja vedenjakelun, liikenteen, jätehuollon ja lääkevalmistei-den alojen palvelujen tuottamisesta. Italian viranomais-ten mukaan tukitoimet eivät ole valtiontukia seuraavista syistä:
- a) Ne eivät ole aiheuttaneet kilpailun vääristymistä, sillä ala, jolla lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt toimivat, ei ollut toimenpiteiden voimaantulon ajankohtana avoin kilpailulle.
 - b) Ne eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska kyseisten yritysten toiminta on pelkästään pai-kallista.
 - c) Niitä ei rahoiteta valtion varoista, eikä valtio menetä sille kuuluvia tuloja. Tuensaajat oli tosiasiassa vapau-
- (35) Perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaisesta poikkeuksesta Italian viranomaiset totesivat, että kaikki asianomaiset yritykset tuottavat yleisiin taloudellisiin tar-koituksiin liittyviä palveluja, ja katsoivat siten, että mai-nittua artiklaa olisi sovellettava kaikkiin käsiteltävinä ole-viin tukitoimiin. Toimenpiteitä sovelletaan kaikkiin julki-siin yrityksiin, jotka tuottavat tämällytyypisiä palveluja. Kolmivuotinen vapautus tuloveroista on ainoa toimi, jota sovelletaan vain niihin yrityksiin, joiden osake-enemmistö on julkisessa omistuksessa, mutta tämä joh-tuu siitä, että julkisen sektorin hallintaoikeus on näissä yrityksissä suurempi kuin sellaisissa yrityksissä, joissa niillä on vain vähemmistöosakkuus.
- (36) Edellä mainitun 69 momentin osalta Italian viranomaiset huomauttivat vielä, että i) kyseiset verot tulisivat kuiten-kin kuntien kustannettaviksi, minkä vuoksi tukitoimen ei voida katsoa tuovan etua lain 142/90 mukaisille osa-keyhtiöille ja että ii) siirtoverosta vapauttaminen on perusteltu toimenpide järjestelmän luonteen ja rakenteen vuoksi.

⁽¹⁷⁾ Italian viranomaisten 2. elokuuta 1999 päivätyt huomautukset, sivu 10.

(37) Viimeksi mainitun perustelun yhteydessä Italian viranomaiset korostivat etenkin sitä, että osakeyhtiöiden perustamista lain 142/90 nojalla ei sisällöllisesti voida verrata tavanomaisen kaupallisen yrityksen perustamiseen. Toiseksi kyseinen vapautus on neutraalin verotuksen periaatteen mukainen. Kyseessä on Italian vero-oikeuden keskeinen periaate, joka koskee yrityksen oikeudellisen muodon muuttamista (eli sitä, että yritys vaihtaa oikeudellista muotoaan mutta pysyy taloudelliselta kannalta katsottuna samana). Tämän periaatteen mukaan pelkkä yrityksen oikeudellisen muodon muuttuminen ei vaikuta sen oikeudellisiin velvoitteisiin, sillä se ei aiheuta yritykselle taloudellista etua.

(38) Italian viranomaiset totesivat asetuksen 318/1986 9 a §:stä, että CDDPP:n lainoja on myönnetty lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille ainoastaan niille uskottuihin julkisiin palveluihin liittyvien tehtävien suorittamista varten, joten tukitoimen olisi katsottava olevan perustamissopimuksen mukainen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan tai 86 artiklan 2 kohdan nojalla. Lisäksi CDDPP on vuodesta 1999 lähtien voinut myöntää lainoja mille tahansa julkisten palvelujen tarjoajalle riippumatta sen oikeudellisesta muodosta ⁽¹⁸⁾.

(39) Italian viranomaiset esittivät CDDPP:n myöntämiin lainoihin sovellettavan koron ja sen koron, jonka lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt olisivat voineet saada pääomamarkkinoilta, välisestä vertailusta seuraavia huomautuksia: 2 päivänä elokuuta 1999 päivätyissä huomautuksissa vakuutetaan, että CDDPP:n asettama korkotaso on alhaisempi kuin markkinakorko ainoastaan, kun kyseinen toiminta on täysin varmasti suljettu kilpailun ulkopuolelle; 28 päivänä lokakuuta 1999 päivätyissä huomautuksissa väitetään, että CDDPP:n soveltama korkotaso oli olennaisilta osiltaan markkinakoron mukainen. Italian viranomaiset tekivät tämän johtopäätöksen vertailltuaan CDDPP:n soveltamaa korkoa paikallishallinnolle myönnettyjen lainojen enimmäiskorkoon, jonka valtiovarainministeriö vahvistaa.

(40) Italian viranomaiset vahvistivat 38 ja 39 kappaleessa esitetty perustelut 22 päivänä marraskuuta 2001 päivätyissä huomautuksissaan. Komission arvioinnissa olisi käytettävä viitekorkona valtiovarainministeriön paikallishallinnolle myönnettäville lainoille vahvistamaa enimmäiskorkotasoa. Lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden säännöissä ja oikeuskäytännössä kielletään joka tapauk-

ssa näitä osakeyhtiöitä toimimasta kotikuntansa ulkopuolella. Italian viranomaiset täsmensivät kuitenkin vielä, että CDDPP:n yleinen käytäntö on aina ollut olla myöntämättä rahoitusta yrityksille, jos ilmenee, että ne harjoittavat toimintaa kotikuntansa ulkopuolella.

(41) Italian viranomaiset lisäsivät vielä 21 päivänä joulukuuta 2001 päivätyissä huomautuksissaan, ettei CDDPP:n soveltaman koron voida katsoa tuoneen etua kyseisille yrityksille. CDDPP:n lainoille asettamat korot olivat tosiasiassa olleet jatkuvasti korkeampia kuin muut valtiovarainministeriön vahvistamien muuttujien perusteella määritellyt korot, joita oli myönnetty halpakorkoisille luotoille.

5 ARVIOINTI TUESTA

(42) Kuten komissio ilmoitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään, komissio aloittaa tämän menettelyn ainoastaan edeltävässä tarkastelussa määriteltyjen tiettyjen näkökohtien osalta [...] kun otetaan huomioon kyseisen lainsäädännön laajuus ja abstrakti luonne ⁽¹⁹⁾. Komission tarkastelussa oli kyse tukiohjelmista, joiden puitteissa kuvailtuja tukia myönnetään, eikä yksittäisistä tukitoimenpiteistä, joita on myönnetty eri yrityksille ⁽²⁰⁾. Järjestelmät ovat välineitä, joiden avulla Italia on antanut etuja kaikille niille yrityksille, jotka täyttävät kyseisessä järjestelmässä asetetut ehdot (eli lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille).

(43) Italia ei myöskään ole myöntänyt veroetua yksittäisin perustein eikä ole ilmoittanut komissiolle jokaisesta tukitapauksesta ja toimittanut kaikkia tarpeellisia tietoja niiden arvioimiseksi. Komissio joutuu näin ollen tukitoimien luonteen huomioon ottaen tarkastelemaan järjestelmiä yleisesti ja abstraktilla tasolla määritelläkseen, voidaanko ne luokitella perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisiksi valtiontueiksi ja ovatko ne yhteisön oikeuden mukaisia. Siten kaikki tarvittavat tekijät sen arvioimiseksi, sisältävätkö järjestelmät valtiontukia ja soveltuvatko kyseiset tuet yhteismarkkinoille, on johdettava järjestelmistä itsestään. Komissiolla on oikeus tehdä tällaisia tutkimuksia perustamissopimuksen, asetuksen

⁽¹⁹⁾ Menettelyn aloittamista koskeva päätös, kohta 3.

⁽²⁰⁾ Komissio varasi itse asiassa jo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä oikeuden aloittaa muita menettelyjä järjestelmän puitteissa myönnettyjen yksittäisten tukitoimien osalta (menettelyn aloittamista koskeva päätös, kohta 3).

⁽¹⁸⁾ Asetus N:o 284/1999, 1.9.1999.

(EY) N:o 659/1999 ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ⁽²¹⁾ perusteella.

- (44) Komissio ei näin ollen tutki tukitoimien soveltamista yksittäisiin tapauksiin. Lisäksi on muistettava, ettei Italia tässä tapauksessa ole pyytänyt komissiota tutkimaan järjestelmän yksittäisiä soveltamistapauksia. Komissio ei tiedä, mitkä yritykset ovat saaneet käsiteltävänä olevaa tukea tai kuinka paljon niitä on ⁽²²⁾, sillä ei ole käytettävissään kaikkia asiaan liittyviä tietoja, eikä se tiedä yksittäisissä tapauksissa myönnetyn tuen määrää.
- (45) CDDPP:n lainojen osalta sekä lainapäätökset että korkotasot oli määritelty yleisesti, ottamatta huomioon kunkin tuensaajan erityisolosuhteita erikseen. Italian viranomaiset eivät ole ilmoittaneet komissiolle yksittäisistä lainoista, joita CDDPP on myöntänyt lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille. Viranomaiset toimittivat vain luettelon lain 142/90 mukaisista osakeyhtiöistä, jotka ovat saaneet CDDPP:ltä lainaa, eikä luettelo sisällä tietoja yritysten taloudellisesta tilanteesta, joten komissio ei voi arvioida tapauksia erikseen. Komissio katsoo, että se olisi voinut ottaa huomioon yksittäiset tapaukset vain, jos kansalliset viranomaiset olisivat pyytäneet sitä ja jos ne olisivat toimittaneet komissiolle kaikki tarvittavat tiedot tällaisen arvioinnin tekemistä varten eli toisin sanoen kaikki ne tiedot, jotka on sääntöjen mukaan toimitettava komissiolle yksittäistä tukea koskevassa täydellisessä ilmoituksessa perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Italian viranomaiset ovat olleet täysin tietoisia komission kyseiseen järjestelmään kohdistuvista epäilyistä siitä lähtien, kun menettely on aloitettu. Jos tietyt tapaukset olisi Italian viranomaisten mielestä pitänyt arvioida erikseen niihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi, niiden olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle näiden tapauksen erityispiirteet ja muut tarvittavat tiedot yksityiskohdasta arviointia varten.

⁽²¹⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.10.1987 asiassa 248/84 Saksa v. komissio, Kok. 1987, s. 4013, kohdat 17–18; 5.10.1994 asiassa C-47/91 Italia v. komissio, Kok. 1994, s. I-4635, kohdat 20–21; 17.6.1999 asiassa C-75/97 Belgia v. komissio, Kok. 1999, s. I-3671, kohta 48; 19.10.2000, yhdistetyt asiat C-15/98 ja C-105/99, Italia ja Sardegna Lines v. komissio, Kok. 2000, s. I-8855, kohta 51.

⁽²²⁾ Italian viranomaiset vakuuttivat 2.8.1999 päivätyssä kirjeessä, että lain 142/90 mukaisia osakeyhtiöitä on perustettu noin 100. Maa-liskuussa 2000 lähettämässään kirjeessä Italian viranomaiset toimittivat luettelon 31:stä lain 142/90 mukaisesta osakeyhtiöstä, jotka olivat hyötynneet käsiteltävänä olevasta verovapaudesta. Kyseisiä verotuksellisia tukitoimia voidaan soveltaa mihin tahansa lain 142/90 mukaiseen osakeyhtiöön sen perustamishetkellä, joten ei ole selvää, mikä on tuensaajien lukumäärä.

5.1 Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohta

- (46) Valtion toimeenpanema tukitoimi on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea, kun
- a) jäsenvaltio on myöntänyt sen valtion varoista muodossa tai toisessa;
 - b) se suosii jotakin yritystä tai tuotannonalaa (valikoi-van edun myöntäminen);
 - c) se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua;
 - d) se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

- (47) Komissio katsoo, että kolmivuotinen vapautus tuloverosta ja asetuksen 318/1986 9 a §:n nojalla myönnettyt lainat täyttävät kaikki perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaiset edellytykset. Toimenpiteisiin on siten sisältynyt perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisen valtiontuen myöntäminen tuensaajille. Toisaalta komissio katsoo, että siirtoverosta vapauttaminen ei ole 87 artiklan 1 mukaista valtiontukea, koska järjestelmän luonne ja yleinen rakenne oikeuttavat sen myöntämisen.

Tuki, jonka jäsenvaltio on myöntänyt valtion varoista muodossa tai toisessa

- (48) Kolmivuotisesta tuloverovapautuksesta on todettava, että vaikka tukitoimeen ei sisälly suoraa menoerää valtiolle, sillä on siitä huolimatta suora vaikutus valtion talous-arvioon. Tosiasiassa valtio luopuu vapaaehtoisesti verotuloista, joihin sillä olisi lakisääteinen oikeus ja jotka sääntöjen mukaan olisi perittävä. On näin ollen selvää, että tuki on myönnetty valtion varoista. Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että "toimenpide, jolla viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille verovapautuksen, joka — vaikka valtion varoja ei siirretäkään — asettaa kyseisen edun saajat muita verovelvollisia edullisempaan taloudelliseen asemaan, on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea" ⁽²³⁾.
- (49) CDDPP:n myöntämistä halpakorkoisista lainoista komissio toteaa, että CDDPP on Italian lainsäädännön mukaan valtionvarainministeriön eli nykyisen talous- ja valtion-

⁽²³⁾ Asia C-6/97, Italian tasavalta v. komissio, Kok. 1999, s. I-2981, kohta 16.

varainministeriön perustama ja sen sisäisen valvonnan alainen. Valtiovarainministeri toimii hallintoneuvoston puheenjohtajana ja nimittää sen jäsenet ja pääjohtajan. Parlamentin erityisvaliokunta valvoo CDDPP:n toimintaa. Kun selvitetään, voidaanko tukea pitää perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettuna valtiontuen, tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”ei tehdä eroa sen suhteen, myöntääkö tuen valtio suoraan vai julkinen tai yksityinen valtion perustama tai nimittämä yksikkö” ⁽²⁴⁾. CDDPP panee täytäntöön nimenomaan asetuksen 318/1986 9 a §:n sisältämää säädöstä myöntäessään yksittäisiä lainoja lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille. Lisäksi CDDPP on Italian oikeusjärjestelmässä erikseen määritelty valtion viranomaiseksi ⁽²⁵⁾. Sillä, että osa CDDPP:n hallintovaroista on yksityisiä ja että ne on maksettava takaisin, ei ole tässä yhteydessä merkitystä. Vaikka tukitoimeen perustuvat määrät eivät ole pysyvästi valtionkassan omistuksessa, ne voidaan luokitella valtion varoiksi jo sillä perusteella, että ne ovat jatkuvasti valtion valvonnassa ja siis toimivaltaisten kansallisten viranomaisten käytettävissä ⁽²⁶⁾.

- (50) Tietyt tekijät osoittavat selvästi, että kyseiset lainat ovat valtion tukitoimia, vaikka CDDPP myöntää ne ⁽²⁷⁾. CDDPP on osa valtionhallintoa, se on julkisoikeuden alainen ja valtion viranomaisten valvonnassa. Kyseisistä lainoista säädetään erikseen asetuksen 318/1986 9 a §:ssä, ja niiden myöntämisessä on noudatettava valtiovarainministeriön vahvistamia edellytyksiä (erityisesti korkoa) mainitun asetuksen 9 §:n 3 momentin mukaisesti. Kaikki nämä tekijät osoittavat selvästi, että valtion viranomaiset ovat osallisina CDDPP:n lainojen myöntämisessä. CDDPP:n myöntämät lainat ovat näin ollen jäsenvaltion valtion varoista myönnettyjä lainoja.

Tuki, joka suosii jotakin yritystä tai tuotannonalaa

- (51) Tuomioistuin on useita kertoja todennut, että valtiontuella ei tarkoiteta pelkästään pääomarahoitusta ja avustuksia vaan kaikkia sellaisia toimenpiteitä, joilla on samanlaiset taloudelliset vaikutukset, vaikka ne eivät olisikaan luonteeltaan avustuksia. Tuen käsite on siten

avustuksen käsitettä kattavampi, koska se käsittää avustusten kaltaisten positiivisten suoritusten lisäksi myös toimenpiteet, jotka eri tavoin vähentävät yrityksen talousarvioon sisältyviä tavanomaisia kustannuksia ja joilla on samankaltaiset vaikutukset ⁽²⁸⁾.

- (52) Kolmivuotinen tuloverovapautus on toimenpide, jolla on samanlainen vaikutus kuin suoralla avustuksella, sillä sen avulla tuensaaaja vapautuu menoerästä, joka muutoin olisi sisältynyt sen talousarvioon ⁽²⁹⁾. Näin ollen tuensaaajan nettovoitto kasvaa suhteessa muihin vastaavassa tilanteessa oleviin yrityksiin.
- (53) Kuten Italian viranomaiset ovat todenneet ⁽³⁰⁾ ja kuten joissakin komissiolle lähetetyissä huomautuksissa on mainittu, kyseisellä kaudella osakeyhtiöt ovat joutuneet maksamaan tuloveroa noin 50 prosenttia voitostaan. Kyseisen vapautuksen ansiosta vain lain 142/90 mukaisiksi osakeyhtiöiksi muutetut kunnalliset laitokset ovat välttyneet kolmen vuoden ajan, kuitenkin enintään vero vuoden 1999 loppuun, maksamasta normaalia kaikkiiin osakeyhtiöihin sovellettavaa tuloveroa sillä edellytyksellä, että enemmistö niiden osakepääomasta on julkisessa omistuksessa.
- (54) Toimenpide on siis suosinut tiettyjä yrityksiä perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa mainitulla tavalla.
- (55) Vahvistetun oikeuskäytännön mukaan ⁽³¹⁾ valtion valvomien laitosten, kuten CDDPP:n, yrityksille myöntämät lainat voivat suosia kyseistä yritystä perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, koska lainansaaaja saa lainaa pääomamarkkinoilla vallitsevia ehtoja suotuisammilla ehdoilla.
- (56) Sen selvittämiseksi, oliko myönnettyistä lainoista etua lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille, CDDPP:n sovelta-
maa korkokantaa on verrattava korkoon, jonka yritykset

⁽²⁴⁾ Asia 305-89, Italia v. komissio, Kok. 1991, s. I-1603, kohta 13.

⁽²⁵⁾ Asetus N:o 284/1999, 1.9.1999.

⁽²⁶⁾ Asia C-83/98 Ranska v. Ladbroke Racing ja komissio, Kok. 2000, s. I-3271, kohta 50, ja asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, ei vielä julkaistu, kohta 37. Lisäksi asia T-358/94, Air France v. komissio, Kok. 1996, s. II-2109, kohdat 65—68.

⁽²⁷⁾ Asia C-482/99, Ranska v. komissio, kohta 55—56.

⁽²⁸⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.3.1994, asia C-387/92, Banco Exterior, Kok. 1994, s. I-877, kohta 13.

⁽²⁹⁾ Asia C-387/92, ks. yllä.

⁽³⁰⁾ Italian viranomaisten 2. elokuuta 1999 päivätyt huomautukset, s. 4.

⁽³¹⁾ Asia C-142/87, Belgia v. komissio, Kok. 1986, s. 231.

olisivat saaneet samaan aikaan pääomamarkkinoilla ⁽³²⁾. Tutkittavana olevan toimenpiteen yleisen ja abstraktin luonteen vuoksi komission on käytettävä tämän vertailun tekemiseen yleistä korkoa. On selvää, ettei komissio voi hyväksyä viitekoroksi Italian viranomaisten ehdottamaa korkoa. Se ei nimenomaan ole markkinakorko, sillä se määritellään viranomaisten asettamien kriteerien pohjalta. Paikallishallinnolle myönnettävän rahoituksen enimmäiskorko ei myöskään vaikuta korolta, jonka yritykset voisivat saada, ja halpakorkoisille lainoille myönnetyn korkokannan tarkoituksena on nimenomaisesti olla markkinakorkoa edullisempi.

- (57) Viitekorkona on vertailua tehtäessä pidettävä markkinakorkoa, joka on vahvistettu aluetukiohjelman arviointia varten ⁽³³⁾.
- (58) Seuraavassa taulukossa vertaillaan Italian viranomaisten komissiolle ilmoittamaa CDDPP:n asettamaa korkoa ja mainittua viitekorkoa.

CDDPP:n viitekorko ja komission viitekorko

	CDDPP:n korko	Viitekorko	
1994	9,00	11,9	
1995	9,00	11,35	
1996	8,81	11,35	12,37 (*)
1997	7,48	10,86	8,21 (*)
1998	5,53	8,20	6,95 (**)

(*) Korkoa sovelletaan kyseisen vuoden 1 päivästä elokuuta 31 päivään joulukuuta.

(**) Korkoa sovelletaan kyseisen vuoden 1 päivästä kesäkuuta 31 päivään joulukuuta.

- (59) Taulukko osoittaa, että tutkittavana oleva tukitoimenpide on tuonut valikoivaa etua lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille. Lisäksi komissio toteaa, että CDDPP on soveltanut joka vuosi samaa viitekorkoa ottamatta huomioon yksittäisiin rahoitustoimiin kohdistuvia erityisriskejä. Käytännössä lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat markkinakorkoa alemmalla viitekorolla myönnettujen lainojen ansiosta päässeet pääomamarkkinoille pienemmin kustannuksin kuin muut yritykset.

- (60) Toimenpide on siis suosinut tiettyjä yrityksiä perustamis- sopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa mainitulla tavalla, sillä CDDPP:ltä ovat voineet saada lainaa vain lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt (eli yhtiöt, joiden osake- enemmistö on kuntien omistuksessa) eivätkä muut vastaavassa tilanteessa olevat yritykset.

Tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua

- (61) Tuki vääristää kilpailua, kun valtion taloudellinen tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna ⁽³⁴⁾.
- (62) Kyseiset tukitoimenpiteet vahvistavat lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden kilpailuasemaa suhteessa kaikkiin muihin yrityksiin, jotka haluavat tarjota samoja palveluja. Yritykset, joiden oikeudellinen muoto ei ole osakeyhtiö ja joiden osake-enemmistö ei ole paikallisviranomaisten omistuksessa, ovat epäedullisessa asemassa yrittäessään kilpailla mahdollisuudesta tarjota tiettyä palvelua tietyllä alueella.
- (63) Kolmivuotinen vapautus tuloverosta vapauttaa tietyt yritykset merkittävästä menoerästä, joka muuten olisi sisältynyt niiden talousarvioon. Samalla tuensaajan netto-voitto kasvaa suhteessa muihin vastaavassa tilanteessa oleviin yrityksiin. Voitto voidaan käyttää korkeampien osinkojen jakamiseen (jolloin pääomasijoitukset tähän yritykseen tulevat erityisen kannattaviksi, millä on vääristävä vaikutus pääomamarkkinoihin). Ne voidaan myös käyttää investointien toteuttamiseen ilman, että ensin tarvitsee kerätä tarvittavat varat markkinoilta (mikä vaikuttaa niillä markkinoilla vallitsevaan kilpailuun, joihin investointi on tehty). Toisaalta vapautuksesta saatava etu mahdollistaa sen, että nämä yritykset voivat toimia sellaisin edellytyksin, jotka muuten eivät olisi mahdollisia. Sama voidaan todeta myös taloudellisesta edusta, jonka lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt saavat CDDPP:n myöntämistä lainoista, joiden korkokanta on markkinakorkoa alempi.

⁽³²⁾ Asia T-16/96, Citiflyer, Kok. 1998, s. II-0757.

⁽³³⁾ Valtiontukia koskevassa valvonnassa käytettävät viitekorot on määriteltä komission tiedonannossa viite- ja diskonttokorkojen vahvistamismenettelystä (EYVL C 273, 9.9.1997, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna komission tiedonannolla tehdyn teknisin mukautuksin (EYVL C 241, 26.8.1999, s. 9).

⁽³⁴⁾ Asia 730/79, Philip Morris, Kok. 1980, s. 2671, kohta 11 ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotus s. 2698, ks. myös asia 259/85, Ranska v. komissio, Kok. 1987, s. 4393, kohta 24. Ks. myös julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-280/00 Altmark, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, kohta 103. Julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksessaan, että tämä edellytys täyttyy hyvin helposti, sillä voidaan olettaa, että kaikki valtiontuet vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua.

- (64) Ylimääräiset rahoitusvarat helpottavat kyseisten yritysten levittäytymistä muille markkinoille ja aiheuttavat siten vääristymistä myös muilla aloilla kuin julkisten paikallispalvelujen alalla ⁽³⁵⁾. Lisäksi ne voivat vaikeuttaa muiden jäsenvaltioiden yritysten pääsyä niille Italian talouden markkinoille, joilla toimii lain 142/90 mukaisia osakeyhtiöitä.

Vaikutus kauppaan

- (65) "Kun valtion taloudellinen tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan" ⁽³⁶⁾, vaikka tukea saava yritys ei itse harjoittaisi vientiä ⁽³⁷⁾. Vastaavasti jos jäsenvaltio myöntää tukia tuotteiden jakelussa toimiville yrityksille, tuensaajayritysten ei tarvitse välttämättä itse harjoittaa toimintaa tämän jäsenvaltion ulkopuolella, jotta tuki voisi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, etenkin kun on kyse kahden jäsenvaltion välisen rajan tuntumassa sijaitsevasta yrityksestä ⁽³⁸⁾.

- (66) Niin kutsutuilla julkisten paikallispalvelujen aloilla, joilla lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt pääasiassa toimivat (Italian viranomaisten mukaan), kilpailu ei yleensä koske toisen kilpailijan palvelun myyntiä samalla alueella. Itse asiassa suurin osa palveluista voidaan tuottaa yksinoikeudella vain tietyn kunnan alueella tai kunnan jossakin osassa ⁽³⁹⁾. Kilpailua käydään ennen kaikkea siten, että Italiassa ja muissa jäsenvaltioissa sijaitsevat yritykset kilpailevat saadakseen käyttöoikeussopimuksia tai julkisia urakoita, joiden perusteella ne voivat tarjota palveluja useissa Italian kunnissa tai muissa jäsenvaltioissa.

- (67) Kuten menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ⁽⁴⁰⁾ todetaan, palvelujen kohdalla ja tässä tapauksessa kauppa ei sisällä hyödykkeiden todellista virtaa jäsenval-

tiosta toiseen. Tällä alalla yritykset kilpailevat saadakseen palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia eri kunnissa. Käsiteltävänä olevaa tukea saavat yritykset voivat tarjota edullisempia hintoja käyttöoikeussopimuksista eri kunnissa, jolloin ne pienentävät todellisten tai mahdollisten kilpailijoiden mahdollisuuksia päästä samoille markkinoille. ⁽⁴¹⁾.

- (68) On todettava, että niin kutsuttuja "julkisia paikallispalveluja" koskevien käyttöoikeussopimusten markkinat ovat yhteisön sisäiselle kilpailulle ja kaikille yhteisössä sijaitseville yrityksille avoimet markkinat, joihin sovelletaan perustamissopimuksen sääntöjä ⁽⁴²⁾.

- (69) Tutkittavat tukitoimenpiteet vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sillä ne vaikeuttavat ulkomaisten yritysten mahdollisuuksia tehdä paikallisia käyttöoikeussopimuksia Italiassa, koska tukiohjelmasta hyötyvät julkiset yritykset voivat tarjota edullisemman hinnan kuin kansalliset tai ulkomaiset kilpailijat, jotka eivät hyödy siitä. Järjestelmä estää lisäksi muiden jäsenvaltioiden yrityksiä sijoittamasta Italian yleishyödyllisiin laitoksiin (esimerkiksi hankkimalla osake-enemmistön), koska uusien omistajiensa luonteen vuoksi hankitut yritykset eivät enää olisi oikeutettuja tukeen (tai voisivat menettää sen).

- (70) Yleisesti tulee huomioda, että paikalliselle palveluntarjoajalle myönnetty tuki voi estää ulkomaista yritystä sijoittautumasta Italiaan tai tarjoamasta siellä palveluja ⁽⁴³⁾, mikä vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Yllä esitetyt huomautukset riittävät komission mielestä osoittamaan, että perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukainen ehto täyttyy ja että toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ⁽⁴⁴⁾.

- (71) Italian viranomaiset väittivät, että kyseisen toimenpiteen soveltamiskaudella on kirjattu vain hyvin harvoja valin-

⁽³⁵⁾ Kilpailun vääristymistä koskeva vaara on todellinen. Kuten hyvin tiedetään ja kuten komission hallussa olevista tiedoista käy ilmi, jotkut lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat aloittaneet toiminnan myös muilla markkinoilla, jotka eivät kuulu Italian viranomaisten antaman julkisia paikallispalveluja koskevan määritelmän piiriin.

⁽³⁶⁾ Asia 730/79 ja 259/85, kohta 11 (ks. alaviite 34).

⁽³⁷⁾ Asia C-75/97 Maribel kaksi ja kolme, Kok. 1999, s. I-3671.

⁽³⁸⁾ Asia C-310/99 Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002, ei vielä julkaistu.

⁽³⁹⁾ Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia Italian viranomaisten mainitsemaa lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden ensisijaisia toimintaaloja. Näin ei ole esimerkiksi lääkevalmisteiden myynnin ja vähittäiskaupan alalla eikä jätehuoltopalvelujen alalla.

⁽⁴⁰⁾ Menettelyn aloittamista koskeva päätös, kohta 3.3.

⁽⁴¹⁾ On muistettava, että käyttöoikeussopimuksen myöntäminen ulkopuoliselle yritykselle on yksi laissa 142/90 asetetuista mahdollisuuksista, joiden avulla kunnat voivat järjestää julkisten paikallispalvelujen tuottamisen.

⁽⁴²⁾ Komission tulkitseva tiedonanto käyttöoikeussopimuksista (konsensio) yhteisön oikeudessa (EYVL C 121, 29.4.2000, s. 2).

⁽⁴³⁾ Komission päätös 14 päivänä lokakuuta 1998 Société Marseillaise de crédit (EYVL L 198, 30.7.1999, s. 1) ja asia C-475/99 Ambulanz Glockner (2001) ei vielä julkaistu, perustelujen kohta 49 ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotus samassa asiassa, kohta 170.

⁽⁴⁴⁾ Komissio ei ole velvollinen osoittamaan tuen tosiasiallisia vaikutuksia kilpailuun tai jäsenvaltioiden väliseen kauppaan arvioidessaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvia vaikutuksia (yhdistetyt asiat T-204/97 ja T-270/97, EPAC, Kok. 2000, s. II-2267, kohta 85; yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97-607/97, T-1/98, T-3/98-T-6/98 ja T-23/98 Alzetta Mauro, Kok. 2000, s. II-2319, kohta 76).

tamenettelyn perusteella myönnettyjä käyttöoikeussopimustapauksia. Viranomaiset täsmensivät lisäksi, että kyseiset yritykset tuottavat palveluja paikallisella tasolla. Vaikutusta kauppaan olisi siten pidettävä merkityksettömänä. Tällaiset perustelut eivät ole hyväksyttävissä. Tuomioistuin on oikeuskäytännössään todennut, että vaikka jäsenvaltioiden välinen kauppa olisi tietyllä talouden alalla ja tietyssä aikana vähäistä, on silti mahdollista, että tiettyä tukitoimenpidettä voidaan pitää valtiontukea⁽⁴⁵⁾, varsinkin jos kaupan vähäisyys johtuu yhteisön oikeuden vastaisesta toiminnasta. Muuten jäsenvaltiot voisivat ryhtyä estämään kaupan lisääntymistä tietyllä alalla, jotta valtiontukia koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ei tarvitsisi soveltaa. Tosiasiassa on todettava, että jo pelkästään lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettävän tuen olemassaolo kannustaa kuntia järjestämään palvelut suoraan sen sijaan, että ne antaisivat käyttöoikeussopimuksia valintamenettelyn perusteella. Lopuksi on huomioitava se tosiseikka, että kun Italian viranomaiset ovat järjestäneet vain harvoja valintamenettelyjä kyseisellä kaudella, tilanne voi myös olla seurausta yhteisön sääntöjen ja julkisia töitä ja käyttöoikeussopimuksia koskevien periaatteiden rikkomisesta. Komissio on aloittanut Italiaa vastaan rikkomisesta johtuvan menettelyn tällaisen rikkomisen vuoksi⁽⁴⁶⁾. Lisäksi ”se, että tuen määrä on suhteellisen vähäinen tai että tuensaajayritys on suhteellisen pieni, ei automaattisesti tarkoita, ettei tuki voisi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”⁽⁴⁷⁾. Vastaavasti valtiontuki voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaikka tukea saava yritys ei itse harjoittaisi vientiä tai vaikka se toimisi vain paikallisella tasolla⁽⁴⁸⁾.

- (72) Mikään kyseisissä tukiohjelmissa ei takaa, että yksittäisissä tapauksissa myönnetty tuki täyttää vähämerkityksistä tukea koskevat edellytykset, joten komission tiedo-

nannoissa ja johdetussa oikeudessa vahvistettua vähämerkityksisen tuen periaatetta⁽⁴⁹⁾ ei selvästikään voi soveltaa sellaisenaan tähän käsiteltävänä olevaan toimenpiteeseen. On kuitenkin mahdollista, että jotkut yksittäiset tapaukset ovat vähämerkityksisiä tukia. Näissä erityistapauksissa kyseiset toimenpiteet eivät kuulu perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan eivätkä tämän päätöksen soveltamisalaan.

- (73) Lisäksi on syytä huomata, että käsiteltävänä olevilla tukitoimenpiteillä voi olla vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan myös seuraavaksi esitetyistä syistä. Eräät Italian viranomaisten lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden tärkeimmiksi toiminta-aloiksi nimeämistä aloista ovat epäilemättä olleet jo kyseisten toimenpiteiden toteuttamisen aikana mukana Italian ja muiden jäsenvaltioiden välisessä kaupassa (esimerkiksi lääkevalmisteiden, sähkön ja jätehuollon alat). Kilpailu ei siten ollut vain odotettavissa, vaan jossakin määrin jo olemassa.
- (74) Lisäksi lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt voivat ryhtyä toimimaan myös sellaisilla markkinoilla, joilla käydään jäsenvaltioiden välistä kauppaa. Kuten komissio on menettelyn yhteydessä todennut ja kuten eräät huomautuksia esittäneet yritykset vahvistivat, eräät lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat aloittaneet toiminnan myös muilla markkinoilla, joilla käydään laajalti jäsenvaltioiden välistä kauppaa⁽⁵⁰⁾. On siten luultavaa, että kyseisillä tukitoimenpiteillä on vaikutuksia muihinkin markkinoihin kuin niin kutsuttuihin julkisten paikallispalvelujen markkinoihin.

- (75) Komissio katsoo näin ollen, että kolmivuotinen vapautus tuloverosta ja 1 päivänä heinäkuuta 1986 annetun lain 31 9 a §:n nojalla lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettyt lainat ovat perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁵⁾ Yhdistetyt asiat T-132/96 ja T-143/96 Volkswagen, Kok. 1999, s. II-3663, kohta 211; yhdistetyt asiat T-447/93, T-448/93 ja T-449/93 Associazione Italiana Tecnico Economica del Cemento, British Cement Association, Blue Circle Industries plc, Castle Cement Ltd, The Rugby Group plc ja Titan Cement Company SA v. komissio, Kok. 1995, s. II-1971, kohdat 139 ja 140.

⁽⁴⁶⁾ Rikkomismenettely nro 1999/2184, virallinen lausunto 8.11.2000.

⁽⁴⁷⁾ C-142/87 Tubemeuse, Kok. 1990, s. I-959, kohdat 42 ja 43. Asia C-310/99 Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002, ei vielä julkaistu, kohta 86.

⁽⁴⁸⁾ Asia C-142/87 Belgian kuningaskunta v. komissio, Kok. 1990, s. I-959, kohta 35; asia 102/87 Ranskan tasavalta v. komissio, Kok. 1988, s. 4067, kohta 19; asia C-75/97 Belgian kuningaskunta v. komissio (tukijärjestelmä Maribel kaksi ja kolme), Kok. 1999, s. I-3671, kohta 49; yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98 Alzetta Mauro, Kok. 2000, s. II-2319, kohta 91; asia T-55/99 (CETM), Kok. 2000, s. II-3207, kohta 86.

⁽⁴⁹⁾ Pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C 213, 19.8.1992, s. 2); komission tiedonanto vähämerkityksisestä tuesta (EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9); Komission asetus (EY) N:o 69/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30).

⁽⁵⁰⁾ Esimerkiksi ACEA ja AEM ovat aloittaneet toiminnan televiestintämarkkinoilla; AMGA on ilmoittanut alkavansa tuottaa muille yrityksille viestintäverkkojen hallinnointiohjelmistoja ja muita erityispalveluja muun muassa vedenjakelun alalla.

⁽⁵¹⁾ Sen väitteen osalta, jonka mukaan kyseiset toimenpiteet eivät ole valtiontukia, koska ne korvaavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamisesta aiheutuvia nettokustannuksia, ks. tämän päätöksen 107 kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa esitetty perustelu toimenpiteiden yhteensopivuudesta perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan kanssa.

5.2 Vapautus ”siirtoverosta” ei kuulu 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan

rosta sovelletaan kaikkiin tapauksiin, joissa erityislaitos tai kunnallinen laitos on muutettu osakeyhtiöksi, riippumatta osakeyhtiön osakeomistusrakenteesta.

(76) Italian viranomaiset myöntävät, että vapautus ”siirtoverosta” on erityinen verojärjestely, jota sovelletaan vain kunnallisten laitosten ja erityislaitosten muuttamiseen osakeyhtiöiksi. Toimenpiteen valikoivuutta voidaan kuitenkin perustella ”järjestelmän luonteella tai rakenteella”⁽⁵²⁾. Siinä tapauksessa tukitoimenpidettä ei katsota valtiontueksi.

(77) Tässä yhteydessä komissio huomauttaa kuitenkin, että siirtoveroa sovelletaan säännösten mukaan uusien taloudellisten yksiköiden perustamiseen tai toiminnan siirtämiseen taloudellisesta yksiköstä toiseen. Kun kunnallinen laitos yksinkertaisesti muutetaan Italian oikeusjärjestykseen kuuluvan muodollisuuden kautta lain 142/90 mukaiseksi osakeyhtiöksi, vaikuttaa siltä, että perustetaan uusi taloudellinen yksikkö. Kyseessä on kuitenkin vain näennäinen perustaminen. Sisällön kannalta kunnallinen laitos ja lain 142/90 mukainen osakeyhtiö ovat yksi ja sama taloudellinen yksikkö, joilla vain on erilainen oikeudellinen muoto.

(78) Kuten Italian senaatin valmisteluasiakirjoissa todetaan⁽⁵³⁾, yrityksen oikeudellisen muodon muuttamiseen sovellettavissa Italian oikeusjärjestelmän yleisissä säännöissä ei ole säädöksiä kunnallisen laitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Muuttaminen olisi näin ollen toteutettava siten, että kunnalliset laitokset lopetetaan ”tekniisesti” ja perustetaan ”uudet” osakeyhtiöt. Tuloksena on se, että näennäisesti perustetaan uusi taloudellinen yksikkö, mutta kuten aiemmin on jo mainittu, kyseessä onkin sama taloudellinen yksikkö, jolla on erilainen oikeudellinen muoto. On siten perusteltua, että tähän tapaukseen ei sovelleta yleisiä verosäännöksiä, jotka koskevat toimintojen siirtämistä uuden taloudellisen yksikön perustamiseksi.

(79) Italian viranomaiset väittivät lisäksi, että pelkkä yrityksen oikeudellisen muodon muuttaminen on neutraalin verotuksen periaatteen mukaista, sillä muuttaminen ei aiheuta tulojen eikä tuottovalmiuksien kasvua. Vapautus siirtoverosta olisi siten tämän periaatteen sovellus kyseiseen erityistapaukseen. Onkin totta, että toisin kuin kolmivuotista vapautusta tuloverosta, vapautusta siirtove-

(80) On myös selvää, että erityislaitoksen tai kunnallisen laitoksen muuttamista osakeyhtiöksi ei voida verrata tavanomaiseen yhtiön perustamiseen. Kyseessä ei nimittäin ole toimenpide, joka olisi mahdollinen yksityiselle sijoittajalle, vaan viranomaisten päätös, jolla ne valitsevat haluamansa oikeudellisen välineen laissa 142/90 asetuista tiettyjen palvelujen tuottamista paikallisella tasolla koskevista vaihtoehtoista⁽⁵⁴⁾.

(81) Edellä esitetyn perusteella komissio toteaa, että logiikka, jonka perusteella kyseinen vapautus on asetettu, kuvastaa verojärjestelmän asianmukaista toimintaa ja tehokkuutta. Vapautus perustuu neutraalin verotuksen periaatteeseen, joka on yksi verojärjestelmän peruseriaatteista. Kyseinen toimenpide on siten oikeutettu järjestelmän luonteen ja rakenteen vuoksi eikä ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea.

5.3 Tuen luonne: uusi vai voimassa oleva

(82) Tähän liittyen on ratkaistava kaksi kysymystä. Ensimmäinen koskee väitettä, jonka mukaan alat, joilla lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt toimivat, eivät olleet avoimia kilpailulle ajankohtana, jona käsiteltävänä olevat tukitoimenpiteet tulivat voimaan. Näin kaikkia kyseisiä tukitoimenpiteitä olisi pidettävä voimassa olevina tukina asetuksen (EY) N:o 659/99 1 artiklan b alakohdan v alakohdan ja/tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Alzetta Mauro antaman tuomion perusteella⁽⁵⁵⁾.

(83) Tällaista perustelua ei voida hyväksyä. Käsiteltävinä olevia tukitoimenpiteitä on tarkasteltava tukiohjelmina. Tukitoimenpiteiden tarkoituksena on tuoda etua kaikille lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille. Ne ovat yrityksiä, jotka voivat toimia suoraan tai välillisesti millä tahansa niiden ja/tai niiden osakkeenomistajien valitsemilla

⁽⁵²⁾ Asia 173/73 Italia v. komissio, Kok. 1974, s. 709. Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen, EYVL 1998 C 384, 10.12.1998, s. 3, kohta 12.

⁽⁵³⁾ Atti parlamentari della XII legislatura, senato della Repubblica, s. 18, n. 2157.

⁽⁵⁴⁾ Kunnan on valittava, rajoittaako se yhtiönsä toiminnan julkisten paikallispalvelujen tarjoamiseen alueellaan vai perustaako se yhtiön, jolla on valmiudet toimia talouden eri aloilla ja kaikkialla, missä kaupallisia mahdollisuuksia tarjoutuu.

⁽⁵⁵⁾ Ks. alaviite 3.

talouden aloilla. Järjestelmiin ei sisälly mitään viittausta siihen, että tuet rajoittuisivat pelkästään aloihin, jotka eivät ole avoimia kilpailulle.

verotoimenpide vaan jo voimassa olleen toimenpiteen sovellus. Sen sijaan, että 70 momentissa olisi luotu uusi valtiontuki, sillä rajoitettiin kyseisen verovapauden kesto kolmeen vuoteen ja poistettiin siten lakiin perustuva kilpailua vääristävä tilanne.

(84) Lisäksi komission hallussa olevien tietojen mukaan joillakin Italian viranomaisten nimeämällä osakeyhtiöiden tärkeimmillä toiminta-aloilla esiintyi epäilemättä jonkinlaista kilpailua ajankohtana, jona tukitoimenpiteet tulivat voimaan, toisin kuin Italian viranomaiset väittävät. Esimerkkeinä voidaan mainita lääkevalmisteiden, jätehuollon, kaasun ja vesihuollon alat. Italian viranomaisten omat huomautukset vahvistavat tätä näkökantaa, sillä niissä todetaan, että näillä aloilla kilpailu oli vielä varsin vähäistä ⁽⁵⁶⁾. Kun kilpailu tietyllä talouden alalla ja tietynä hetkenä on vähäistä, jäsenvaltiot eivät voi ottaa käyttöön valtiontukea sisältäviä tukitoimenpiteitä, jotka saattavat pysäyttää kehityksen tai vähentää jo olemassa olevaa kilpailua.

(85) Voidaan siis päätellä, että väite, jonka mukaan mikään osakeyhtiöiden toiminta-ala ei käsiteltävänä olevien tukitoimenpiteiden voimaantuloajankohtana ollut avoin kilpailulle, on perusteeton. Kyseisiä tukitoimenpiteitä ei siis näillä perusteilla voida pitää voimassa olevina tukina, joskin on mahdollista, että tietyjä kyseisistä järjestelmistä myönnettyjä yksittäisiä tukia voidaan pitää voimassa olevina tukina tuensaajan erityisen tilanteen vuoksi.

(86) Toinen ratkaistava kysymys koskee väitettä, jonka mukaan kolmivuotista vapautusta tuloverosta olisi pidettävä voimassa olevana tukena. Tähän liittyvä perustelu on pääpiirteittäin seuraava. Kunnalliset laitokset ja myöhemmin 2000-luvun alkuun asti erityislaitokset rinnastettiin verotuksellisesti paikallisviranomaisiin, minkä vuoksi ne eivät olleet verovelvollisia. Lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat korvanneet kunnalliset laitokset. Siten lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnetty kolmivuotinen vapautus tuloverosta ei ole uusi

(87) Kun otetaan huomioon se, että kunnalliset laitokset ja myöhemmin erityislaitokset todella oli vapautettu kaikista tuloveroista, komissio toteaa, että voimassa olevan tuen käsitettä ei tässä tapauksessa voida soveltaa käsiteltävänä olevaan kolmivuotiseen vapautukseen tuloverosta.

(88) Voimassa olevan tuen käsitettä koskeva perustavanluonteinen tuomio on asiassa *Namur Ducroire* annettu tuomio ⁽⁵⁷⁾, jossa tuomioistuin totesi, että päätökseen, jolla tietyn julkisen yhtiön (OND) toiminta-alan laajentaminen sallitaan, voi sisältyä se, että kyseiselle yritykselle myönnetystä tuesta tulee uusi tuki. Tuomioistuin totesi, että perustamissopimuksen voimaantuloa edeltävässä lainsäädännössä i) oli määritelty OND:n tehtävä ja toiminta-alat hyvin yleisesti (vientiluottojen takuiden myöntäminen), ii) oli myönnetty joitakin etuja ja iii) ei ollut asetettu minkäänlaisia alaan liittyviä tai maantieteellisiä rajoja OND:n toiminnalle ⁽⁵⁸⁾. OND oli tässä tilanteessa, toimittuaan useiden vuosien ajan pelkästään tiettyjen vientiin liittyvien riskien vakuutusyhtiönä, päättänyt (vaaditun Belgian hallituksen suostumuksen saatuaan) laajentaa vakuutustoimintaansa myös vientiin, joka kohdistui Länsi-Euroopan maihin.

(89) Tuomioistuin totesi, että kysymys siitä, oliko tuki uusi tuki vai voimassa oleva tuki, oli ratkaistava kyseisen tukitoimenpiteen perustana olevan lainsäädännön valossa. Se vahvisti, että päätös laajentaa OND:n kattamia viennin riskejä (joka ei ylittänyt OND:n alkuperäisen toiminta-alan määrittelyä) ei vaikuttanut lainsäädäntöön, jossa tämä etu oli myönnetty, ei etujen luonteen eikä julkisen yhtiön toiminta-alan osalta. Näin ollen tuen katsottiin olevan voimassa oleva tuki.

(90) Tässä tapauksessa ei täyty yksikään edellä olevassa tuomiossa määritellyistä ehdoista, joiden mukaan tuen voitaisiin katsoa olevan voimassa oleva tuki.

(91) Lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettyä kolmivuotista vapautusta tuloverosta ei ole säädetty lailla,

⁽⁵⁶⁾ Italian viranomaisten 2. elokuuta 1999 päivätyt huomautukset, sivu 10. Myös 2. elokuuta 1999 päivätyissä huomautuksissa Italian viranomaiset antoivat ymmärtää, että lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt harjoittivat myös kilpailulle avointa liiketoimintaa. Myös AMGA, yksi huomautuksia lähettäneistä yrityksistä, myönsi — kiellettyään ensin kilpailun olemassaolon — että todellisuudessa jonkinasteista kilpailua käytiin. 11. huhtikuuta 2000 päivättyjen huomautusten kohdassa 35 yritys väitti, että kolmivuotisella vapautuksella tuloverosta pyrittiin estämään kilpailun vääristymisen.

⁽⁵⁷⁾ Asia C-44/93, Kok. 1993, s. I-3829.

⁽⁵⁸⁾ Op. cit. kohdat 23–24.

joka edeltäisi perustamissopimuksen voimaantuloa. Vapautus on vahvistettu 30 päivänä elokuuta 1993 annetun asetuksen 331 66 §:n 14 momentissa ja vuoden 1995 lain 549 3 §:n 70 momentissa. Vuonna 1990, jolloin kunnille annettiin lailla N:o 142/90 mahdollisuus perustaa osakeyhtiöitä, joissa julkisella sektorilla on osake-enemmistö, tuottamaan julkisia paikallispalveluja, ei vielä säädetty näille osakeyhtiöille myönnettävästä tuloverovapaudesta. Kaikenlaiset osakeyhtiöt, jotka on perustettu vuosina 1990–1993 (30 päivänä elokuuta 1993 annetun asetuksen 331 66 §:n 14 momentti tuli voimaan vuonna 1993), olivat tuloverovelvollisia. Tämä on todettu selvästi Italian senaatin valmisteluasiakirjoissa⁽⁵⁹⁾, joissa vahvistetaan, että verovapaus on myönnetty siitä lähtökohdasta käsin, että lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt olisivat joutuneet ilman tätä vapautusta maksamaan tuloveroa⁽⁶⁰⁾. Näin ollen Italia hyväksyi uuden lain useita vuosikymmeniä perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen laajentaakseen kunnallisiin laitoksiin sovellettavan verojärjestelmän koskemaan lain 142/90 mukaisia osakeyhtiöitä.

142/90 ja sitä seuranneeseen kunnallisten laitosten ja erityislaitosten muuttamiseen osakeyhtiöiksi, toisin kuin OND:n tapauksessa.

- (93) Voidaan siis päätellä, että lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettävä kolmivuotinen vapautus tuloverosta on uusi valtiontuki.

5.4 Soveltuvuus yhteismarkkinoille

- (92) Lisäksi kunnallisten laitosten tehtävää ja toiminta-alaa ei ole määritelty yleisesti. Kunnallisten laitosten ja myöhemmin erityislaitosten toiminta rajoittui tiettyjen julkisten palvelujen tuottamiseen paikallisella tasolla. Näin ollen lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä on vahvistettu alaan liittyvät ja maantieteelliset rajoitukset. Lainsäädännössä ei aseteta vastaavia rajoituksia lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille. Lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt voivat harjoittaa mitä tahansa taloudellista toimintaa millä tahansa alueella⁽⁶¹⁾. Näin ollen tehtävän ja toiminta-alan laajentaminen perustuu suoraan lakiin

- (94) Pääteltyään, että kolmivuotinen vapautus tuloverosta ja asetuksen 318/1986 9 a §:n nojalla myönnettyt lainat ovat olleet lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnettyä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea, komissio tutkii, voidaanko tuen katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille. Arviointi koskee kumpaakin tukitoimenpidettä yhteisesti, jollei toisin mainita.

- (95) Tuki ei ole perustamissopimuksen mukainen 87 artiklan 2 kohdan perusteella. Kyseessä ei nimittäin ole yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi eikä tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut. Tuki ei sovellu yhteismarkkinoille myöskään 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan (tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen) eikä e alakohdan (muu tuki, josta neuvosto päättää) perusteella. Italia ei olekaan maininnut mitään näistä poikkeuksista. Tuki ei myöskään ole perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukainen. Julkisten palvelujen alan uudelleenjärjestelyä Italiassa ei voida pitää Euroopan yhteistä etua koskevana hankkeena, sillä se suosii ensisijaisesti yhden jäsenvaltion taloudellisia toimijoita yhteisön edun sijaan, eikä se edistä todellista, täsmällistä ja tarkoin määriteltyä hanketta. Tuki ei myöskään poista jäsenvaltion taloudessa olevaa vakavaa häiriötä, sillä ei ole millään tavoin todistettu, että Italian julkisten paikallispalvelujen sektoria koettelisi rakenteellinen kriisi.

⁽⁵⁹⁾ Atti parlamentari della XII legislatura, Senato della Repubblica, s. 18, n. 2157. Kyseinen kohta kuuluu seuraavasti: "muovendo dalla considerazione che in 'nuovi' soggetti [...] non avrebbero potuto più fruire delle non trascurabili agevolazioni fiscali riconosciute a detti enti locali (tra le quali l'esclusione dall'IRPEG e dall'ILOR) [...] ha previsto una moratoria [...] finalizzato a rimuovere l'effetto disincentivante connesso alla brusca perdita di ogni vantaggio fiscale" (kun otetaan huomioon se, että "uudet" verovelvolliset [...] eivät enää olisi voineet hyötyä paikallishallinnolle myönnetyistä huomattavista verohelpotuksista (vapautus IRPEG- ja ILOR-veroista) [...], on säättänyt "pidennyksestä" [...], jonka tarkoituksena on poistaa veroetujen äkillisen menettämisen aiheuttama kielteinen vaikutus).

⁽⁶⁰⁾ Myös AMGA, ACEA ja AEM, joiden mielestä tuen määrittely voimassa olevaksi tueksi oli oikea, myönsivät, että ilman näitä uusia määräyksiä kunnallisten laitosten muuttaminen lain 142/90 mukaisiksi osakeyhtiöiksi olisi merkinnyt sitä, että niiden olisi pitänyt maksaa tuloveroa (ks. AMGA:n 11. huhtikuuta 2000 päivätty huomautukset, kohta 11, ja ACEA:n ja AEM:n 21. joulukuuta 2000 päivätty huomautukset, kohta 7).

⁽⁶¹⁾ Italian Corte di cassazione Sezioni Unite on todennut, että "Le SpA a prevalente capitale pubblico locale sono da considerarsi a tutti gli effetti soggetti societari privati [...]" (Osakeyhtiöitä, joiden osake-enemmistö on paikallishallinnon omistuksessa, on pidettävä kaikin tavoin yksityisinä yrityksinä), 6.5.1995 annettu tuomio nro 4989. Tosiasiassa lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt ovat toimineet ja toimivat kotikuntansa ulkopuolella tai jopa Italian ulkopuolella ja/tai markkinoilla, jotka eivät ole julkisten paikallispalvelujen markkinoita.

- (96) Tukea sovelletaan jäsenvaltion alueella, joten sitä ei voida pitää 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan mukaisena (tiettyjen alueiden taloudellisen kehityksen edistäminen).

Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohda

- (97) Tuen yhteensopivuudesta perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan kanssa (tiettyjen alueiden taloudellisen kehityksen edistäminen) on todettava, että kyseinen tukitoimenpide, joka vähentää yrityksen talous-arvioon sisältyviä tavanomaisia kustannuksia, on voinut edistää joidenkin yritysten rakenneuudistusta, tehokkuuden parantamista ja kilpailukyvyyn lisäämistä ⁽⁶²⁾. Ehdot, joiden perusteella voidaan soveltaa yhteisön suuntaviivoja valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi, eivät kuitenkaan täyty ⁽⁶³⁾. Tukea ei ole ilmoitettu komissiolle erikseen, eikä mitään rakenneuudistussuunnitelmaa ole esitetty, vaikka tukitoimenpiteet koskevat myös suuria yrityksiä. Tukea ei ole tarkoitettu pelkästään vaikeuksissa oleville yrityksille, eikä ole osoitettu, että kaikki tuensaajayritykset olisivat tällaisessa tilanteessa. Tuella ei myöskään pyritä palauttamaan yritysten pitkän aikavälin taloudellista kannattavuutta. Mainituissa suuntaviivoissa vaaditaan, että kilpailijoihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset on pyrittävä poistamaan mahdollisimman laajasti. Mitään merkkiä tällaisista toimista ei ole.
- (98) Kyseiset tukitoimenpiteet eivät koske ainoastaan pk-yrityksiä. Pk-yrityksille myönnettävistä tuista komissio huomauttaa, että tukijärjestelmää voidaan soveltaa muihinkin kuin pk-yrityksiin ja että veroetuuksia ei voida pitää investointitukena eikä muunlaisena kustannustukena, jota olisi voitu pitää perustamissopimuksen mukaisena pk-yrityksille myönnettäviin tukiin sovellettavien säännösten nojalla.
- (99) Ei ole myöskään täysin selvää, mitä tarkoitetaan väitteellä, jonka mukaan kolmivuotinen vapautus tuloverosta soveltuisi yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella, koska sillä pyritään edistämään kyseisten yritysten rakenneuudistusta ja siirtymistä monopolistisesta markkinarakenteesta kilpailurakenteeseen.
- (100) Jos väitettä tulkitaan kirjaimellisesti, se on perusteeton. Kaikki lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt nauttivat kotikunnassaan samoista yksinoikeuksista kuin ne kunnalliset laitokset ja erityislaitokset, jotka ne ovat korvanneet. Italian viranomaiset ovat vahvistaneet tämän useita kertoja todetessaan, että kaikki kunnat, jotka ovat perustaneet lain 142/90 mukaisen osakeyhtiön, ovat antaneet niille ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka aiemmin kuuluivat kunnallisille laitoksille. Myös huomautuksia esittäneet yritykset ovat korostaneet, että lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille on annettu täsmälleen sama paikallinen monopoliasema, joka aiemmin oli kunnallisilla laitoksilla tai erityislaitoksilla ⁽⁶⁴⁾. Lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnetty edut koskevat lisäksi muutakin kuin pelkkää oikeudellisen muodon muuttamista ja jatkuvat kolme vuotta muutoksen jälkeen.
- (101) Näin ollen se, että komissio on aiemmin päättänyt muunlaisten tukitoimien yhteydessä, että tukea, jolla pyritään helpottamaan siirtymistä monopolistisesta markkinarakenteesta kilpailurakenteeseen, voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella, ei liity mitenkään nyt käsiteltävänä olevan tukitoimenpiteen arviointiin ⁽⁶⁵⁾.
- (102) Toisaalta kyseinen väite voitaisiin tulkita siten, että kyseisellä tukitoimenpiteellä pyritään edistämään paikallisviranomaisten hallitsemien yritysten yksityistämistä, jolloin paikallispalvelujen markkinat olisivat vapaammat ja yksityinen pääoma voisi osallistua siihen aiempaa enemmän.
- (103) Aiemmin esitetty perustelut estävät komissiota hyväksymästä tätä väitettä. On vielä lisättävä, että jos kyseisen tukitoimenpiteen tavoitteena olisi todella edistää siirtymistä kohti vapaampia markkinoita ja yksityisen pääoman osallistumista, toimenpidettä olisi pitänyt soveltaa kaikenlaisiin yksityistämisen muotoihin tai tukea olisi pitänyt myöntää enemmän, jos yksityistäminen olisi viety pidemmälle (jos kunnat esimerkiksi olisivat säilyttäneet osakeyhtiöissä vähemmistöosakkuuden). Tukitoimenpidettä ei kuitenkaan ole sovellettu yhdenmukaisesti, vaan pelkästään lain 142/90 mukaisiin osakeyhtiöihin (joissa julkisella sektorilla on enemmistöosakkuus). Julkisten ja yksityisten yritysten yhtäläistä kohtelua koskevan periaatteen mukaan se, että tuki olisi myönnetty yritysten yksityistämisen edistämiseksi, ei kuitenkaan yleensä ole riittävä osoitus tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

⁽⁶²⁾ Ks. tähän liittyen AEM:n ja ACEA:n 21. joulukuuta 2000 päivätty huomautukset, kohta 42.

⁽⁶³⁾ EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2. Edellisiä yhteisön suuntaviivoja valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12) ja vuonna 1979 annetun kahdeksannen kertomuksen kilpailupolitiikasta kohdissa 177, 227 ja 228 asetettuja sääntöjä sovellettiin tukiin, jotka oli myönnetty ennen uusien suuntaviivojen julkaisemista virallisessa lehdessä. Tämän tapauksen osalta kyseisten sääntöjen sisältö on sama, eikä tapauksen arvioinnin kannalta ole merkitystä sillä, kumpia sääntöjä sovelletaan.

⁽⁶⁴⁾ 21. tammikuuta 2000 päivätty huomautukset, kohta 6.

⁽⁶⁵⁾ Ks. edellä 26 kappale.

(104) Italian viranomaiset väittivät, että erityislaitoksen muuttaminen yksityisoikeudelliseksi yhtiöksi olisi tullut kunnille erittäin kalliiksi ilman kolmivuotista vapautusta tuloverosta. On kuitenkin normaalia, että yritys, joka muuttaa oikeudellista muotoaan (tässä tapauksessa erityislaitoksesta osakeyhtiöksi), pääsee nauttimaan uuden oikeudellisen muodon suomista oikeuksista ja eduista (mahdollisuus toimia kunnan alueen ulkopuolella ja millä tahansa talouden alalla), mutta kantaa myös uuden oikeudellisen muodon tuomat velvollisuudet, kuten erilaisen verotuskohtelun. On selvää, että nämä seuraamukset heijastuvat yrityksen omistusrakenteeseen. Ei kuitenkaan ole osoitettu, että oikeudellisen muodon muuttamista ei olisi tapahtunut ilman käsiteltävänä olevaa tukitoimenpidettä tai että siitä saatu etu olisi oikeassa suhteessa tavoitteena olevaan päämäärään nähden. Kuten on jo mainittu, kyseisen tuen ohella ei toteutettu toimia, joilla olisi pyritty lieventämään kilpailun vääristymistä.

(105) Arvio ei ole ristiriidassa komission päätöskäytännön eikä etenkin Alankomaiden julkista liikennettä koskevan päätöksen ⁽⁶⁶⁾ kanssa, kuten Italian viranomaiset ovat väittäneet. Riittää, kun todetaan, että käsiteltävänä olevasta tapauksesta poiketen tuossa tapauksessa

— tuensaajia kiellettiin osallistumasta tarjouskilpailuihin koko tukikauden ajan, niin kauan kuin kotimaan markkinoilla sovellettavat menettelyt eivät olleet avoimia ja syrjimättömiä,

— tuen myöntäminen edellytti, että yritys laati yksityiskohtaisen rakennesuunnitelman.

(106) Komissio katsoo näin ollen, että kolmivuotisen tuloverovapauden ja asetuksen 318/1986 9 a §:n nojalla myönnettyjen lainojen muodossa myönnettyä tukea ei voida pitää perustamissopimuksen mukaisena 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella. Kyseisessä perustamissopimuksen määräyksessä edellytetään lisäksi, että ”tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”, eikä komissio edellä esitetyn perusteella katso tämän edellytyksen täyttyvän tässä tapauksessa. Kyseisen tukitoimenpiteen huomattavin vaikutus ei ollut Italian markkinoiden kilpailukykyyn lisääminen vaan tiettyjen italialaisten yritysten vahvistaminen (joissa paikallisviranomaisilla on määräysvalta) suhteessa niiden kilpailijoihin muissa jäsenvaltioissa sekä viimeksi mainittujen yritysten pääsyn estäminen Italian markkinoille.

Perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohta

(107) Italian viranomaisten mukaan kolmivuotista tuloverovapautta ja asetuksen 318/1986 9 a §:n nojalla myönnettyjä lainoja olisi pidettävä valtiontukena, joka soveltuu yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan perusteella. Ne vakuuttivat, että valtaosa lain 142/90 mukaisten osakeyhtiöiden harjoittamasta liiketoiminnasta on yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamista ja että ilman kyseistä tukitoimenpidettä yritykset eivät olisi voineet hoitaa niille uskottua palvelutehtävää.

(108) Komissio ei hyväksy näkemystä, jonka mukaan kyseeseen tukeen voitaisiin soveltaa 86 artiklan 2 kohtaa, eikä se myöskään katso, että tukitoimenpide olisi lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille myönnetty korvaus yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamisesta. Yleishyödyllisistä palveluista Euroopassa antamassaan tiedonannossa ⁽⁶⁷⁾ komissio korostaa, että 86 artiklan 2 kohdan soveltamiseen ja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien velvollisuuksien korvaamiseen liittyvä kolme periaatetta:

a) puolueettomuus;

b) jäsenvaltion vapaus määritellä yleishyödylliset palvelut; ja

c) suhteellisuus.

(109) Puolueettomuudella tarkoitetaan sitä, että komissio ei tee eroa sen välillä, vastaavatko yleishyödyllisten palvelujen tuottamisesta yksityiset vai julkiset yritykset. Toisaalta perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan samalla tavalla riippumatta siitä, mikä on yrityksen omistusrakenne.

(110) Jäsenvaltioiden vapautta määritellä yleishyödylliset palvelut rajoittaa vain komission valvonta väärinkäytösten tai ilmeisten virheiden havaitsemiseksi. ”Jotta 86 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua poikkeusta voidaan soveltaa, julkisen palvelun tehtävä on määriteltävä selvästi ja tehtävän on perustuttava julkisen vallan päätökseen (mukaan luetuna sopimukset)”. Tämä velvoite on tarpeen oikeusvarmuuden ja avoimuuden varmistamiseksi kansalaisten suhteen, ja se on välttämätön komission tekemää suhteellisuusarviointia varten ⁽⁶⁸⁾.

(111) Suhteellisuus merkitsee, että yleishyödyllisen tehtävän toteuttamiseen käytetyt keinot eivät saa aiheuttaa yli-

⁽⁶⁶⁾ Ks. alaviite 16.

⁽⁶⁷⁾ EYVL C 17, 19.1.2001, s. 4.

⁽⁶⁸⁾ Tiedonannon 22 kohta.

määräisiä kaupan vääristymiä eivätkä ne saa ylittää rajoituksia, joita tehtävän täyttämisen varmistaminen vaatii. Yleishyödyllisten palvelujen tuottaminen on varmistettava. Yrityksillä, joille tämä tehtävä on uskottu, on oltava valmiudet täyttää tähän liittyvät velvollisuudet, ja jäsenvaltio voi kattaa ylimääräiset nettokustannukset, jotka kyseisille yrityksille koituu tämän erityistehtävän suorittamisesta.

siksi palveluiksi ja missä määrin. Siinä ei myöskään mainita mitään erityistä julkisia palveluja koskevaa velvoitetta. Lakia ei siten voida pitää säädöksenä, jossa määriteltäisiin selvästi julkisten palvelujen tarjoamista koskeva tehtävä ja uskottaisiin se tietyille yrityksille. Italian viranomaiset eivät ole maininneet muita säädöksiä tai tietoja, jotka koskisivat julkisten palvelujen määrittelyä tai tehtävänantoa.

- (112) Italian viranomaisten vaatimus 86 artiklan 2 kohdan soveltamisesta on hylättävä ensinnäkin siksi, että toimenpide ei kohtelee yksityisiä yrityksiä ja julkisia yrityksiä yhtäläisesti eikä siten noudata perustamissopimuksen 295 artiklassa vahvistettua puolueettomuuden periaatetta eikä yhteisön oikeuden peruseriaatteisiin kuuluvaa yhtäläisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaatetta.
- (113) Kyseistä tukea ei ole myönnetty sillä perusteella, että yrityksille olisi annettu hoidettavaksi yleishyödyllisiin palveluihin liittyviä velvoitteita, vaan pelkästään tiettyjen yritysten osakeomistusrakenteen perusteella. CDDPP:n halpakorkoisia lainoja ja kolmivuotista tuloverovapautta sovelletaan vain yrityksiin, jotka on muutettu lain 142/90 mukaisiksi osakeyhtiöiksi (eli yhtiöiksi, joiden pääomaenemmistö on kuntien omistuksessa). Yritykset, joissa kunnilla on vain vähemmistöosakkuus, ja kokonaan yksityiset yritykset eivät saa tätä etua, vaikka tuottaisivat samoja palveluja.
- (114) Se, että kyseisten tukitoimenpiteiden soveltaminen ei liity yleishyödyllisten palvelujen tuottamista koskevaan velvoitteeseen, sekä niiden syrjivä luonne ovat ilmeisiä, kun otetaan huomioon, että lain 142/90 mukainen osakeyhtiö olisi menettänyt oikeuden kolmivuotiseen vapautukseen tuloverosta ja mahdollisuuden saada halpakorkoisia lainaa CDDPP:ltä, jos kunnan osakeomistus olisi kyseisen tuen soveltamisaikana vähentynyt niin, että sillä ei enää olisi enemmistöosakkuutta.
- (115) Toiseksi komissio huomauttaa, että tässä tapauksessa ei ole noudatettu myöskään määrittelyyn ja tehtävänantoon liittyviä periaatteita.
- (116) Kuten Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet, lain 142/90 mukaiset osakeyhtiöt harjoittavat joitakin sellaisia toimintoja, jotka periaatteessa voisivat oikeuttaa 86 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen soveltamisen. Lain 142/90 22 §:n mukaan kunnat voivat tarjota julkisia palveluja myös osakeyhtiöiden välityksellä. Laissa ei kuitenkaan määritellä, mitkä palvelut on katsottava julkisiksi palveluiksi ja missä määrin. Siinä ei myöskään mainita mitään erityistä julkisia palveluja koskevaa velvoitetta. Lakia ei siten voida pitää säädöksenä, jossa määriteltäisiin selvästi julkisten palvelujen tarjoamista koskeva tehtävä ja uskottaisiin se tietyille yrityksille. Italian viranomaiset eivät ole maininneet muita säädöksiä tai tietoja, jotka koskisivat julkisten palvelujen määrittelyä tai tehtävänantoa.
- (117) Kolmanneksi tapauksessa ei ole noudatettu myöskään suhteellisuuden periaatetta. Italian viranomaiset eivät ole ilmoittaneet, mitä yleishyödyllisiin palveluihin liittyviä velvollisuuksia kyseisille yrityksille on uskottu, mitkä ovat velvollisuuden täyttämistä aiheuttavat ylimääräiset nettokustannukset tai kuinka paljon valtion varoja on myönnetty lain 142/90 mukaisille osakeyhtiöille käsiteltävänä olevan tukitoimenpiteen tai muiden välineiden perusteella. Komissio ei näin ollen pysty arvioimaan toimenpiteen suhteellisuutta. Lisäksi kolmivuotisesta tuloverovapaudesta saatava etu riippuu yrityksen veronalaisen tulojen määrästä eikä nettokustannuksista, jotka olisivat aiheutuneet mahdollisesta velvollisuudesta tuottaa julkisia palveluja. Italian viranomaiset eivät myöskään ole osoittaneet, että CDDPP:n lainat olisivat perusteltuja julkisten palvelujen tuottamiseen liittyvän velvollisuuden täyttämistä aiheuttavien kustannusten vuoksi.
- (118) Näin ollen on selvää, että käsiteltävänä olevalla tukitoimenpiteellä ei ole mitään tekemistä yleishyödyllisen palvelun tuottamisesta johtuvien ylimääräisten nettokustannusten korvaamisen kanssa: jos näin olisi, korvaus ei voisi perustua yrityksen osakeomistusrakenteeseen, vaan niille asetettuihin velvollisuuksiin. Kyseiset tukitoimenpiteet liittyvät kuitenkin vain yrityksen osakeomistusrakenteeseen, eikä ole mitään näyttöä siitä, että yleishyödyllisten palvelujen tuottamiseen liittyvää velvollisuutta sovellettaisiin vain lain 142/90 mukaisiin osakeyhtiöihin niiden oikeudellisen muodon vuoksi eikä muihin yrityksiin, jotka tarjoavat samanlaisia palveluja.
- (119) Edellä esitetystä ilmenee lisäksi, etteivät Italian viranomaiset ole ilmoittaneet yksityiskohtaisia perusteita väitteelleen, jonka mukaan yleiseen taloudelliseen etuun liittyvien palvelujen toimittaminen asianmukaisissa taloudellisissa oloissa vaarantuisi, jos riidanalainen tukitoimenpide lakkautettaisiin. Italian viranomaiset eivät siten ole noudattaneet tuomioistuimen asettamaa periaatetta, jonka mukaan "kun kyse on perustamissopimuksen perustavanlaatuisista säännöistä poikkeamisesta, sen 86

artiklan 2 kohtaan vetoavan jäsenvaltion on näytettävä toteen, että tämän määräyksen soveltamisen edellytykset täyttyvät” ⁽⁶⁹⁾.

- (120) Komissio toteaa siis, että kolmivuotisen tuloverovapauden ja asetuksen 318/1986 9 a §:n nojalla myönnettyjen lainojen muodossa annettua tukea ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan perusteella, eikä kyseistä tukitoimenpidettä voida pitää korvauksena kyseisille yrityksille annetun, yleiseen taloudelliseen etuun liittyvän tehtävän suorittamisesta.

Yhteensopivuus muiden perustamissopimuksen määräysten kanssa

- (121) Komissio toteaa lopuksi, että on olemassa vielä yksi syy, jonka vuoksi kyseinen valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille. Toimenpiteitä sovelletaan eri aloihin (esimerkiksi veden-, kaasun- ja sähkönjakeluun) mutta ei kaikkiin kyseisillä aloilla toimiviin yrityksiin. Yrityksen tukielpöisyys riippuu yksinomaan sen oikeudellisesta muodosta (osakeyhtiöksi muutettu entinen julkinen laitos) ja sen osakeomistuksen jakautumisesta (julkisen sektorin enemmistöosakkuus).
- (122) Muut samalla alalla toimivat yritykset, joissa yksityiset sijoittajat esimerkiksi omistavat osake-enemmistön tai jotka ovat kokonaan yksityisessä omistuksessa, eivät ole oikeutettuja saamaan kyseistä tukea. Tuen saamisen edellytystä eivät voi koskaan täyttää varsinkaan muiden jäsenvaltioiden yritykset, joilla on tytäryhtiö Italiassa. Tuki syrjii näin ollen samalla alalla toimivia yrityksiä pelkästään niiden osakeomistusrakenteen vuoksi ja tosiasiassa myös sen valtion vuoksi, jossa yrityksen pääasiallinen toimipaikka sijaitsee, ilman että tätä erilaista kohtelua olisi perusteltu objektiivisella syyllä. Tukitoimenpide on siten ristiriidassa yhteisön oikeuden peruseriaateisiin kuuluvan kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää koskevan kiellon kanssa sekä erityisesti myös EY:n perustamissopimuksen 43 artiklassa vahvistetun sijoittautumisvapauden periaatteen kanssa. Tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ”komissio ei voi pitää valtiontukea, joka on joiltain osin muiden perustamissopimuksen määräysten vastainen, yhteismarkkinoille soveltuvana” ⁽⁷⁰⁾.

6 PÄÄTELMÄT

- (123) Komissio katsoo, että 28 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain 549 3 §:n 69 momentin mukainen vapautus

siirtoverosta ei ole valtiontukea, sillä se on järjestelmän luonteen ja rakenteen mukainen.

- (124) Komissio katsoo, että Italia on pannut täytäntöön asetuksen 318/1986 3 §:n 70 momentissa ja 9 a §:ssä perustetut tukiohjelmat perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti. Komissio katsoo myös, että nämä valtiontuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.
- (125) Vakiintuneen oikeuskäytännön ja asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan mukaan komissio määrää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajilta. Tässä tapauksessa Italian viranomaiset eivät ole väittäneet, että tuen takaisin periminen olisi jonkin yhteisön oikeuden peruseriaatteen vastaista, eikä myöskään komissio katso, että jokin periaate estäisi tuen takaisin perimisen.
- (126) Päätös koskee kumpaakin käsiteltävänä olevaa tukiohjelmaa, ja se on pantava täytäntöön viipymättä; tämä koskee erityisesti tukiohjelmien perusteella myönnettyjen yksittäisten tukien takaisinperimistä. Komissio toteaa myös, että tukiohjelmaa koskevasta päätöksestä huolimatta on mahdollista, että yksittäisiä tukia voidaan pitää kokonaan tai osittain yhteismarkkinoille soveltuvina kuhunkin tapaukseen liittyvien syiden vuoksi (esimerkiksi siksi, että yksittäinen tuki on vähämerkityksinen tuki, tai komission tulevan päätöksen tai poikkeussäännön perusteella).
- (127) Takaisin perittävään tukeen on lisättävä korko, joka komission hallintokäytännön mukaan perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Joulukuun 28 päivänä 1995 annetun lain 549 3 §:n 69 momentin mukainen vapautus siirtoverosta ei ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea.

2 artikla

Joulukuun 28 päivänä 1995 annetun lain 549 3 §:n 70 momentin ja 30 päivänä elokuuta 1993 annetun asetuksen

⁽⁶⁹⁾ Asia C-159/94, GDF, Kok. 1997, s. I-5815, kohdat 94 ja 101.

⁽⁷⁰⁾ Asia C-156/98, Saksa v. komissio, Kok. 2000, s. I-6857, kohta 78.

331 66 §:n 14 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna 29 päivänä lokakuuta 1993 annetulla lailla 427, mukainen kolmi-vuotinen vapautus tuloverosta ja 1 päivänä heinäkuuta 1986 annetun asetuksen 318 9 a §:n, sellaisena kuin se on muutet-tuna 9 päivänä elokuuta 1986 annetulla lailla 488, mukaisesti myönnettyistä lainoista saadut etuudet 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetun lain 142 mukaisesti perustetuille osakeyhtiöille, joiden osake-enemmistö on julkisen sektorin omistuksessa, ovat perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisia valtion-tukia.

Tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

Italian on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta 2 artiklassa tarkoitettujen ohjelmien puitteissa tuensaajille sääntö-jenvastaisesti maksettu tuki voidaan periä takaisin.

Tuki on maksettava takaisin viipymättä kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano.

Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinpe-rintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

4 artikla

Italian on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi tote-uttamansa toimenpiteet.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 5 päivänä kesäkuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 30 päivänä lokakuuta,
valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle

C 31/2001 (ex NN 156/99 ja N 288/98)

(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 2145)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/194/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾ ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Saksa ilmoitti komissiolle 18 päivänä toukokuuta 1998 tuista, joita se oli myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle (jäljempänä 'Schmitz-Gotha'). Asia kirjattiin rekisteriin numerolla NN 156/99. Komissio pyysi Saksalta lisätietoja 12 päivänä kesäkuuta 1998, 21 päivänä joulukuuta 1999 ja 17 päivänä toukokuuta 2000 päivätyillä kirjeillä. Saksa vastasi 15 päivänä lokakuuta 1998, 21 päivänä heinäkuuta 1999, 27 päivänä huhtikuuta 2000, 1 päivänä joulukuuta 2000 ja 8 päivänä tammikuuta 2001 päivätyillä kirjeillä.
- (2) Komissio ilmoitti Saksalle 23 päivänä toukokuuta 2001 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa tässä asiassa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely ja kirjata asia rekisteriin numerolla C 31/2001. Saksan huomautukset otettiin vastaan 14 ja 22 päivänä elokuuta 2001. Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio kehotti kaikkia asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa tuesta, mutta se ei ole saanut yhtään huomautusta. Komissio esitti Saksalle lisäkysymyksiä 1 päivänä lokakuuta 2001 päivätyllä kirjeellä, johon tämä vastasi 14 päivänä joulukuuta 2001. Lisätietoja otettiin vastaan 16 ja 28 päivänä toukokuuta sekä 3 päivänä heinäkuuta 2002.

II KUVAAUS

1. Tuensaaja

- (3) Tämä menettely koskee Schmitz-Gothan rakenneuudistusta varten myönnettyjä rahoitustoimenpiteitä. Schmitz-Gotha on Thüringenissä sijaitseva ajoneuvoalan yritys, jonka toimialaan kuuluvat erityisesti varusteet ja perävaunut. Schmitz-Gotha on Gothaer Fahrzeugwerke GmbH:n (jäljempänä 'vanha Gotha') seuraajayritys. Vanha Gotha oli entinen valtionyhtiö, joka kuului 1994 tapahtuneen yksityistämisen jälkeen Lintra Beteiligungsholding GmbH:lle (jäljempänä 'Lintra-Holding'). Lintra-

⁽¹⁾ EYVL C 211, 28.7.2001, s. 15.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

Holdingin omistamille kahdeksalle yhtiölle maksettiin julkisista varoista muiden tukien ohella 175 miljoonaa Saksan markkaa tappiontasauksena vuosilta 1995—1997 yhtiöiden yksityistämisen tukemiseksi. Tämä julkinen tappioiden tase oli käytetty kokonaan jo vuonna 1996, ja vanha Gotha tuotti seuraavana vuonna 12,4 miljoonaa Saksan markkaa tappiota. Vuodelta 1997 odotettiin vielä 7,5 miljoonan Saksan markan tappioita. Siksi vanhan Gothan yksityistämisen katsottiin vuonna 1996 epäonnistuneen. Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (jäljempänä 'BvS') otti yrityksen uudelleen valvontaansa ja päätti jatkaa rakenneuudistusta yrityksen myynnin valmistelunsa. Lopulta kaksi yritystä, Schmitz-Gotha ja Gothaer Fahrzeugtechnik, ottivat haltuunsa myyntikelpoisina pidetyt osat vanhan Gothan varallisuudesta. Entisen yrityksen muu varallisuus myytiin. Saksa ilmoitti seuraavat vanhan Gothan aiempaa kehitystä kuvaavat luvut:

(tuhansina Saksan markkoina)

	1994 (ennen yksityistämistä)	1995	1996	1997 (arvioita) ^(a)
Liikevaihto	55 500	113 000	48 200	62 800
Voitto/tappio	-13 900	500	-12 400	-7 500

^(a) Nämä ovat hypoteettisia lukuja, sillä yhtiön omaisuus siirrettiin vuonna 1997 uusille sijoittajille.

- (4) Kahdeksasta potentiaalisesta sijoittajasta vain nykyiset kaksi, Schmitz Cargobull AG (70 prosenttia) ja Josef Koch GmbH (30 prosenttia) tekivät Schmitz-Gothaa koskevan yhteisen tarjouksen. Ne ostivat yrityksen omaisuuden 10 päivänä syyskuuta 1997 1 Saksan markan hintaan. Sijoittaja Kochista tuli myöhemmin yksin Schmitz-Gothan toimitusjohtaja. Yrityskaupan jälkeen 1997 Schmitz-Gothan palveluksessa oli 77 henkilöä.

2. Rakenneuudistus

- (5) Ajoneuvoalan tuotantoa harjoittavan vanhan Gothan (nykyisen Schmitz-Gothan) pääongelma oli sen kyvyttömyys tuottaa sarjatuotantona kilpailukykyisiä omia tuotteita. Siksi yritys joutui tuotantonsa riippuvaiseksi lähinnä kahden pääasiakkaan tekemistä tilauksista. Tilauksiin perustuva tuotanto merkitsi vain pienten erillisten erien valmistamista. Pienen tuotantomäärän vuoksi yrityksen tekninen kapasiteetti ja henkilöstömäärä olivat ylimitoitettuja, mikä kasvatti kiinteät kulut kohtuuttoman suuriksi. Saksa myöntää, että rakenneuudistuksen myötä tuli tarpeelliseksi tehdä investointeja kummankin seuraajayrityksen infrastruktuurien erottamiseksi toisistaan sekä koneiden ja logistiikkajärjestelmien saneerausta, kunnossapitoa ja uusimista varten niin, että omien tuotteiden tehokas sarjatuotanto voitiin aloittaa.
- (6) Ennen komission päätöstä menettelyn aloittamisesta Saksa ilmoitti seuraavat rakenneuudistuksen kustannukset:

(Saksan markkaa)

Yleiset kone- ja laiteinvestoinnit	13 900 000
Infrastruktuurien erottaminen	1 600 000
Liikepääoma	1 600 000
Yhteensä	17 100 000

- (7) Alun perin ilmoitetun suunnitelman mukaan yrityksen piti saavuttaa markkinakelpoisuus kahdessa tai kolmessa vuodessa ja pysyvästi positiiviseen liikutulokseen oli tarkoitus päästä viimeistään neljännen toimintavuoden aikana. Rakenneuudistussuunnitelman mukaisesti Schmitz-Gothan piti keskittyä tuottamaan ajoneuvojen koreja, perävaunuja ja erityyppisiä erikoisperävaunuja sekä ottaa hoitaak-

seen myös Schmitz-konsernin hankemyynti asiakkaille (kuten Saksan puolustusvoimat ja ajoneuvo-vuokraamot). Schmitz-Gothan oli samalla tarkoitus käyttää hyväkseen sijoittajiensa laajaa jakeluverkkoa.

- (8) Schmitz-Gotha osti 9 päivänä lokakuuta 1997, kuukausi sen jälkeen kun uudet sijoittajat olivat ottaneet sen haltuunsa, 3,7 miljoonalla Saksan markalla 100 prosentin osuuden erästä toimittajayrityksestään, joka oli nimeltään (...) (*) ja jonka perustaja Koch oli sen toimitusjohtajana toimiva osakas. Vaikka komission päätökseen menettelyn aloittamisesta sisältyi tietojen antamista koskeva välipäätös liittyen erityisesti olosuhteisiin, joissa (...) *:n 100-prosenttinen osakkuus oli hankittu, Saksa ei ole toiminut kauppasopimusta eikä tarkempia tietoja (...) *:n entisistä omistajista. Toimitetuissa tiedoissa ilmoitettiin vain, että (...) * oli ollut aikaisemmin kolmen yksityishenkilön omistuksessa. Kauppahinnasta maksettiin 25 päivänä helmikuuta 1998 2,2 miljoonaa Saksan markkaa. Loput 1,5 miljoonaa Saksan markkaa oli tarkoitus maksaa neljässä vuotuisessa 375 000 Saksan markan suuruisessa erässä, jos (...) *:n vuotuinen liiketoiminnan tulos ennen veroja olisi vähintään 500 000 Saksan markkaa. Koska yrityksen oletettiin saavuttavan suunnitellut tulokset, koko 1,5 miljoonan Saksan markan loppuerän maksu jätettiin myöhempään ajankohtaan. Jokainen maksettu erä pienensi jälkeensä maksettava määrää. Omistuksen siirron yhteydessä tuotanto-organisaatiota oli tarkoitus keventää ja varmistaa ajoneuvon erikoisosien toimitukset.
- (9) Alkuperäinen 18 päivänä toukokuuta 1998 päivätyllä kirjeellä lähetetty suunnitelma sisälsi seuraavat taloudelliset kehitysnäkymät:

(tuhansina Saksan markkoina)

	1997/1998	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002
Liikevaihto	19 020	25 208	29 315	35 000	40 000
Materiaalikulut	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Henkilöstökulut	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Poistot	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Muut toimintakulut	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Liiketoiminnan tulos	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Tulos ennen veroja	-2 527	-1 836	-668	547	1 618

3. Valtion rahoitustoimenpiteet rakenneuudistusta varten

- (10) Saksa ilmoitti alun perin seuraavat toimenpiteet julkisina rakenneuudistustukina, jotka oli myönnetty vuonna 1997 tapahtuneen yhtiön omistusoikeuden siirtymisen jälkeen:

TAULUKKO 1

Alun perin julkisina tukina ilmoitetut toimenpiteet

(Saksan markkaa)

	Lähde	Toimenpide	Saksan markkaa
1	Thüringen	Työllistämistoimenpiteet ^(a)	
		a) Avustus, joka myönnettiin Saksan ilmoituksen mukaan sellaisesta ohjelmasta, jota Saksalla ei ollut mahdollisuutta kuvailla ennen menettelyn aloittamista	(7 500)
		b) Avustus, joka oli myönnetty hyväksytyn palkkakustannuksia koskevan avustushjelman mukaisesti ⁽³⁾	(342 198)
		Yhteensä	349 698

(*) Liikesalaisuus; jäljempänä '(...) *'.

(Saksan markkaa)

	Lähde	Toimenpide	Saksan markkaa
2	Thüringen	Hyväksytyn ohjelman mukaisesti myönnetty investointituki ⁽⁴⁾	2 420 000
3	BvS	Investointiavustus infrastruktuurien erottamiskustannuksiin ja kiireellisiin kunnostustöihin.	3 200 000
		Yhteensä	5 970 198

^(a) Nämä toimenpiteet eivät ole Saksan käsityksen mukaan tukia.⁽³⁾ Työllistämistukien uudistamista koskeva laki (Arbeitsförderungsreformgesetz), palkkakustannusavustusohjelma (Lohnkosten-zuschuss-Ost), SG(98) D/1049, 6.2.1998 (NN 107/97).⁽⁴⁾ Alueellisia elinkeinorakenteita edistävän Saksan yhteisen tukiohjelman 26. puitesuunnitelma (26. Rahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe Förderung der regionalen Wirtschaftsstruktur), NN 123/97, 18.8.1997.

- (11) Vanha Gotha sai BvS:ltä vuonna 1997 myös 6,1 miljoonan Saksan markan avustuksen irtisanotuille työntekijöille maksettavia korvauksia varten. Saksan käsityksen mukaan tämä ei ollut tukea, koska edunsaajina olivat irtisanotut työntekijät. Siinäkin tapauksessa, että toimenpide katsottaisiin tueksi, Schmitz-Gothaa ei voitaisi pitää edunsaajana, koska kaikki jäljelle jääneet työntekijät olivat Saksan lainsäädännön mukaisesti siirtyneet yritykselle. Jälkimmäisessä tapauksessa vanhaa Gothaa olisi kuitenkin pidettävä tuensaajana, koska toimenpide helpotti vanhan Gothan henkilöstömäärän vähentämistä ja yrityksen myyntiä.

4. Muista lähteistä saatu rahoitustuki

- (12) Saksa oli alun perin ilmoittanut seuraavat määrät tuensaajan osuuksina tai ulkopuolisten rahoittamina liiketoimintaan liittyvinä varoina:

TAULUKKO 2

Alun perin yksityisinä osuuksina ilmoitetut määrät

(Saksan markkaa)

	Lähde	Toimenpide	Saksan markkaa
4	Sijoittaja	Osakaslaina Schmitz Cargobull 2 100 000 Saksan markkaa (70 %) J. Koch 900 000 Saksan markkaa (30 %)	3 000 000
5	Vereinsbank	Investointilaina ^(a)	2 650 000
6	Vereinsbank	Muuttuvalla markkinakorolla myönnetty luotto, jonka vakuutena on 7,5 miljoonan Saksan markan kiinteistökiinnitys yrityksen tonttiin	1 000 000
7	Vereinsbank	Laina 5,11 prosentin vuotuisella korolla, myönnetty 30.7.1998, erääntymispäivä 30.9.2008. Jälleenrahoittaja on Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) ja vakuudeksi annettiin 7,5 miljoonan Saksan markan kiinteistökiinnitys yrityksen tonttiin	2 350 000
		Yhteensä	9 000 000
		Rakenneuudistukseen varattu kokonaismäärä (taulukoiden 1 ja 2 kohdat 1—7) yhteensä	14 970 000

^(a) Aluksi saatujen tietojen mukaan tätä lainaa ei nostettu.

5. Markkinatietoja

- (13) Yrityksen toimiala on ajoneuvojen valmistus ja erityisesti NACE-luokan 1.34.20 mukainen tarvikkeiden ja perävaunujen valmistus. Alalla käydään yhteisön sisäistä kauppaa. Yrityksen perävaunutuoannon osuus oli vuonna 2000 Saksan markkinoilla 19 prosenttia ja Euroopan markkinoilla 7 prosenttia.
- (14) Alun perin Saksa väitti, että huomioon otettavia kapasiteetteja olisi verrattava työntekijöiden sekä tuotantopaikkojen määriin, koska tuotanto käsittää lähinnä kokoonpanoa. Vuosina 1997–2001 työntekijämäärä kasvoi 77:stä 240:een, mutta tuotantopaikkojen määrä pysyi ennallaan. Perävaunujen toimitusajat olivat pitkiä, mikä osoitti Saksan mukaan selvästi, ettei markkinoilla ollut ylikapasiteettia.

6. Päätös EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta

- (15) Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä taulukon 1 kohdassa 1 mainitut toimenpiteet katsottiin Saksan käsityksestä poiketen tuiksi, koska ne ovat ilmeisesti hyödyttäneet yritystä huolimatta siitä, että niiden tarkoituksena on yksittäisten työntekijöiden työllistäminen. Näin ollen ne kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan soveltamisalaan.
- (16) Saksan vastaväitteestä huolimatta edellä 11 kappaleessa mainittu BvS:n 6,1 miljoonan Saksan markan avustus katsottiin myös tueksi, koska työsuhdelaainsäädäntöön tai työehtosopimuksiin perustuvia irtisanomiskorvausta koskevia velvoitteita on pidettävä osana tavanomaisia kustannuksia, jotka yrityksen on itse maksettava. Toimenpiteet katsottiin Schmitz-Gothalle maksetuiksi tuiksi. Vaikka ne maksettiin vanhalle Gothalle, niiden ainoana tarkoituksena oli komission käsityksen mukaan mahdollistaa yrityksen tuleva siirtyminen uudelle omistajalle. Koska tietoja tämän avustuksen jakautumisesta kahden seuraajayrityksen kesken ei ollut käytettävissä, komissio pyysi lisätietoja.
- (17) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä katsottiin, että tuet kuuluivat vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettäviä valtiontukia koskevien uusien yhteisön suuntaviivojen ⁽⁵⁾ (jäljempänä 'vuoden 1999 suuntaviivat') soveltamisalaan, koska osa tuista oletettiin myönnettyksi sen jälkeen, kun kyseiset suuntaviivat oli julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.
- (18) Lisäksi komissio ilmoitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä epäilyksensä siitä,
- a) sisältyikö yrityksen myyntiin uusille sijoittajille 1 Saksan markan hintaan uutta tukea, koska oli epäselvää, oliko kaupanteossa noudatettu avointa ja rajoittamatonta menettelyä. Epäselvää oli myös, oliko kysymyksessä markkinahinta, koska yrityksen realisointiarvo näytti olevan 4,36 miljoonaa Saksan markkaa;
 - b) täyttikö taulukon 1 toimenpiteenä 2 myönnetty investointiavustus Saksan ilmoittaman ohjelman ehdot;
 - c) täyttikö taulukon 1 toimenpiteenä 1 b myönnetty avustus sitä koskevan ohjelman ehdot;
 - d) oliko rakenneuudistussuunnitelma omiaan palauttamaan Schmitz-Gothan pitkän aikavälin elinkelpoisuuden. Yhtiön Lintra-Holding-nimistä edeltäjäyritystä koskeva kielteinen päätös, jonka mukaan sen oli kanssavelallisenä maksettava takaisin yhdessä muiden tuensaajien kanssa 7,1 miljoonan Saksan markan tuet, saattoi mitätöidä rakenneuudistussuunnitelman tavoitteiden toteutumismahdollisuudet;

⁽⁵⁾ EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2.

- e) oliko tuki vastoin Saksan väitettä vääristänyt kohtuuttomasti kilpailua kapasiteetin lisääntymisen vuoksi, koska työntekijöiden määrä oli lisääntynyt rakenneuudistuksen kestäessä 77:stä 240:een;
 - f) oliko tuki suhteutettu rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn, koska alustavassa tutkintamenettelyssä saatujen tietojen mukaan rakenneuudistukseen tarkoitetut rahoitusosuudet eivät nähtävästi kattaneet ilmoitettuja rakenneuudistuskustannuksia. Epävarmaa oli myös, osallistuiko tuensaja rakenneuudistukseen merkittävällä määrällä omia tai ulkopuolisista rahoituslähteistä peräisin olevia varoja. Seuraavia Saksan ilmoittamia määriä ei todennäköisesti voitu pitää suuntaviivoissa tarkoitettuna tuensajan rahoitusosuutena:
 - i) Vereinsbankin myöntämä 2,65 miljoonan Saksan markan laina (taulukon 2 toimenpide 5), jota ei käytettävissä olevien tietojen mukaan missään vaiheessa nostettu;
 - ii) Vereinsbankin myöntämä 2,35 miljoonan Saksan markan laina (taulukon 2 toimenpide 7), joka ilmeisesti jälleenrahoitettiin erään KfW-ohjelman mukaisilla tuilla.
- Näin ollen Saksan väitteistä poiketen tuensajan rahoitusosuus rakenneuudistuksen kustannuksista näyttää jäävän 4 miljoonaan Saksan markkaan;
- g) oliko tuet ehdottomasti rajoitettu suunniteltuun rakenneuudistukseen nähden mahdollisimman vähäisiksi, koska Schmitz-Gotha osti rakenneuudistuksen aikana 3,7 miljoonan Saksan markan hintaan 100 prosentin osuuden toisesta yrityksestä.
- (19) Edellä esitettyjen a—c ja e alakohdan, f alakohdan ii) luetelmakohdan ja g alakohdan mukaisten epäilysten vuoksi komissio teki EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽⁶⁾ 10 artiklan 3 kohdan mukaisen tietojen antamista koskevan välipäätöksen.

III SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (20) Saksa antoi muodollisen tutkintamenettelyn aikana seuraavat uudet tai muutetut tiedot:
- (21) Taulukon 1 kohdassa 1 mainitut toimenpiteet vastaavat Saksan antamien uusien tietojen mukaan alun perin ilmoitetuista poikkeavia määriä. Uusimpien tietojen perusteella Schmitz-Gotha oli saanut vuosina 1997—2000 palkanmaksutukina 527 000 Saksan markkaa. Tästä 43 824 Saksan markkaa ilmoitetaan myönnetyn vähämerkityksistä tukea koskevan komission tiedonannon ⁽⁷⁾ mukaisesti ja 351 160 Saksan markkaa osana hyväksyttyä tukiohjelmaa ⁽⁸⁾. Lisäksi myönnettiin erään Saksan lakiin kuuluvan säädöksen ⁽⁹⁾ mukaisesti 131 745 Saksan markkaa, joka ei ole Saksan käsityksen mukaan valtiontukea. Se pitää tätä yleisenä toimenpiteenä, jonka tarkoituksena on yksittäisten työntekijöiden työmarkkinoille palaamisen edistäminen, minkä vuoksi se ei hyödytä yritystä vaan yksittäisiä uudelleen työllistettyjä työntekijöitä.
- (22) Siirtymäkaudella vanhasta Gothasta seuraajayritykseksi (ks. edellä 11 kappale) irtisanotuille työntekijöille maksettaviin korvauksiin tarkoitetun 6,1 miljoonan Saksan markan BvS-avustuksen jakautumisesta Saksa ilmoitti, että Schmitz-Gothan haltuunsa ottaman omaisuuden osalta 144 työntekijästä siirtymättä jäi vain 26. Nämä työntekijät olivat saaneet irtisanomiskorvauksena 497 000 Saksan markkaa, joka rahoitettiin BvS-avustuksella. Kaikki muut määrät oli käytetty vanhan yrityksen purkamiseen.

⁽⁶⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽⁷⁾ EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9.

⁽⁸⁾ Ks. alaviite 3.

⁽⁹⁾ Sosiaalilain III (Sozialgesetzbuch III) 217 ja 10 §.

- (23) Saksan antamien tietojen mukaan 3,2 miljoonan Saksan markan BvS-avustusta (taulukon 1 toimenpide 3) ei myönnetty vuonna 1999 vaan 1998.
- (24) Myynissä noudatetusta menettelystä Saksa väittää, että omaisuuden myyntiaikomus oli Lintra-Holdingesellschaftin hajoamista koskevan lehdistössä julkaistun laajan uutisoinnin vuoksi kaikkien potentiaalisesti kiinnostuneiden tiedossa. Lisäksi kaikkiin johtaviin ajoneuvontuotantoalalla toimiviin yrityksiin otettiin ennen myyntiä yhteyttä myös suoraan. Tällä perusteella kiinnostuksensa omaisuuserien hankintaan ilmaisseita ostajia oli ollut kahdeksan, ja näille kaikille oli lähetetty tietoja sisältävää aineistoa. Näistä yrityksistä neljä oli lopulta aloittanut neuvottelut ja uskottavan tarjouksen oli antanut vain kaksi. Schmitzin/Kochin tarjous osoittautui näistä taloudellisesti parhaaksi.
- (25) Omaisuuserien 4,26 miljoonan Saksan markan realisointiarvosta verrattuna 1 Saksan markan kauppahintaan Saksa huomauttaa, että erään asiantuntijalausunnon (jäljempänä 'Forensika-selvitys') mukainen realisointiarvo koski vain sellaisia osia omaisuudesta, jotka eivät vastanneet Schmitz-Gothalle myytyjä omaisuuseriä. Lisäksi Saksan mukaan oli otettava huomioon, että koko yhtiön realisointi olisi edellyttänyt vielä 15,375 miljoonan Saksan markan lisärahoitusta ja että kyseisestä omaisuudesta saatava pääoman tuotto ei negatiivisen yleistuloksen vuoksi olisi voinut missään tapauksessa olla positiivinen. Myydyn omaisuuden realisointiarvoa arvioitaessa oli myös otettava huomioon, että arvioinnin perustana käytettyä kapasiteettia ei voitu koskaan hyödyntää kokonaan. Näin ollen todellinen arvo saattoi olla vain 50 prosenttia laskennallisesta arvosta, josta oli puolestaan vähennettävä 2,5 miljoonaa Saksan markkaa välittömästi syntyneitä rakenneuudistuskustannuksia. Näin ollen Schmitz-Gothalle myytyjen omaisuuserien markkina-arvo ei voinut missään tapauksessa olla suurempi kuin 0 Saksan markkaa.
- (26) Potentiaalisesta velvoitteesta maksaa takaisin 7,1 miljoonaa Saksan markkaa Lintra-Holdingille sääntöjenvastaisesti myönnettyä tukea Saksa huomauttaa, että nämä velvoitteet oli maksettu vanhan Gothan omaisuuden realisoinnin yhteydessä.
- (27) Mahdollisesta kilpailunvääristymisestä Saksa on esittänyt vielä seuraavat markkinatiedot:
- a) Schmitz-Gothan osuus puoliperävaunujen markkinoista oli ollut Saksassa 4,28 prosenttia ja yhteisössä 0,2 prosenttia.
- b) Toimialalle tyypillisten voimakkaiden suhdannevaihtelujen vuoksi tarkkojen tietojen antaminen kapasiteettitilanteesta oli Saksan mukaan vaikeaa. Vuosina 1998—2000 suoritettujen rekisteröintien määrästä ja 6—8 kuukauden toimitusajoista vuonna 1999 päätellen ei markkinoilla kuitenkaan ollut ylikapasiteettia. Kapasiteetin käyttöaste oli noussut vuoden 1997 80,2 prosentista vuoden 1999 89,2 prosenttiin. Keskimääräiset tilauskannat olivat kasvaneet vuoden 1996 10,8 viikon tuotannosta vuoden 1999 12,8 viikkoon. Keskimääräinen liikevaihto oli kasvanut vuosina 1997—2000 noin 30 prosenttia.
- c) Yrityksen tuotantokapasiteetti oli noin 50 prosenttia ylimitoitettu, mutta sitä ei voitu lakkauttaa osittain. Siksi työntekijämäärän kasvattaminen tehosti vain olemassa olevan tuotantokapasiteetin hyödyntämistä.

Saksa väitti myös, että suuntaviivojen mukaisesti kapasiteetin mittauksessa oli käytettävä tuotantokapasiteettina teknistä kapasiteettia. Sen aikaisempia lausuntoja, joiden mukaan Schmitz-Gothan kapasiteettia olisi parempi mitata työntekijämäärän perusteella, ei pitäisi tästä syystä tulkita väärin. Saksa korosti, että teknistä kapasiteettia ei ollut missään vaiheessa lisätty ja että sitä hyödynnettiin jatkuvasti vain 50-prosenttisesti. Henkilöstömäärän lisääntymisestä todetaan, että yrityksen toiminta oli siirtynyt lokakuussa 1997 ilman tarkkaa selvitystä tulevista tilauksista ja mahdollisista tuotantomääristä. Tästä syystä merkittävin lisäys oli tapahtunut vuonna 1998, jolloin henkilöstön tarve oli pysytty saamaan tarkemmin selville. Sen jälkeen henkilöstön määrän lisäys oli ollut vähäistä.

- (28) Tarkasteltaessa rakenneuudistuksen kohtuullista omarahoitusosuutta suhteessa kustannuksiin ja hyötyihin Saksa on antanut tuensaajien osuuksista seuraavat lisätiedot:

- a) Rakenneuudistuskustannukset eivät olleet 17,1 miljoonaa vaan 27,328 miljoonaa Saksan markkaa ja muodostuivat seuraavasti:

(Saksan markkaa)	
Avustukset palkkakustannuksiin	351 000
Irtisanomiskorvaukset	497 000
Infrastruktuurien erottaminen	1 833 000
Investoinnit	23 817 000
Sekalaiset kustannukset	830 000
Yhteensä	27 328 000

Näihin olivat kuuluneet muun muassa seuraavat 23,8 miljoonan Saksan markan investoinnit saneeraukseen, kunnossapitoon ja uushankintoihin:

(Saksan markkaa)					
Investoinnit	1997—1998	1998—1999	1999—2000	2000—2001	Yhteensä
Aineettomat hyödykkeet (ohjelmistot)	(...) *	(...) *	(...) *	(...)*	(...) *
Aineellinen omaisuus (tontit, rakennukset, rakennelmat)	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Rahoituserät (osakkuudet)	3 712 379	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *
Yhteensä	(...) *	(...) *	(...) *	(...) *	23 836 821

Huom. Taulukossa on pyöristettyjä lukuja, joten se ei ole aritmeettisesti looginen.

- b) Taulukon 1 toimenpide 2, joka oli alun perin ilmoitettu 2,42 miljoonaksi Saksan markaksi, poikkesi ensin ilmoitetusta määrästä. Se koostui 1,836 miljoonan Saksan markan investointiavustuksista ja hyväksytyyn ohjelmaan ⁽¹⁰⁾ kuuluvasta 362 000 Saksan markan investointiavustuksesta. Se oli siis yhteensä 2,198 miljoonaa Saksan markkaa.
- c) Ylijäämää oli kertynyt 14,732 miljoonaa Saksan markkaa, joka käytettiin yrityksen pääomavarauksiin. Siksi taulukon 1 toimenpiteeseen 2 kuuluvia 650 000 Saksan markan investointiavustuksia ja Vereinsbankin lainaa (taulukon 2 toimenpide 5) ei ollut tarvinnut käyttää.
- d) Taulukon 2 toimenpide 7 oli taattu vain Schmitz-Gothan antamin vakuuksin, eikä tämän lainan jälleenrahoittaja KfW ollut antanut niitä koskevaa täytetakausta. Alennettuun 4,25 prosentin korkoon (alun perin ilmoitetun 5,11 prosentin sijaan) sisältyvä vuotuinen tukiosuus oli joko 1,69 prosenttia eli 39 000 Saksan markkaa tai 5,69 prosenttia eli 131 000 Saksan markkaa, mikäli siihen sovelletaan komission antaman viite- ja diskonttokorkojen vahvistamismenettelmää koskevan tiedonannon ⁽¹¹⁾ mukaista 4 prosentin korotusta.

Saksan ilmoituksen mukaan tuensaajan omilla varoillaan tai ulkopuolisella rahoituksella kattama osuus oli 20,692 miljoonaa Saksan markkaa eli 75,72 prosenttia.

⁽¹⁰⁾ Uusille osavaltioille tarkoitettu investointiavustus SG(96) D/3794, 11.4.1996 (N 494/A/95).

⁽¹¹⁾ EYVL C 273, 9.9.1997, s. 3.

- (29) Uusimpien tietojen mukaan julkisista lähteistä peräisin olevia tukivaroja oli 6,636 miljoonaa Saksan markkaa, jotka koostuivat seuraavista eristä:

TAULUKKO 3

Julkisista varoista rahoitetut toimenpiteet, joista on ilmoitettu menettelyn aloittamisen jälkeen

(Saksan markkaa)

	Lähde	Toimenpide	
1	Thüringen	Työllistämistoimenpiteet	
		a) Osoitettu muuksi kuin tueksi:	
		i) SGB ^(a) III:n 227 §:n mukaisena yleisenä toimenpiteenä myönnetty tuki	(131 745)
		ii) Vähämerkityksistä tukea koskevan säännön mukaisesti myönnetty tuki	(43 824)
		b) hyväksytyn palkkakustannuksia koskevan avustushjelman mukaisesti myönnetty tuki ⁽¹²⁾	351 000
2	Thüringen	a) Investointiavustus (ns. GA-varat)	1 836 000
		b) Investointiavustus	362 000
3	BvS	a) Irtisanomiskorvaus	497 000
		b) Investointiavustus	3 200 000
	KfW	c) Jälleenrahoitettuun lainaan sisältyvä investointiavustus (taulukon 2 toimenpide 7)	390 000
		Yhteensä (ilman kohdan 1 alakohtia a ja b)	6 636 000

^(a) Sozialgesetzbuch (Saksan sosiaalilainsäädäntö)⁽¹²⁾ Työllistämistukien uudistamista koskeva laki (Arbeitsförderungsreformgesetz), palkkakustannusavustushjelma (Lohnkostenzuschuss-Ost), SG(98) D/1049, 6.2.1998 (NN 107/97).

- (30) Schmitz-Gothan toteuttamasta (...) *:n ostosta Saksa ilmoitti, että jäljellä olleet neljä 375 000 Saksan markan maksuerää oli suoritettu. Saksan ilmoituksen mukaan (...) * ostettiin tietotaidon lisäämiseksi ja tuotantoa koskevan teknisen kehittämiskapasiteetin saamiseksi. Saksa myöntää, että Schmitz-Gotha ei kyennyt itse valmistamaan (...) *:ltä ostettuja osia eikä parantamaan merkittävästi (...) *:n toimitusehtoja. Hankinnan päätarkoituksena oli tuotantokustannusten alentaminen, sillä Schmitz-Gotha saa (...) *:n tuotteet nyt omakustannushintaan. (...) * saa voittonsa noin 30:ltä muulta markkinoilla toimivalta yritykseltä, joille se myös toimittaa tuotteitaan. Eri mallien osalta yritysosto alensi tuotantokustannuksia merkittävästi, mikä auttoi nopeuttamaan rakenneuudistusta vuodelle. Tilikauden tuloksia onnistuttiin kasvattamaan vuodesta 1998 vuoteen 2002 (...) * Saksan markalla, joten yritysosto saatiin rahoitetuksi voitoilla. Yrityskauppa aiheutti alkuperäiseen rakenneuudistussuunnitelmaan seuraavat muutokset:

(tuhansina Saksan markkoina)

	1997—1998	1998—1999	1999—2000	2000—2001	2001—2002
Liikevaihto	19 020	25 208	29 315	35 000	40 000
Materiaalikulut	10 965	14 461	16 580	19 868	22 668
Henkilöstökulut	5 593	6 498	6 765	7 300	7 800
Poistot	1 506	1 683	1 740	1 740	1 683
Liiketoiminnan muut kulut	2 301	2 957	3 356	3 942	4 430
Liiketoiminnan tulos	-1 145	-192	1 074	2 350	3 619
Tulos ennen veroja	-1 645	-722	544	1 595	2 864

IV TUEN ARVIOINTI

- (31) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrätään, että valtion myöntämät tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnettyt valtiontuet, jotka vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua suosiolla jotain yritystä tai tuotannonalaa, eivät sovellu yhteismarkkinoille. EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, eivät tavallisesti sovellu yhteismarkkinoille, ellei niihin voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 tai 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia.

1. Valtiontuki

- (32) Käytettävissä olevien tietojen mukaan SGB III:n 227 §:n mukainen toimenpide eli taulukon 3 kohdassa 1 a i) mainittu toimenpide on ilmeisesti yleinen toimenpide. Vaikka kyseinen toimenpide olisi-kin luokiteltava tueksi, se ei vaikuttaisi tässä päätöksessä tehtävään ratkaisuun, joten asiaa ei tarvitse tutkia enempää. Käytettävissä olevien tietojen mukaan 6,1 miljoonan Saksan markan BvS-avustuksesta käytettiin vain 497 000 Saksan markkaa (taulukon 3 toimenpide 3 a) korvausten maksamiseen irtisanotuille työntekijöille, jotka Schmitz-Gotha olisi ollut velvollinen työllistämään. Jäljelle jäänyt 5,6 miljoonan Saksan markan määrä käytettiin vanhan Gothan purkamiseen, joten sitä ei tarvitse tutkia tätä päätöstä varten.
- (33) Vuoden 1997 myyntimenettelyyn kuului yhteydenotto kaikkiin ajoneuvojen tuotannon alalla johtaviin yrityksiin, joista kahdeksan ilmoitti kiinnostuksestaan ja lopulta kaksi osallistui tarjouskilpailuun. Forensika-selvityksen perusteella selvitetty realisointiarvo koski vain omaisuuseriä, joita ei myyty Schmitz-Gothalle, eikä siinä otettu huomioon ylimääräisiä taloudellisia rasitteita, jotka olisivat syntyneet välittömästi myynnin tapahtuessa. Saksan antamat lisätiedot vuonna 1997 toteutetusta myyntimenettelystä riittivät poistamaan aluksi syntyneet epäilyt, että yrityskauppaan olisi voinut sisältyä tukea.
- (34) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohtaa sovelletaan kaikkiin muihin rahoitustoimenpiteisiin, jotka Saksa on toteuttanut tuensaajayrityksen hyväksi. Komissio toteaa, että BvS on Saksan liittotasavallan laitos, jonka tehtävänä on edeltäjänsä Treuhandanstaltin tavoin Itä-Saksan valtionyhtiöiden yksityistäminen. BvS on liittotasavallan hallinnon osa ja vastaa sille toimistaan. Tästä syystä BvS:n toimenpiteet on katsottava valtion toteuttamiksi toimenpiteiksi. Komissio toteaa myös, että KfW, Deutschlands Förderbank, on julkisoikeudellinen laitos, jonka liittovaltio on taannut 100-prosenttisesti. Näistä syistä myös KfW:n toimenpiteet on katsottava valtion toimenpiteiksi.
- (35) Nämä toimenpiteet merkitsivät tietylle yritykselle myönnettyä taloudellista etua, jota se ei olisi saanut markkinatalousehdoin toimivista yksityisistä lähteistä. Näin ollen kysymyksessä ovat valtiontuet, jotka ovat omiaan vääristämään kilpailua. Tukien laadusta ja tuensaajayrityksen toimialaan kuuluvilla tuotteilla käytävästä yhteisön sisäisestä kaupasta johtuu, että rahoitustoimenpiteet kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
- (36) Taulukon 3 toimenpiteestä 1 a ii) voidaan todeta, että se kuuluu käytettävissä olevien tietojen mukaan vähämerkityksistä tukea koskevan tiedonannon ⁽¹³⁾ soveltamisalaan, koska 100 000 euron määrä ei ylittynyt asian kannalta merkityksellisenä kolmen vuoden ajanjaksona. Tästä syystä sitä ei ole tarpeen arvioida tämän päätöksen yhteydessä. Tästä riippumatta tarkasteltavana olevan asian arvioinnin tulos ei muuttuisi, vaikka kyseinen toimenpide otettaisiin huomioon.
- (37) Hyväksytyjen ohjelmien mukaisesti myönnettyistä tuista on todettava, että Saksan toimittamat lisätiedot taulukon 3 toimenpiteistä 1 b ja 2 a ovat riittäneet poistamaan kyseisten ohjelmien oikeaa soveltamista koskevat komission epäilyt. Myös 362 000 Saksan markan investointiavustus (taulukon 3 toimenpide 2 b), joka mainittiin vasta muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen jälkeen, on

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 7. Vrt. myös komission asetus (EY) N:o 69/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30).

katsottava käytettävissä olevien tietojen perusteella kyseisen ohjelman ehtojen mukaiseksi. Näin ollen kyseisiä toimenpiteitä ei tarvitse tutkia enempää tätä päätöstä varten.

- (38) Taulukon 3 kohtaan 3 kuuluvia 4,087 miljoonan Saksan markan toimenpiteitä ei myönnetty komission hyväksymän tukiohjelman mukaisesti, joten niitä on arvioitava tätä päätöstä varten tapauskohtaisina tukina.
- (39) Erityisesti taulukon 3 toimenpiteestä 3 c, eli 2,35 miljoonan Saksan markan lainasta, on huomattava, että KfW oli myöntänyt sen tavanomaista alemmalla korolla, joten siihen sisältyi korkotukea. Kuten jäljempänä on selitetty, Schmitz-Gothaa oli pidettävä lainan myöntämisaikana vaikeuksissa olevana yrityksenä. Tästä syystä on käytettävä korotettua korkoa, jotta voitaisiin laskea tähän julkisin varoin rahoitettuun koronolennukseen sisältyvä tukiosuus. Viite- ja diskonttokorkojen vahvistamismenetelmää koskevan tiedonannon mukaisesti tällaisiin erityisiin riskitapauksiin voidaan soveltaa vähintään 4 prosentin korotusta. Koska Schmitz-Gotha ei olisi saanut tätä lainaa ilman KfW:n jälleenrahoitusta, komissio käyttää tässä tapauksessa kyseiseen lainaan sisältyvää tukiosuutta laskiessaan 4 prosenttiyksikön vähimmäiskorotuksella lisättyä viitekorkoa eli 9,94 prosentin korkoa. Tällä perusteella kyseiseen lainaan sisältyvää investointiavustusta korotetaan vuosittain 5,69 prosentilla eli 131 000 Saksan markalla vuodessa ja tämä määrä katsotaan tueksi.
- (40) On myös todettava, ettei Saksa ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaista velvoitetta. Tästä syystä kyseessä on sääntöjenvastainen tuki. Tämä ei kuitenkaan välttämättä merkitse, ettei tuki soveltuisi yhteismarkkinoille. Näin ollen yksittäiset toimenpiteet on tutkittava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisesti.

2. EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa määrätty poikkeukset

- (41) Tuen tarkoituksena on mahdollistaa tuensaajan rakenneuudistus. Koska EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan muita poikkeusmääräyksiä ei voida soveltaa, on otettava huomioon 3 kohdan c alakohta.
- (42) Pelastus- ja rakenneuudistustukia koskevista suuntaviivoista komissio on vahvistanut tarkat ehdot, joiden mukaisesti se päätty tuensaajan kannalta myönteiseen tulokseen käyttäessään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista harkintavaltaansa. Saksan muodollisen tutkintamenettelyn yhteydessä esittämistä tiedoista on käynyt ilmi, että kaikki tuet on myönnetty tuensaajalle ennen vuoden 1999 suuntaviivojen julkaisemista. Näin ollen kyseisten suuntaviivojen 101 kohdan nojalla on sovellettava vaikeuksissa olevien yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustukea koskevia yhteisön suuntaviivoja vuodelta 1994 ⁽¹⁴⁾.
- (43) Suuntaviivojen mukaisesti rakenneuudistustukien tukikelpoisuuden edellytyksenä on, että tuensaaja on vaikeuksissa oleva yritys. Suuntaviivojen 2.1 kohdassa todetaan, että vaikeuksissa olevien yritysten tyypillisiä tunnusmerkkejä ovat kannattavuuden heikkeneminen tai tappioiden kasvu, liikevaihdon supistuminen, tulo-rahoituksen pienentyminen ja alhainen nettovarallisuus.
- (44) Komissio toteaa, että vanha Gotha tuotti lähinnä jatkuvaa tappiota, joka voitiin vain ensimmäisenä yksityistämisen jälkeisenä vuotena kattaa osittain julkisella tappioiden tasaustuella. Vanha Gotha voidaan tästä syystä katsoa kiistatta vaikeuksissa olevaksi yritykseksi. Tuet on myönnetty yritykselle vuonna 1997 tapahtuneen omistuksensiirron jälkeen. Tosiasia on, että Schmitz-Gothan haltuunsa ottama toiminta oli vaikeuksissa, jotka ilmenivät kyvyttömyytenä sarjatuotantoon ja ylimoitettuna teknisenä ja henkilöstökapasiteettina, joista aiheutui kohtuuttomia kiinteitä kuluja. Voidaan olettaa, että vanhan Gothan rakenteelliset vaikeudet siirtyivät myös uusille sijoittajille. Lisäkustannuksia on aiheuttanut myös tarve erottaa infrastruktuurit. Alun perin vuonna 1998 toimitetussa rakenneuudis-

⁽¹⁴⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

tussuunnitelmassa ennustettiin tuista huolimatta ensimmäisille kolmelle vuodelle jatkuvia tappioita. Tästä syystä komissio katsoo, että yritys oli katsottava myös omistajanvaihdon jälkeen vaikeuksissa olevaksi yritykseksi.

- (45) Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio epäili, etteivät suuntaviivojen ehdot olleet täyttyneet.

a) *Kannattavuuden palauttaminen*

- (46) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä todettiin, että rakenneuudistussuunnitelman mukaiset toimenpiteet olivat periaatteessa omiaan palauttamaan yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden. Siinä huomautettiin kuitenkin, että kyseiseen rakenneuudistukseen mahdollisesti sisältyvä velvoite maksaa takaisin 7,1 miljoonan Saksan markan "aikaisemmat tuet" vaaransi suunnitelman toteuttamistavoitteet.

- (47) Saksa ilmoitti komissiolle muodollisen tutkintamenettelyn aikana, että vanha Gotha oli jo täyttänyt "aikaisemmat" velvoitteet. Tämä poisti alussa ilmenneet elinkelpoisuuden palauttamismahdollisuuksia koskevat epäilykset. Yrityksen taloudellinen kehitys näyttää vahvistaneen tämän käsityksen, sillä yrityksen vuodelle 1999 ennakoitu 5 miljoonan Saksan markan suuruinen liiketoiminnan tulos ylittyi jo silloin (...) * miljoonalla Saksan markalla ja sen liiketoiminnan tulos oli (...) * miljoonaa Saksan markkaa.

b) *Kilpailun vääristymisen välttäminen*

- (48) Komissio toteaa, että suhdannevaihtelut ovat ominaisia Schmitz-Gothan toimialaan kuuluville markkinoille, joten kapasiteettitilanteen selvittäminen tarkasti on vaikeaa. Toimitettujen lisätietojen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että ylikapasiteettia ei ole. Komissio toteaa myös, että Saksan antamien tietojen mukaan teknistä kapasiteettia ei ole lisätty. Lisäksi todetaan, että elinkelpoisuuden palauttamiseksi oli tarpeen kasvattaa uudelleen aluksi hyvin voimakkaasti supistettua henkilöstön määrää ja ettei henkilöstökapasiteetti sen jälkeen kuitenkaan ollut kasvanut suuremmaksi kuin vanhan Gothan aikana. Näin ollen alun perin ilmenneet epäilykset kilpailun vääristymisestä poistuivat.

c) *Kohtuullisuus suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja hyötyihin*

- (49) Vuoden 1994 suuntaviivojen mukaisesti tuensaajien on tavallisesti katettava merkittävä osuus rakenneuudistuksen kustannuksista omilla varoillaan tai ulkopuolisella rahoituksella. Jälkimmäinen vaihtoehto on katsottava markkinaehtoiseksi rahoitukseksi.

- (50) Nyt käytettävissä olevien tietojen mukaan rakenneuudistuskustannukset ovat 27,328 miljoonaa Saksan markkaa. Kuten edellä on selvitetty, suurin osa syntyneistä kustannuksista koskee yrityksen käytömaisuusinvestointeja.

- (51) Viimeksi saaduista tiedoista käy ilmi, että kyseiset kustannukset on rahoitettu seuraavista lähteistä:

TAULUKKO 4

Rakenneuudistuskustannusten rahoitus menettelyn aloittamisen jälkeen annettujen tietojen mukaan

(Saksan markkaa)

Julkiset rahoituslähteet			
	Lähde	Toimenpide	
		Taulukon 3 toimenpiteet 1—3 (ilman toimenpidettä 1 a)	6 636 000
Yksityiset rahoituslähteet			
4	Sijoittaja	Osakaslaina	3 000 000
5	Vereinsbank	Käyttämättä jätetty luotto	2 650 000
6	Vereinsbank	Luottolimiitti	1 000 000
7	Vereinsbank	Laina (taulukon 2 toimenpide 7) vähennettynä korkotuella (taulukon 3 toimenpide 3 c)	1 960 000
8	Tuensaaja	Ylijäämä/kassavirta	14 732 000
		Välisumma (ilman kohtaa 5)	20 692 000
		Yhteensä (ilman kohtaa 5)	27 328 000

Huom. Taulukossa on pyöristämällä korotettuja lukuja, joten se ei ole aritmeettisesti looginen.

- (52) Saksa katsoo, että tähän laskelmaan sisältyy tuensaajan omista varoista tai ulkopuolisella rahoituksella katettuja määriä 20 692 000 Saksan markkaa.
- (53) Komission käytettävissä olevien tietojen perusteella on todettava seuraavaa:
- (54) Taulukon 4 toimenpide 4, eli 3 miljoonaa Saksan markkaa yrityksen omaan pääomaan, voidaan katsoa tuensaajan rahoitusosuudeksi.
- (55) Suuruudeltaan 1 miljoonan Saksan markan laina (taulukon 4 toimenpide 6) oli yksityisen pankin myöntämä ja sen takauksena oli vain tuensaajan ilman valtion osuutta antamat vakuudet. Näin ollen se voidaan katsoa tuensaajan rahoitusosuudeksi.
- (56) Vereinsbankin myöntämä 2,35 miljoonan Saksan markan laina (taulukon 2 toimenpide 7), oli KfW:n jälleenrahoittama, joten siihen sisältyy korkotuen muodossa myönnettyä tukea. Näin ollen tätä osuutta ei voida pitää markkinaehdoin myönnettynä. Komission päätöskäytännön mukaan korkoavustuksen vähentämisen jälkeen jäljelle jäävää määrää voidaan pitää kuitenkin tuensaajan rahoitusosuutena, jos se ei sisällä muita tueksi katsottavia osia. Koska laina oli tässä tapauksessa taattu yksinomaan tuensaajan toimittamilla vakuuksilla ilman julkista osuutta, kyseinen 1,96 miljoonan Saksan markan määrä (taulukon 4 kohta 7) voidaan katsoa tuensaajan osuudeksi.
- (57) Suuruudeltaan 14,732 miljoonan Saksan markan ylijäämästä (taulukon 4 kohta 8) on todettava, ettei kassavirtaa voida tavallisesti pitää tuensaajan osuutena, koska se on syntynyt välillisesti tai suoraan myönnettyjen tukien ansiosta ja sen tarkkaa määrää ei ole mahdollista saada selville rakenneuudistussuunnitelmaa laadittaessa. Tästä syystä toimenpidettä 8 ei voida ottaa huomioon. Tämä koskee myös 650 000 Saksan markan määrää, joka jäi Saksan antamien tietojen mukaan käyttämättä investointiavustuksena (taulukon 3 toimenpide 2), koska kyseinen toimenpide olisi joka

tapauksessa katsottava tueksi. Koska Saksa on ilmoittanut, että Vereinsbankin jo myöntämää 2,65 miljoonan Saksan markan luottoa (taulukon 4 toimenpide 5) ei saadun ylijäämän vuoksi käytetty, vaikuttaa kyseenalaiselta, voidaanko kyseistä määrää pitää tuensaaajan osuutena rakenneuudistuksen rahoituksesta. Tällä seikalla ei ole kuitenkaan vaikutusta toimenpiteen oikeasuhteisuutta koskevan arvioinnin tulokseen.

- (58) Näin ollen on todettava, että tuensaaajan omista varoistaan tai ulkopuolisella rahoituksella kattama osuus on Saksan käsityksestä poiketen vain 5,96 miljoonaa Saksan markkaa.
- (59) Toisaalta on totta, että merkittävä osa rakenneuudistuksen kustannuksista on rahoitettu määrillä, joita ei voida katsoa tuensaaajan osuudeksi eikä tuiksi, koska ne kuuluvat yrityksen tuottamaan ylijäämää omaan. Erityisesti tämän seikan vuoksi tuensaaajan osuudeksi rakenneuudistuksen kokonaiskustannuksista hyväksyttävä määrä jää vähäiseksi. On kuitenkin myös todettava, että määrä lähes vastaa tuilla rahoitettua 6,6 miljoonan Saksan markan osuutta ja että komissio on aikaisemmissa Saksan uusiin osavaltioihin liittyvissä asioissa hyväksynyt toisinaan melko alhaisia tuensaaajan rahoitusosuuksia. Näin ollen voidaan katsoa poistetuiksi aluksi esiintyneet epäilyt siitä, että tuensaaaja ei ollut osallistunut rakenneuudistuksen rahoitukseen merkittäväällä omalla osuudella.
- (60) Menettelyn aloittamisen yhteydessä oli esitetty myös epäilyjä siitä, että tukia ei ollut rajoitettu pienimpään mahdolliseen määrään vuoden 1994 suuntaviivoissa edellytetyllä tavalla. Suhteellisuusperuste edellyttää, että tuet rajoitetaan rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään niiden kilpailua vääristävien vaikutusten vähentämiseksi. Tämä merkitsee myös, etteivät tuet saa asettaa tuensaaajaa asemaan, jossa se pystyy rahoittamaan uusia, muita kuin rakenneuudistuksen kannalta välttämättömiä investointeja.
- (61) Rakenneuudistuksen alussa lokakuussa 1997 Schmitz-Gotha hankki omistukseensa toimittajansa (...) *:n 3,7 miljoonan Saksan markan hinnalla. Kauppahinnasta maksettiin heti rakenneuudistuksen ensimmäisenä puolivuotiskautena 2,2 miljoonaa Saksan markkaa. Loput kauppahinnasta, 1,5 miljoonaa Saksan markkaa, maksettiin neljässä vuosittaisessa erässä, jotka oli sidottu (...) *:n tiettyyn liikevaihtoon. (...) *:n hankintaa on arvioitava uutena investointina, joka katsotaan vuoden 1994 suuntaviivojen mukaiseksi vain, jos sitä voidaan pitää rakenneuudistuksen kannalta tarpeellisenä.
- (62) Tässä yhteydessä on todettava, että sijoittajat maksoivat yrityksen aineellisesta omaisuudesta 1 Saksan markkaa. Johtaja Koch oli yksi sijoittajista sekä samanaikaisesti (...) *:n perustaja ja toimitusjohtajana toimiva osakas, samoin kuin molempien yritysten tuleva toimitusjohtaja. Komissio huomauttaa taas kerran, että tietojen antamista koskevasta välpäätöksestä huolimatta Saksa ei ole toimittanut kauppasopimusta eikä tarkkoja kirjallisia tietoja (...) *:n alkuperäisistä omistussuhteista. Ottaen huomioon muut olosuhteet ja suullisesti annetut tiedot komissio ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että ennen omistusoikeuden siirtoa suuri osa (...) *:stä oli suoraan tai välillisesti johtaja Kochin tai hänen perheensä omistuksessa. Saksa on ilmoittanut, että Schmitz-Gotha ei kyennyt itse valmistamaan (...) *:ltä ostettuja osia eikä se myöskään kyennyt merkittävästi parantamaan toimitusehtoja, joten siirron päätavoitteena oli tuotantokustannusten alentaminen. Komissio ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että huomattava rakenneuudistuksen rahoittamiseen tarkoitettu rahamäärä maksettiinkin (...) *:n hankinnan yhteydessä tosiasiaa yhdelle uusista sijoittajista. (...) *:n hankinta ei joka tapauksessa ollut välttämätön edellytys hyvän yhteistyön takaamiseksi (...) *:n kanssa. Koska johtaja Koch oli (...) *:n perustaja ja toimitusjohtajana toimiva osakas sekä myöhemmin myös Schmitz-Gothan toimitusjohtaja, vaikuttaa epätodennäköiseltä, että (...) *:n kanssa ei olisi voitu sopia paremmista ehdoista. Kilpailukykyisen yhtiön olisi periaatteessa pitänyt myös kyetä rahoittamaan alihankintatarpeensa markkinahinnoin joutumatta sen vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin.
- (63) Saksan toimittamat tiedot osoittavat, että (...) *:n hankinta oli yrityksen kannalta hyödyllinen investointi, koska se johti merkittäviin säästöihin. Osittain niiden ansiosta rakenneuudistusvaihe on nopeutunut vuodella. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tee investoinnista rakenneuudistuksen toteuttamisen kannalta tarpeellista. Jos yritys saa rakenneuudistuksensa rahoittamiseen tukia, luovallisuutta ei voida pitää mitä tahansa yrityksen tehokkuutta lisäävää investointia, sillä kyseiset investoinnit myös vähentävät aina tuensaaajan kykyä rahoittaa rakenneuudistusta omista varoistaan. Vain silloin kun koko rakenneuudistuksen onnistuminen vaarantuu tai viivästyy kohtuuttomasti ilman investoinnin toteuttamista, sitä voidaan pitää rakenneuudistuksen kannalta tarpeellisenä. Tuen tarkoitus rajoittuu

pelkästään yrityksen kilpailukyvyyn palauttamiseen kohtuullisen ajan kuluessa. Jokainen investointi, joka ylittää kilpailukyvyyn palauttamiseen kohtuullisessa ajassa tarvittavan määrän, kuluttaa väistämättä rahoitusvaroja, jotka olisi pitänyt käyttää todella tarpeellisiin rakenneuudistuskustannuksiin ja jotka olisivat näin ollen supistaneet rakenneuudistukseen tarvittavaa tuen määrää. Tästä seuraa, että muut kuin tässä mielessä rakenneuudistuksen kannalta tarpeelliset investoinnit johtavat tuki-intensiiteettiin, joka ylittää suhteellisuusperusteen mukaan rakenneuudistuksen toteuttamiseksi välttämättömän vähimmäismäärän.

- (64) Pelkällä toimituskustannusten alentamisella ei voida perustella hankinnan välttämättömyyttä rakenneuudistuksen kannalta. Lisäksi on todettava, ettei Saksa ole missään vaiheessa esittänyt, että rakenneuudistuksen onnistuminen olisi vaarantunut tai viivästynyt kohtuuttomasti ilman (...) *:n hankintaa. Myös ilman (...) *:n hankintaa alkuperäisessä suunnitelmassa oli ennakoitu liiketoiminnan tulosten muuttuvan positiivisiksi neljännen toimintavuoden aikana. Uusimpien tietojen mukaan kyseinen ajanjakso lyheni yritystason ansiosta vuodelle. Kannattavuusrajan saavuttamista neljän vuoden jälkeen ei kuitenkaan voida pitää rakenneuudistuksen kannalta kohtuuttoman hitaana edistymisenä. Päinvastoin on jopa katsottava, että alkuperäisessäkin suunnitelmassa kilpailukyvyyn ennustettiin palautuvan melko nopeasti. Näin ollen on todettava, että rakenneuudistus olisi voitu toteuttaa onnistuneesti kohtuullisessa ajassa myös ilman (...) *:n hankintaa eikä yritystaso näin ollen ollut rakenneuudistuksen onnistumisen kannalta välttämätön. Tästä syystä komissio toteaa, ettei (...) *:n hankinta ollut suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön. Tästä seuraa kuitenkin, että kyseisen yritystason käytetyt varat olisi pitänyt käyttää toisin rakenneuudistuksen rahoittamiseksi, jotta rakenneuudistusta varten tarvittavan tuen määrä olisi pienentynyt.
- (65) Kauppahinta 3,7 miljoonaa Saksan markkaa sisältyy 23,8 miljoonan Saksan markan investointeihin, jotka oli suunniteltu kuuluviksi 27,3 miljoonan Saksan markan rakenneuudistukseen. Koska yritystaso toteutettiin jo aivan rakenneuudistuksen alkuvaiheessa ja 2,2 miljoonaa Saksan markkaa maksettiin heti rakenneuudistuksen ensimmäisen puolivuotiskauden aikana, yrityksellä oli ilmeisesti jo tässä vaiheessa vähintään 2,2 miljoonaa Saksan markkaa ylimääräistä maksukykyä tehdäkseen investointeja, jotka eivät olleet rakenneuudistuksen kannalta välttämättömiä. Loput kauppasummasta 1,5 miljoonaa Saksan markkaa maksettiin vain neljänä peräkkäisenä 375 000 Saksan markan vuotuisena eränä. Vaikka nämä maksuerät on myös tosiasiallisesti maksettu, on syytä todeta, että kyseiset summat oli maksettava vain siinä tapauksessa, että (...) *:n vuotuinen tulos ennen veroja oli vähintään 500 000 Saksan markkaa. Vaikka (...) * vaikuttikin yritystason ajankohtana kannattavalta yritykseltä ja se myös myöhemmin saavutti odotetut tulokset, komissio toteaa, ettei yritystason ajankohtana ollut vielä varmaa, onnistuisiko yritys tosiasiaassa saavuttamaan tavoitteeksi asetetut tulokset. Näin ollen voidaan puolustaa käsitystä, jonka mukaan samoista syistä kuin tulossa olevia pääomavaroja ei voitu pitää tuensaajan osuutena rakenneuudistuksen rahoituksesta, myöskään yritystason rahoittamiseen käytettyä 1,5 miljoonan Saksan markan osuutta ylijäämästä ei voitu pitää taattuna, joten se ei kuulunut yrityksen ylimääräisiin varoihin.
- (66) Näin ollen komissio päätelee, että myönnettyt tuet ylittävät 2,2 miljoonalla Saksan markalla suunta- viivoissa tarkoitetun rakenneuudistuksen kannalta välttämättömän vähimmäismäärän. Näin ollen komissio katsoo, että tämä 2,2 miljoonan Saksan markan tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.

V PÄÄTELMÄT

- (67) Komissio on päätellyt, että Schmitz-Gothalle myönnetty 2,2 miljoonan Saksan markan suuruinen tuki ei rajoitu rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään, joten se ei täytä vuoden 1994 suuntaviivojen ehtoja.
- (68) Myöntäessään kyseiset tuet Saksa on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan määräyksiä. Suuruudeltaan 2,2 miljoonan Saksan markan tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille, koska ne eivät täytä vuoden 1994 suuntaviivoissa vahvistettuja ehtoja,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Saksa on myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle ja jonka määrä on 1,12 miljoonaa euroa, ei sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen ja tuensaajalle sääntöjenvastaisesti maksettujen tukien perimiseksi takaisin.

2. Tuki on maksettava takaisin viipymättä Saksan oikeuden mukaisten menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan tämän päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun sääntöjenvastainen tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkeeseen.

3 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liitotasavallalle.

Tehty Brysselissä 30 päivänä lokakuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 16 päivänä lokakuuta 2002,
tukijärjestelmästä, jonka Italia aikoo toteuttaa Sisilian alueen työllisyyden edistämiseksi

C 56/1999 (ex N 668/1997)

(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 3738)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/195/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

osalta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽¹⁾,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽²⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

(4) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽³⁾. Komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä tuesta.

(5) Brysselissä pidettiin 15 päivänä helmikuuta 2000 komission yksiköiden ja Italian viranomaisten kokous, jossa jälkimmäiset ilmaisivat aikomuksensa esittää huomautuksia menettelyn aloittamisesta heti kun Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on antanut lausunnon työllisyyden edistämiseen tähtäävistä Italian tukitoimenpiteistä 11 päivänä toukokuuta 1999 annetun komission päätöksen 2000/128/EY ⁽⁴⁾ mitätöimistä koskevasta muutoksenhausta, jonka Italia on esittänyt. Kyseisen päätöksen mukaan tuki työntekijöiden työllistämiseen koulutus- ja työsopimusten avulla sekä mainittujen sopimusten muuttamiseen toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi on yhteisön sääntöjen vastaista.

I MENETTELY

(1) Italia antoi komissiolle tiedoksi 19 päivänä syyskuuta 1997 päivätyllä kirjeellä nro 6307 27 päivänä toukokuuta 1997 annetun Sisilian aluelain nro 16 (jäljempänä 'aluelaki nro 16/97') 11 pykälän 1 momentin. Kyseisen lain voimaantulo edellyttää EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan nojalla annettavaa komission ennakkohyväksyntää. Sen vuoksi järjestelmä on kirjattu ilmoitettujen tukien rekisteriin numerolla N 668/97.

(2) Komissio pyysi 24 päivänä lokakuuta 1997 ja 1 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyillä kirjeillä lisätietoja Italian viranomaisilta, jotka vastasivat 11 päivänä toukokuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.

(3) Komissio ilmoitti Italialle 10 päivänä elokuuta 1999 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa kyseisen tuen

(6) Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi muutoksenhaun asiassa C-310/99, Italia v. komissio 7 päivänä maaliskuuta 2002 antamallaan tuomiolla ⁽⁵⁾.

(7) Komissio ei ole saanut asianomaisilta huomautuksia.

(8) Komissio ilmoitti 24 päivänä kesäkuuta 2002 päivätyllä kirjeellä Italian viranomaisille, että mikäli se ei saa tietoja tai huomautuksia kahdenkymmenen työpäivän kuluessa kyseisen kirjeen päiväyksestä, se tekee lopullisen päätöksen käytössään olevien tietojen perusteella.

⁽¹⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽²⁾ EYVL C 27, 29.1.2000, s. 13.

⁽³⁾ Vrt. viite 2.

⁽⁴⁾ EYVL L 42, 15.2.2000, s. 1.

⁽⁵⁾ Ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa

- (9) Komissio ei ole saanut huomautuksia eikä tietoja.

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

- (10) Aluelain nro 16/97 11 pykälän 1 momentti koskee tukijärjestelmän (NN 91/A/95 uudelleenrahoitusta vuosina 1997 ja 1998; järjestelmästä säädetään 15 päivänä toukokuuta 1991 annetun aluelain nro 27 10 pykälässä, jonka komissio oli hyväksynyt 14 päivänä marraskuuta 1995 ja jonka voimassaolo päättyi vuoden 1996 lopussa.

- (11) Järjestelmän nojalla myönnetään ensiksikin tukea 30 prosenttia bruttopalkasta, jonka koulutus- ja työsopimusten avulla palkatut työntekijät saavat koko sopimusten voimassaoloajalta. Määrää korotetaan 50 prosenttiin palkasta tietyille muita heikommassa asemassa oleville työntekijäryhmille (vähintään kolme vuotta työttömänä olleet nuoret, vammaiset, entiset narkomaanit).

Toiseksi tukijärjestelmän nojalla myönnetään tukea 50, 40 ja 25 prosenttia työntekijöiden bruttopalkasta sopimuksen kolmena ensimmäisenä vuotena, mikäli määräaikaiset koulutus- ja työsopimukset muutetaan toistaiseksi voimassa oleviksi. Määrää korotetaan 65:een, 50:een ja 50 prosenttiin, jos työntekijät kuuluvat tiettyihin muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin (vammaiset, entiset narkomaanit, työttömät). Edellä mainittujen tukien myöntäminen edellyttää, että vähintään 50 prosenttia koulutus- ja työsopimuksilla palkatuista työntekijöistä pidetään yrityksen palveluksessa toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella.

- (12) Järjestelmää voidaan soveltaa Sisiliassa sijaitseviin yrityksiin, jotka toimivat kaupan, käsiteollisuuden tai matkailun alalla tai teollisuudessa tai maataloudessa.

III ARVIOINTI TUESTA

1. Tukitoimenpiteiden luonteen arviointi

- (13) Jotta voitaisiin arvioida, ovatko tukijärjestelmän toimenpiteet perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, on määriteltävä, tuovatko ne tuensaajille etua, joka on peräisin valtion varoista, vääristävätkö ne kilpailutilannetta ja vaikuttavatko ne jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Ensimmäinen, 87 artiklan 1 kohtaan liittyvä mahdollisuus on se, että toimenpide tuottaa etua tietyille tuensaajille. On siis yhtäältä määriteltävä, saavatko tuensaajajäsenvaltiot taloudellista etua, jota ne eivät olisi saaneet normaalissa markkinatilanteessa, tai välttyvätkö ne maksuilta, jotka niiden olisi normaallitapauksessa pitänyt suorittaa yrityksen omista varoista,

ja toisaalta, onko kyseinen etu myönnetty tietyille yritysryhmälle. Salliessaan yhdellä Italian alueella (Sisiliassa) sijaitsevien yritysten hyötyä subventioista työntekijöiden palkkaamisessa koulutus- ja työsopimusten avulla sekä mainittujen sopimusten muuttamisessa toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi kansalliset viranomaiset alentavat niiden palkkakustannuksia, jotka ovat normaaleja yritystoiminnan menoja, ja siis tuottavat yrityksille taloudellista hyötyä parantamalla niiden kilpailuasemaa. Lisäksi toimenpiteet suosivat yrityksiä, jotka toimivat tietyllä Italian alueella ja jotka saavat niistä etua, samalla kun kyseiset tuet eivät koske mainittujen alueiden ulkopuolella sijaitsevia yrityksiä.

- (14) Perustamissopimuksen 87 artiklan toisen soveltamisedon perusteella esitetyt toimenpiteet ovat valtion varoista myönnettyjä. Valtion rahoituksen kyseisessä tapauksessa vahvistaa se, että toimenpide on käytännössä kustannettu budjettivaroista.

- (15) Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa esitetyn kolmannen ja neljännen ehdon mukaan tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua tai se voi vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan. Kyseisessä tapauksessa toimenpiteet suosivat yrityksiä, jotka toimivat kilpailulle avoimilla kaupan aloilla vahvistaen niiden taloudellista asemaa ja toimintamahdollisuuksia verrattuna kilpailijoihin, jotka eivät hyödy toimenpiteistä. Jos tällainen vaikutus syntyy yhteisön sisäisessä kaupassa, toimenpiteistä on sille haittaa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut erityisesti asiassa 102/87, Ranska v. komissio, 13 päivänä heinäkuuta 1988 antamassaan tuomiossa ⁽⁶⁾, kyseiset toimenpiteet vääristävät kilpailua ja vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, mikäli tuensaajajäsenvaltiot vievät osan tuotannostaan muihin jäsenvaltioihin; samoin vaikka nämä itse eivät olisi vientiyrityksiä, maan sisäinen tuotanto hyötyy siitä, että muissa jäsenvaltioissa toimivien yritysten mahdollisuudet viedä tuotteitaan Italian markkinoille vähenevät.

- (16) Edellä mainituista syistä kyseiset toimenpiteet ovat valtiontukea, joka on periaatteessa kielletty perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla, ja niitä voi pitää yhteismarkkinoille soveltuvina vain siinä tapauksessa, että niihin voidaan soveltaa jotakin kyseisessä sopimuksessa mainittua poikkeusta.

⁽⁶⁾ Kok. 1988, s. 4067.

2. Toimenpiteiden soveltuvuus yhteismarkkinoille

- (17) Kun kyseisiin toimenpiteisiin sisältyvän valtionavun luonne on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla määritelty, on tutkittava, voiko toimenpiteitä pitää yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.
- (18) EY:n perustamissopimuksessa määriteltyjen poikkeusten soveltamismahdollisuuden osalta komissio katsoo, ettei kyseisiin tukiin voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä poikkeuksia, sillä kyseessä ei ole 87 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määritelty sosiaalinen tuki, 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa määritelty tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi eikä 87 artiklan 2 kohdan c alakohtaan kuuluva tuki. On selvää, ettei niihin voida soveltaa myöskään 87 artiklan 3 kohdan b ja d alakohtia.
- (19) Koska on kyse työllisyystuesta, komissio tutkii, voidaananko siihen soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohtia.
- (20) Komissio suhtautuu työllisyystuen suuntaviivojen mukaisesti ⁽⁷⁾ periaatteessa tukeen sellaisille työntekijöille, jotka eivät ole vielä löytäneet työpaikkaa tai ovat menettäneet edellisen työpaikkansa, kun tuki on tarkoitettu uusien työpaikkojen luomiseen (nettoluomiseen) pk-yrityksissä ja aluetukeen oikeutetuilla alueilla tai edistämään koko maassa sellaisten työntekijäryhmien työhönottoa, joiden on vaikea päästä tai palata työmarkkinoille. Tällöin riittää, että 'avoinna oleva toimi johtuu luonnollisesta poistumasta eikä irtisanomisesta'.
- (21) Samojen yhteisön suuntaviivojen mukaan komission on tarkistettava, että "tukitaso ei ylitä sitä, mikä on välttämätöntä työpaikkojen luomisen edistämiseksi" ja että riittävä työllisyyden vakaus taataan.
- (22) Suuntaviivoissa täsmennetään lisäksi, että komissio voi hyväksyä tietyin ehdoin tuen työllisyyden turvaamiseen, jos tuki rajataan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen mukaisille alueille ja jos se täyttää toimintatuella asetetut edellytykset. Tällaisen tuen on oltava määräaikaista, ajan myötä vähenevää

ja rakenteellisten haittojen lieventämiseen suunnattua, sen on pyrittävä edistämään kestävästä kehitystä ja noudatettava herkillä toimialoilla sovellettavia sääntöjä.

- (23) Kyseisen tukijärjestelmän mukaisissa toimenpiteissä on seuraavia piirteitä:
- a) ne eivät koske pelkästään sellaisia työntekijöitä, jotka eivät ole vielä löytäneet työtä tai jotka ovat menettäneet edellisen työpaikkansa;
 - b) niitä ei ole tarkoitettu työpaikkojen nettoluomiseen työllisyystuen suuntaviivoissa tarkoitettussa merkityksessä, sillä tuensaajayritystä ei velvoiteta lisäämään työntekijämäärää tiettyyn viiteajanjaksoon verrattuna;
 - c) niitä ei ole tarkoitettu pelkästään sellaisten työntekijöiden työhönottoon, joilla on vaikeuksia työmarkkinoille pääsyssä tai sinne palaamisessa.

- (24) Sen vuoksi komissio toteaa, että kyseistä tukea voidaan pitää työllisyyden ylläpitämisenä ja se voidaan rinnastaa työllisyystukien suuntaviivojen 22 kohdan perusteella toimintatukeen. On siis selvitettävä, noudatetaanko tämän päätöksen 22 kappaleen mukaisia ehtoja.

Alueen tukikelpoisuus

- (25) Komissio toteaa, että se on 1 päivänä maaliskuuta 2000 tehdyllä päätöksellä ⁽⁸⁾ hyväksynyt Italian aluetukikartan ajalle 2000—2006 alueista, joita koskee EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeus tukeen oikeutetuista alueista. Aluetukikartan mukaan Sisilia on yksi tämän poikkeuksen nojalla tuetavista alueista.
- (26) Komissio korostaa, että vaikka tuki on rajattu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen piiriin kuuluvalla alueella ja se on tarkoitettu määräaikaiseksi, se ei ole luonteeltaan vähenevää.
- (27) Kyseisiä tukitoimenpiteitä on sovellettu vuodesta 1991, eli niitä oli sovellettu jo kuusi vuotta silloin, kun niille pyydettiin kahta lisävuotta. Lisäksi tukikelpoiset kustannukset ja tuen intensiteetti ovat säilyneet täysin samoina koko sen kuuden vuoden ajan, joksi tukijärjestelmä oli hyväksytty, eikä niitä ole tarkoitus tästä vähentää myö-

⁽⁷⁾ EYVL C 334, 12.12.95, s. 4.

⁽⁸⁾ EYVL C 175, 24.6.2000, s. 11.

kään nyt tutkittavan kaksivuotisen jatkon aikana: vuodelle 1998 myönnettävät tukitoimet ovat täysin samat kuin vuodelle 1997 myönnetty, ja molemmat ovat aivan yhtä suuret kuin vuosille 1991—1996 myönnettyt.

- (28) Lisäksi kyseinen, sinänsä itsenäinen tukitoimi täydentää toista kansallista tukijärjestelmää, koulutus- ja työsopimusten perusteella myönnettävää tukea, josta säädetään laeilla 863/84, 407/90, 169/91 ja 451/94 ja joka takaa muun muassa täyden vapautuksen sosiaaliturvamuksista yrityksille, joiden sijaintialueella työttömyys on kansallista keskiarvoa suurempi.
- (29) Komissio on edellä mainituista työllisyyden edistämiseen tähtäävistä Italian tukitoimenpiteistä tehdyssä päätöksessä 2000/128/EY todennut, että mainittu järjestelmä on yhteismarkkinoille soveltumaton, sillä se ei edellytä uusien työpaikkojen luomista tuensaajayrityksiin niiden työllistämiseksi, jotka etsivät ensimmäistä työpaikkaansa tai ovat menettäneet edellisen työpaikkansa, eikä niiden työhönottoa, joiden on erityisen vaikea päästä (uudelleen) työmarkkinoille. Komissio on määrännyt tuensaajayritykset palauttamaan yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen, joka on myönnetty niille sääntöjen vastaisesti. Tukea ei ole toistaiseksi palautettu.
- (30) Edellä esitetyn nojalla voidaan todeta, ettei tutkittu tukijärjestelmä noudata työllisyystuen suuntaviivoissa määriteltyjä työllisyystuen edellytyksiä.

IV PÄÄTELMÄT

- (31) Tämän päätöksen III jakson 2 kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella todetaan, että aluelain nro 16/1997 11

pykälän 1 momentissa määritelty tukijärjestelmä ei sovellu yhteismarkkinoille,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Toukokuun 27 päivänä 1997 annetun Sisilian aluetta koskevan aluelain nro 16 11 pykälän 1 momentissa määritelty tukijärjestelmä ei sovellu yhteismarkkinoille.

Kyseistä järjestelmää ei näin ollen voida toteuttaa.

2 artikla

Italian on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 16 päivänä lokakuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 11 päivänä joulukuuta 2002,
valtiontukiohjelmasta C 42/2002 (ex N 286/2002), jonka Ranska aikoo toteuttaa ranskalaisten
lento-yhtiöiden hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4833)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/196/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

vän ajaksi tietyillä alueilla. Tämä koski erityisesti Yhdysvaltain ilmatilaa, joka oli täysin suljettu 11 päivästä syyskuuta 14 päivään syyskuuta 2001 ja avattiin liikenteelle vähitellen 15 päivästä syyskuuta 2001 lähtien. Eräät muutkin valtiot ryhtyivät vastaaviin toimiin, jotka koskivat joko koko niiden aluetta tai vain osaa alueesta.

(6) Niinpä lentoyhtiöt joutuivat tämän ajanjakson aikana peruuttamaan kyseistä ilmatilaa käyttävät lennot. Ne kärsivät myös tappioita, jotka johtuivat muun liikenteen häiriöistä tai siitä, että tietyjen matkustajien koko matkaa ei voitu toteuttaa.

I MENETTELY

- (1) Ranska on ilmoittanut komissiolle 11 päivänä huhtikuuta 2002 päivätyllä ja 12 päivänä huhtikuuta 2002 numerolla TREN (2002) A/56617 vastaanotetuksi kirjattulla faksilla 15 päivänä syyskuuta 2001 alkaneen ajanjakson aikana ranskalaisissa lentoyhtiöissä kirjattujen tappioiden korvaamista koskevista järjestelyistä.
- (2) Komissio on ilmoittanut Ranskalle 5 päivänä kesäkuuta 2002 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa tämän tuen osalta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.
- (3) Komission päätös menettelyn aloittamisesta on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa tästä tuesta.
- (4) Komissio ei ole saanut huomautuksia asianomaisilta.

(7) Tapahtumien suuruusluokan ja äkillisyyden sekä lentoyhtiöille koituneiden kustannusten takia jäsenvaltiot päättivät ottaa käyttöön poikkeuksellisia korvausjärjestelyjä.

(8) Komissio on hyväksynyt Ranskan järjestelyn 11 päivän syyskuuta ja 14 päivän syyskuuta 2001 välisenä aikana aiheutuneiden liiketappioiden korvaamiseksi ⁽³⁾. Tämä päätös perustuu perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohtaan sekä niihin suuntaviivoihin, jotka on esitetty komission tiedonannossa Euroopan parlamentille ja neuvostolle — Yhdysvalloissa suoritettujen terrori-iskujen seuraukset ilmailualalla ⁽⁴⁾ (jäljempänä '10 päivänä lokakuuta 2001 annettu tiedonanto'). Ranskalle hyväksyttiin 54,9 miljoonan euron budjetti tätä asiaa varten.

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

Tausta

- (5) Syyskuun 11 päivänä 2001 Yhdysvalloissa tapahtuneiden terrori-iskujen vuoksi ilmatila suljettiin usean päi-

Ranskan ilmoittama uusi tukiohjelma

(9) Ranskan ilmoittamassa uudessa tukiohjelmassa, jota tämä päätös koskee, pidennetään sen tukiohjelman voimassaoloa, joka oli alun perin hyväksytty 14 päivänä syyskuuta 2001 päättyvälle ajanjaksolle. Ohjelmassa

⁽¹⁾ EYVL C 170, 16.7.2002, s. 11.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

⁽³⁾ Tammikuun 30 päivänä 2002 tehty päätös valtiontuesta N 806/2001 (EYVL C 59, 6.3.2002, s. 25).

⁽⁴⁾ KOM(2001) 574 lopullinen, 10.10.2001.

ehdotetaan korvattaviksi reitti- ja charter-liikennettä harjoittavien yhtiöiden tappiot, jotka on kirjattu 15 ja 19 päivän syyskuuta 2001 välisenä aikana, ja liikelentoyhtiöiden tappiot, jotka on kirjattu 15 ja 30 päivän syyskuuta 2001 välisenä aikana.

- (10) Ranskan viranomaiset puolustavat ilmoitustaan sillä, että Yhdysvaltojen ilmatilan sulkemisella oli lentoyhtiöihin suoria vaikutuksia, jotka ulottuivat 14 päivän syyskuuta 2001 jälkeiseen aikaankin, sillä reittiliikennettä harjoittavat lentoyhtiöt pystyivät lentämään normaalin aikataulun mukaan vasta 20 päivästä syyskuuta lähtien Yhdysvaltojen viranomaisten käyttöön ottamien, maan ilmatilaan pääsyä koskevien uusien turvatoimenpiteiden mukaisesti. Ranskan viranomaisten mukaan vastaavat rajoitukset vaikuttivat liikelentoyhtiöiden toimintaan syyskuun 2001 loppuun asti.
- (11) Ranskan viranomaiset tähdentävät ilmoituksen kohdassa 2.1, että uudella tukiohjelmalla ei muuteta niitä 54,9 miljoonan euron määrärahoja, jotka hyväksyttiin komission päätöksessä, joka koskee ilmatilan sulkemisesta 11 ja 14 päivän syyskuuta 2001 välisenä aikana aiheutuneiden menetysten korvaamista.
- (12) Korvauksiin oikeutettuja lentoyhtiöitä ovat sellaiset lentoliikenteen harjoittajat, joilla on jonkinlainen Ranskan viranomaisten myöntämä toimilupa lentoliikenteen harjoittamiseen, joka oli voimassa 11 päivänä syyskuuta 2001. Jotta lentoyhtiöiden kärsimät tappiot voidaan korvata, niiden täytyy olla suoraa seurausta 11 päivänä syyskuuta 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen käyttöön otetuista Yhdysvaltojen ilmatilaan pääsyä koskevista rajoituksista, jotka olivat voimassa 15 päivästä syyskuuta 19 päivään syyskuuta 2001 ⁽⁵⁾. Lisäksi tappioiden täytyy liittyä johonkin seuraavista asioista:
- lentoyhtiö ei kyennyt suorittamaan lentoa Yhdysvaltojen asettamien rajoitusten jälkeen,
 - mainittujen rajoitusten aiheuttamat haitat saman lentoyhtiön muille lennoille tai muiden yhtiöiden toiminnalle,
 - tämän lentoyhtiön muilla lennoilla tai muiden yhtiöiden lennoilla olleiden matkustajien lentoja ei pystytty toteuttamaan kokonaan.
- (13) Sitä vastoin sellaisia tappioita, jotka aiheutuivat lennon peruuttamisesta lentoyhtiön omasta aloitteesta tai matkustajien peruuttaessa matkoja omista henkilökohtaisista syistään, ei korvata.
- (14) Vain julkiseen henkilö- tai tavaraliikenteeseen liittyvät toimet kuuluvat korvauksen alaan. Tappiot, jotka liitty-

vät yhtiön muihin toimintoihin, kuten kaluston ylläpitoon tai lennon aikana tarjottaviin palveluihin, eivät oikeuta tukeen.

- (15) Korvauksen enimmäismäärä on tarkoitus laskea ottaen huomioon ne yhtiön reitit tai verkot, joilla syntyneet tappiot todennäköisesti hyväksytään korvattaviksi. Ranskan esittämän tukiohjelman perusteella korvattavissa oleva liikevaihdon menetys voisi kuitenkin koskea lentoyhtiöiden kaikkia reittejä niin Pohjois-Amerikassa, Euroopassa kuin muuallakin maailmassa.
- (16) Näiden reittien tai verkkojen osalta laskennassa otetaan huomioon:
- 15 ja 19 päivän syyskuuta 2001 välisellä ajanjaksolla ⁽⁶⁾ rekisteröity liikevaihdon menetys suhteessa tilanteeseen, jota olisi pidetty tavanomaisena, ellei 11 päivän syyskuuta 2001 iskuja olisi tapahtunut; liikevaihdon menetys lasketaan vertaamalla jokaisen lentoyhtiön kyseisten viiden päivän aikana rekisteröimää liikennettä saman yhtiön syyskuun ensimmäisen viikon vastaavien viiden päivän aikana rekisteröimään liikenteeseen ja korjaamalla näin saatu tulos vastaavan ajanjakson aikana vuonna 2000 tapahtuneen kehityksen mukaan,
 - kustannukset, joita yhtiöille olisi aiheutunut, elleivät 11 päivänä syyskuuta 2001 tapahtuneet iskut olisi vaikuttaneet niiden toimintaan, ja jotka nyt vältettiin,
 - toiminnan keskeytymisestä yhtiöille koituneet lisäkustannukset, joita vakuutukset eivät korvaa.
- (17) Korvauksen enimmäismäärä on 5/365 yrityksen liikevaihdoista.
- (18) Ranskan viranomaiset ovat ilmoittaneet neuvotelleensa kaikkien tukeen oikeutettujen lentoyhtiöiden kanssa. Heti tämän jälkeen ne päättivät myöntää korvauksia kahdeksalle EU:n alueella toimivalle ranskalaiselle yhtiölle yhteensä noin 20,96 miljoonan euron arvosta ⁽⁷⁾. Ne ovat myös ilmoittaneet aikovansa myöntää korvauksia EU:n ulkopuolella, Ranskan Polynesiassa, toimiville ranskalaisille yhtiöille ⁽⁸⁾ siinä tapauksessa, että komissio hyväksyy yhteisön alueella toimiville yhtiöille myönnettävän tuen.

⁽⁵⁾ Liikelentoyhtiöiden tapauksessa 15 ja 30 päivän syyskuuta 2001 välisellä ajanjaksolla.

⁽⁶⁾ Liikelentoyhtiöiden tapauksessa 15 ja 30 päivän syyskuuta 2001 välisellä ajanjaksolla.

⁽⁷⁾ [...].

⁽⁸⁾ [...].

- (19) Ranska on ilmoittanut, että nämä suunniteltuja edunsaajia koskevat yksityiskohtaiset tiedot on toimitettu komissiolle tapauskohtaista tutkimusta varten. Ranskan viranomaisten mielestä tämä vastaa liikenneministerien neuvoston 16 päivänä lokakuuta 2001⁽⁹⁾ määrittämää lähestymistapaa 14 päivän syyskuuta 2001 jälkeiseltä ajalta maksettavien korvausten arviointiin. Komissio on päättänyt aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn, koska se epäilee, että tukiohjelma ei ole perustamissopimuksen mukainen.
- (20) Tähän vaikuttaa paitsi 10 päivänä lokakuuta 2001 annettun tiedonannon 35 kohdassa mainitun ajanjakson ylittäminen myös ja nimenomaan poikkeuksellisen tapahtuman puuttuminen ja korvattavissa olevan tappion erilainen luonne 14 päivän syyskuuta 2001 jälkeen.

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (21) Yksikään asianomainen ei ole esittänyt komissiolle huomautuksia kuukauden määräajassa.

IV RANSKAN HUOMAUTUKSET

- (22) Ranskan viranomaiset eivät ole esittäneet komissiolle lisähuomautuksia menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyn kuukauden määräajan kuluessa tai sen kuukauden lisäajan kuluessa, jota Ranskan viranomaiset pyysivät 3 päivänä heinäkuuta 2002 päivätyllä faksilla, jonka komissio rekisteröi numerolla TREN (2002) A/61839. Komissio huomauttaa myös, että 1 päivänä marraskuuta 2002 ei ollut saapunut vielä yhtään huomautusta.

V ARVIOINTI TUESTA

Tuen olemassaolo

- (23) Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan perusteella ”jollei [...] toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.
- (24) Lentoyhtiöille annettava tuki on myönnetty valtion varoista, ja siitä on selvää taloudellista etua yhtiöille.
- (25) Tämän päätöksen kohteena oleva toimi, joka koskee lentoliikennettä, on luonteeltaan valikoiva. Lisäksi ne kah-

deksan lentoyhtiötä, joille ohjelmasta aiotaan antaa tukea, on selvästi mainittu (ks. johdanto-osan 40 kappale 18 kohta ja alaviite 6).

- (26) Siitä asti kun lentoliikennemarkkinat vapautettiin alan kolmannen toimenpidokokonaisuuden tultua voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993⁽¹⁰⁾, kunkin jäsenvaltion lentoyhtiöt ovat joutuneet kilpailemaan EU:n muiden jäsenvaltioiden yhtiöiden kanssa. Tukeen oikeutetut kahdeksan lentoyhtiötä toimivat aktiivisesti yhteisön markkinoilla. Yhtiöille myönnettävä tuki ja tuesta yhtiöille koituva hyöty vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja mahdollisesti myös kilpailuun.
- (27) Nämä valtiontueksi katsottavat toimenpiteet soveltuvat yhteismarkkinoille vain, jos niille voidaan myöntää jokin perustamissopimuksessa mainituista poikkeuksista.

Tuen arvioinnin oikeusperusta

- (28) Tutkittuaan kyseisen tukiohjelman määräyksiä ja ohjelman soveltamista mainittuihin kahdeksaan mahdolliseen edunsaajaan (ks. 18 kappale ja alaviite 6) komissio katsoo, ettei mikään perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan poikkeuksista näytä soveltuvan tässä tapauksessa.
- (29) Itse asiassa perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdassa mainittuja poikkeuksia ei voida soveltaa, sillä tässä tapauksessa ei ole kyse yksittäisille kuluttajille myönnettävästä sosiaalisesta tuesta eikä Saksan liittotasavallan tietyille alueille myönnettävästä tuesta.
- (30) Koska kyse ei ole myöskään tuesta, jolla pyrittäisiin edistämään taloudellista kehitystä alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, eikä tuesta tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa mainittuja poikkeuksia ei voida ottaa huomioon.
- (31) Lopuksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b ja d alakohdassa mainitut poikkeukset, joissa viitataan

⁽⁹⁾ Ks. johdanto-osan 40 kappale.

⁽¹⁰⁾ Neuvoston asetus (ETY) N:o 2407/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista (EYVL L 240, 24.8.1992, s. 1) ja neuvoston asetus (ETY) N:o 2408/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille (EYVL L 240, 24.8.1992, s. 8).

Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen sekä kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, eivät päde tässä tapauksessa.

- (32) Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuu ”tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi”. Lokakuun 10 päivänä 2001 antamassaan tiedonannossa ⁽¹¹⁾ komissio katsoi, että 11 päivän syyskuuta 2001 tapahtumia voidaan pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuina poikkeuksellisinä tapahtumina.
- (33) Lokakuun 10 päivänä 2001 annetun tiedonannon 35 kohdassa komissio selittää olosuhteita, jotka ovat sen mukaan välttämättömät, jotta tapahtumiin liittyvien korvausten voidaan katsoa täyttävän perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan ehdot:

”Komissio katsoo, että Yhdysvaltojen ilmatilan sulkemisesta 11.—14. syyskuuta 2001 suoraan aiheutuneet kustannukset ovat välitön seuraus syyskuun 11. päivän 2001 tapahtumista. Jäsenvaltiot voivat näin ollen kompensoida näitä kustannuksia perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla, kunhan seuraavat ehdot täyttyvät:

- Korvaus maksetaan syrjimättömästi jäsenvaltion kaikille lentoyhtiöille.
- Korvaus koskee vain 11.—14. syyskuuta 2001 toteutuneita kustannuksia, jotka johtuvat Yhdysvaltain viranomaisten määräämästä lentoliikenteen keskeyttämisestä.
- Korvauksen määrä lasketaan täsmällisesti ja objektiivisesti vertaamalla kunkin lentoyhtiön kyseisten neljän päivän aikana rekisteröimää liikennettä saman lentoyhtiön edellisviikon aikana rekisteröimään liikenteeseen ja korjaamalla näin saatu tulos vastaavan ajanjakson aikana vuonna 2000 tapahtuneen kehityksen mukaan. Korvauksen enimmäismäärä, jossa on otettava huomioon sekä toteutuneet kustannukset että vältetyt kustannukset, on yhtä suuri kuin kyseisten neljän päivän aikana asianmukaisesti todettu tulojen menetys. Määrä on joka tapauksessa vähemmän kuin 4/365 yhtiön liikevaihdosta.”

Soveltuvuus yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan tarkoittamassa merkityksessä

- (34) Ilmoitetun tukiohjelman tavoitteena on korvata tappiot, joita aiheutui reittiliikennettä harjoittaville lentoyhtiöille 19 päivään syyskuuta 2001 mennessä ja liikelentoyhtiöille 30 päivään syyskuuta 2001 mennessä. Tukiohjelma ulottuu siis selvästi pidemmälle kuin se aikaväli, joka 10 päivänä lokakuuta 2001 annetussa tiedonannossa katsottiin perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan hyväksyttäväksi ja joka rajoittui 11 päivästä 14 päivään syyskuuta 2001. Lisäksi tiedonannossa korvaukset rajoitettiin jo hyväksytyihin tappioihin, jotka syntyivät tällä aikavälillä ja liittyivät suoraan ilmatilan sulkemiseen.
- (35) Vaikka komissio esitti jo 10 päivänä lokakuuta 2001 annetun tiedonannon 35 kohdassa, että Yhdysvaltojen ilmatilan sulkeminen 11 päivästä 14 päivään syyskuuta 2001 ja sulkemisesta aiheutuneet tappiot täyttivät poikkeukselliselle tapahtumalle asetettavat vaatimukset, se ei ole katsonut muiden sulkemiseen epäsuorasti liittyvien haittojen täyttävän näitä vaatimuksia. Tämä koskee esimerkiksi tappioita, joita lentoyhtiöt kärsivät *sen jälkeen, kun ilmatila jälleen avattiin* 15 päivänä syyskuuta.
- (36) Komissio selitti 10 päivänä lokakuuta 2001 antamassaan tiedonannossa, että tappioiden korvaamisen tulisi koskea ”vain [...] kustannuksia, jotka johtuvat Yhdysvaltain viranomaisten määräämästä lentoliikenteen keskeyttämisestä”. Ranskan viranomaiset kuvailevat kuitenkin ilmoituksessaan yksityiskohtaisesti Yhdysvaltain viranomaisten käyttöön ottamia ylimääräisiä turvatoimia, kuten ruumaan menevän matkatavaran tarkastusta lähtöselvityksessä, lentokoneiden tarkkaa seuranta, henkilöstölle suoritettavia turvatarkastuksia ja Yhdysvaltain viranomaisten suorittamaa valvontaa, jolla he tarkistavat, onko toimia noudatettu. Ranskan viranomaisten mukaan ”näiden toimien täytäntöönpanolle asetettujen määräaikojen takia yhtiöt eivät voineet aloittaa kaikkia lentojaan heti 15 päivänä syyskuuta”.
- (37) Ranskan viranomaiset myöntävät, että 14 päivän syyskuuta 2001 jälkeen liikenne ei enää ollut täysin pysähdyksissä, mutta heidän mielestään lentoliikenteen harjoittaminen oli hankalampaa turvatoimien takia. Vaikka tällaisia lisäkustannuksia ei esiinnykään kovin usein, niitä ei voida pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuina poikkeustapauksina. Vastaavia lisäkustannuksia tai liikennöintirajoituksia esiintyy silloin, kun tietyillä maapallon alueilla on voimassa ylilentokiello erilaisten selkkausten takia, kuten Balkanilla, tai kun liikennöinti poliittisesti tulenarkoihin maihin lopetetaan. Näissä tilanteissa ei silti voida myöntää minkäänlaista tukea tällä perusteella.

⁽¹¹⁾ Ks. tiedonannon 33 kohta.

- (38) Niinpä komissio on sitä mieltä, että 11 päivänä syyskuuta 2001 tehtyjen terrori-iskujen epäsuoria seurauksia, kuten vaikeuksia harjoittaa lentoliikennettä 15 päivän syyskuuta jälkeen, ei voida verrata iskujen suoriin seurauksiin eli ilmatilan eräiden osien täydelliseen sulkemiseen 14 päivään syyskuuta asti ja näillä alueilla normaalisti harjoitettavan lentoliikenteen täydelliseen keskeyttämiseen. Iskujen epäsuorat seuraukset näkyivät lyhyemmän tai pidemmän aikaa useilla maailmantalouden aloilla ja tuntuvat osittain edelleen. Niin haitallisia kuin tapahtumat olivatkin, ne muistuttavat kaikkia muita taloudellisia tai poliittisia kriisejä siinä, että ne eivät täytä poikkeuksellisille tapahtumille asetettuja vaatimuksia eikä niihin voida siis soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohtaa.
- (39) Sitä paitsi vaikka korvauksille asetettu yläraja, 5/365 yhtiön vuotuisesta liikevaihdosta, vastaa periaatteessa komission 11 ja 14 päivän syyskuuta väliselle ajanjaksolle määrittämää korvausten ylärajaa eli 4/365 liikevaihdosta, sen avulla jokin tietty yhtiö voisi saada korvaukset, jotka vastaisivat enimmillään 9/365 sen vuotuisesta liikevaihdosta. Lokakuun 10 päivänä 2001 annetussa tiedonannossa määritetyt rajat olisi näin ollen huomattavasti ylitetty, joten siitäkään syystä perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisten vaatimusten ei voida katsoa täyttyvän.
- (40) Komissio muistuttaa, että liikenneministerien neuvoston 16 päivänä lokakuuta 2001 esittämät päätelmät, joihin Ranska viittaa ilmoituksensa tueksi, ovat poliittiselta arvoltaan vain suuntaa antavia eivätkä ne ole oikeudellisesti sitovia tutkittaessa valtiontuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Lisäksi vaikka neuvosto kehottaakin kyseisten päätelmien 7 kohdassa komissiota tutkimaan tapauskohtaisesti 14 päivän syyskuuta jälkeiseltä ajanjaksolta, millaiset korvaukset voitaisiin objektiivisten kriteereiden perusteella myöntää kohdemaan eurooppalaisille lentoyhtiöille asettamien rajoitusten hyvittämiseksi, se ilmoittaa myös, että minkään tuen tai korvauksen ei tule johtaa kilpailun vääristymiseen lentoliikenteen harjoittajien välillä. Arvioidessaan lentoliikenteen harjoittajien kohtelun tasapuolisuutta, jonka valvominen on komission vastuulla, komissio on myös pannut merkille, etteivät muut jäsenvaltiot ole ehdottaneet kansallisten lentoyhtiöidensä

hyväksi tukitoimia, jotka kattaisivat vastaavan ajanjakson. Asiaa koskevissa päätöksissään⁽¹²⁾ komissio ei myöskään ole toistaiseksi antanut lupaa maksaa korvauksia 14 päivänä syyskuuta 2001 päättyvän ajanjakson jälkeen.

VI PÄÄTELMÄT

- (41) Edellä mainittujen seikkojen perusteella komissio katsoo, että ilmoitettu toimenpide ei sovellu yhteismarkkinoille eikä siihen voida soveltaa 87 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainittua poikkeusta sellaisena, kuin sitä on tulkittu 10 päivänä lokakuuta 2001 annetussa tiedonannossa,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Ranska aikoo toteuttaa ranskalaisten lentoyhtiöiden hyväksi ja jolla korvattaisiin yhtiöiden 14 päivän syyskuuta 2001 jälkeen kärsimiä tappioita, jotka johtuivat ilmatilan osittaisesta sulkemisesta, ei sovellu yhteismarkkinoille.

Tämän vuoksi tukea ei saa myöntää.

2 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 11 päivänä joulukuuta 2002.

Komission puolesta

Loyola DE PALACIO

Varapuheenjohtaja

⁽¹²⁾ Ks. komission päätös, tehty 12 päivänä maaliskuuta 2002, Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämästä tuesta N 854/2001 ja komission päätös, tehty 2 päivänä heinäkuuta 2002, Saksan myöntämästä tuesta N 269/2002, jotka löytyvät osoitteesta http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids/transport.htm.